

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XXIII. De Traditionibus Reprobatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52962)

HOMILIA XXIII.

DE TRADITIONIBVS REPROBATIS:

Tertio die Mercurii Quadragesimæ.

Tunc accesserunt ad eum ab Hierosolymis Scribæ & Pharisei, dicentes: quare discipuli tui transgrediuntur traditiones Seniorum. *Matth. 15.*

¶ 1

ROPERTI nobis hodie diuinus historiographus Mathæus Christum indignatum, ac non parum commotum, in Phariseorum, Scribarumque multitudinem eorum, qui inter

Synagogæ principes auctoritate ceteros antebant, qui strepitum pompæque non vulgari Hierosolymis Galileam, ubi Christus morabatur descenderunt, ut digitis suis ipsas oculorum redemptoris pupillas irritarent, Apostolos intelligo, de quibus sic ipse: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.* In illos etenim bene formatam obiecerunt querelam, & accusationem criminalem, ut bonarum consuetudinum veterumque statutorum transgressores insimulantes. Quocirca ipse eos eo quo merentur modo, Christus excipit, ad infestas ipsos remittens aues proditores, eorumque illis deplorandum designans exitum, quod ipsi scilicet, eorumque sequaces, ad inferorum essent tartara deuoluenti.

Veruntamen, cum semper nostrum præ oculis haberet profectum animæque salutem, tali ferit modo Phariseos, ut inde sumat occasionem adeo sublimi, profundeque nos doctrina illuminandi, ut notatore D. Chrysost. in Theologia morali, illa locum habeat principalem. Videtur D. Pet. Chrysolog. Christus esse nubes illa mirabilis, quam vidit Ezechiel, quæ vento frigidato, statuque constricta Aquilonari tremenda cæpi explodere tonitrua, flammæque terrificas, quæ altissimas etiam rupes diffingerent, turresque prosternerent superbissimas: at verò pariter splendores lucis emittere quibus terram illuminabat, fulgentissimos.

Ex occasione quâ tinea illi redemptorem prouocauerunt iniuria contra eius discipulos que-

relâ, terrificæ licet in illos eubret tonitrua, nobis pariter lucem infundit doctrinæ celestem, quâ illustratur Ecclesia. Petram duriori verberate percusserunt Moyses & Aaron (modice fidei hic erat defectus) quæ adeo pleno profudit aquas gurgite, ut populum Israel usque in terram promissionis coniuo fluxu conlequeretur. In qua D. Paulus mysterium agnoscat Christi redemptoris: *Consequente eos petra; petra autem erat Christus.* Percussus namque virga Scribarum ac Phariseorum incredulorum quos signant Moyses & Aaron, aquas effudit celestis doctrina, quæ fideles in Ecclesia comitentur, donec cæli promissam terram ingrediantur. Christus arbor est vitæ fructu celesti adeo grata, ut non solum illum colligas, si pacificè accesseris, sed etiam si turbatum, magnosque perculleris impetu, tam abundantes emittet fructus, tamque festiue, ut omnes habeant, quod colligant, secumque domum referant. Est Christus agnus ille diuinus, de quo veteres Evangelicus Isaias: *Quasi agnus coram sordente.* Quem licet modo pilo tondeant deciduo, modo detondeant aduerso, modo raturæ insigant incorcinas, modo diffendant carnes, semper lanam nobis vestiendis, cooperientis, frigorique pellendo subministrat.

Tandem, teste diuinâ sponsâ, palmes est vineæ Engaddi. Sic ille est, unde ballatum distillat, medicina curandis vultuibus effax: licet enim aliquando ex se desudet, alij tamen magna, exprimunt abundantia dum accedunt, qui nonaculis limatus illum diffundunt, & discidunt illis namque tunc largiunt, etiam sui percussoribus: quod si seipfos lædant percussores, habere & ibi possunt remedium, si eo velint vti, sibi que applicare. Sit semper benedictus.

Cum

No. 52. in
Matth.
Serm. 71.
Ezech. 41.

Cum igitur in Galilæa Christus hæret, de-
 crevit Pharisæorum Scibarumque coetus Hiero-
 solymitanus, qui toto orbe nominabatur ce-
 leberrimus; illum adire formatâ in discipulos
 eius querelâ. Inter aggrediuntur superbo factu,
 comitatu solemnî, accedunt Synagogæ prin-
 cipes, offendent Christum populo prædicantem.
 Tollite portas, tollite portas Hierusalem, graue
 quod proponant, habent negotium. Ad Chri-
 stum propius accedunt, & elata voce, quam
 omnes intelligerent, Domine (inquunt) cum ta-
 les simus, quales sumus, & ex tam remoto veni-
 mus loco, satis clarè demonstrat, quanti sit mo-
 menti, illud quod nos huc adducit, negotium,
 scilicet, ut tibi non contemnendum discipulo-
 rum tuorum peccatum statuâ paripendant; sin-
 gulis quod veterum statuta paripendant; sin-
 gulis tam rusticis, ut panem illorum manibus mandu-
 care non erubescant. Ita vehementer Saluator
 excanduit, cum ipsa nihilominus esset modestia,
 ut in illos conuersus tenero vultu, truci-
 que voce responderet; Quare & vos transgredimini
 mandata Dei, propter traditiones vestras? Au-
 hoc non Dei statutum est, sub penâ capitis, si-
 lius hominet patrem? vos verò statulistis, licet fi-
 lius patrem cerneret fame pereuntem, non illi
 sed templo beneficius accurreret, Hypocritæ be-
 ne de vobis prædixit, qui vos probè nouerat,
 Propheeta, populus hic labijs me honorat, cor
 autem comu longè est à me.

His dictis Redemptor ad turbam conuersus
 ait Charissimi, hoc vos omnes scitè desidero,
 non esse peccatum de quo Pharisæi discipulos
 meos accusant: parum etenim refert lotis, seu il-
 lotis manducare manibus, quod enim in os in-
 trat, non coinquinat hominem, sed quod illo e-
 greditur. Hanc Christus materiam prosequitur,
 ac declarat, quod id quod per os intrat in sto-
 machum desabitur, eustumque perficit natura-
 lem, quod animam non inquinat, ac quod ex ore
 progreditur hoc ex corde procedit, unde prouen-
 iunt homicidia, furta, blasphemia, cunctaque
 scelera, hæc autè commulant hominem. Hæc
 altissima est doctrina, hæc nobis exponenda; hæc
 vtilis erit si sit nobis lucis Christus imper-
 tit gratiam, illam autem intercedente Virgi-
 ne purissima deposcimus, eandem salutantes.
Aus, Maria.

*S. I. Deus ignis est, ad eum accedentes illi, qui
 palea erant, exuruntur, ipse vero clarus illu-
 stratur.*

EXpendit antiquus Origenes, discipulus
 singularis D. Clemen. Alexandrini? Dei
 præclaram institutionem populo suo præ-
 scriptam, dum illum quadraginta annis per des-
 serta deductum in terram voluit introducere
 promissionis. Iam ad eum accesserat terminus,
 nihilque supererat, nisi transitus Iordanis, cuius
 pas alui sui tempore messis impleuerat: Suum
 Dominus ad se vocat ducem Iosue, ei que man-
 dat, populum disponat quo transeat fluium, &
 ximio namque miraculo transitus parabitur:
 diuidetur enim fluminis aqua: superiores nam-
 que cursu suspenso retrocedent: inferiores au-
 tem deorsum fluent: ad hoc etiam arcam addu-
 cat in frontispicio, Sacerdotum humeris vectâ:
 ad illius quippe præsentiam aquarum fiet diui-
 sio. Porro cunctos admonet, longius ab illa dis-
 cedant, nec approximent: *Sit inter vos & arcam
 spatium cubitorum duum millium, &c. Et caueo ne
 appropinquetis ad arcam.* Dñe, in quem siue hæc:
 Hoc communiter dicitur, signatque S. Scriptura,
 quod hoc ita voluerit Deus, ut tanti apparet
 magnitudo miraculi, quod se via non pandere-
 tur arca nec angusta in flumine, sed adeo lata,
 ut tantæ multitudinis posset transire populus,
 qui ultra seniores, mulieres, puerosque sexcento-
 rum millium numerum expleat, in duas diui-
 sas alas, quocirca ad medium Iordanis delata
 ita ad invicem diiuncti peruadarent, ut inter
 illos spatium esset quatuor millium passuum:
 à singulis enim alis usque ad arcam, distan-
 tia duum millium intererat passuum. Per-
 pende, quam spatiosa, latæque sese panderit pla-
 tea, quam duabus leucis autumo fuisse lato-
 rem.

Atamen aliud hic Origenes aperit myste-
 rium: ut quid Domine, præcipis procul à te pro-
 grediantur, teque à longè intueantur? *Ve procul
 videri possitis.* Num forte tu taurus quidam fu-
 niosus, aut leo rugiens, ut velis te de longe con-
 spiciant? Numquid non nos David hortatur:
Accedite ad eum & illuminamini. Numquid nõ
 Moyses dixerat: *Qui appropinquant pedibus eius,
 accipient de doctrina illius?* Vtique, verum tamen
 (inquit) præmonuerat Deus, quod ignis, ipse ef-
 fet consumens, & quicumque ad illum accede-
 ret, crederet, se igni appropinquaret. *Qui appro-
 pinquant*

2
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

pinguant michi, appropinquant igni; quod si tibi dixerint, accedite ad eum: ignis est clarissimus, qui illuminat, aduerte nihilominus, quod si palea fueris, & talis ad eum accesseris, te omnino consumet: Beati qui proximi sunt (loquitur Orig.) & qui ita proximi sunt, ut ignis eos illuminet, non aduertat. Si autem fueris, accede, purificaberis, emundaberis, verum si foenum, si palea, comburens, in cineresque redigeris. Si palea culcitram cerueris, quali hic veteris, amplam, rotundam, extantam quae illic à longe videret ignem stamalgue in caelum exurgentes, ad multa miliaria lucentes diceretque, festine flammam extinctura, accedam, & me igni superinijciam, eundem suffocatura. o ter stultam culcitram, quae cum tota paleis & stramine componaris, ad ignem accedis; accede, vehementior accendetur ignis, & tuis ipse expensis flammam attollet altiores, viuaciores, clariiores, tuque combusta in cineres fauillasque redigeris. Christus Dominus ignis est diuinus, & vorator: *Deus noster ignis consumens est.* Synagoga culcitra erat straminea, cunctique eius Principes, non nisi inanis palea. Forum caeremouae, ieiunia, elemosynae, phylacteria, simbriz omni vere virtutis tritico vacua: *Omnia sua faciunt, ut videantur ab hominibus.*

Deut. 4. 24.

II.

Deus

ignis Sy-

nagoga.

palea est.

Luc. 4. 14.

3.

Prophetam,

utique qui illos intras,

& in cute no-

uerat, eos inuictans,

vacuos stipularum mani-

pulos: *Culmus stans non est in eo, germen non facit farinam.* Christum conspiciunt ut ignem miraculorum, signorumque flammam euibrantem, altas adeo, ut per totam clarescerent regionem:

Luc. 4. 14.

Matth. 9.

Exiit fama eius in uniuersam terram. Conueniunt & conspirant flammam exuncturi: hoc enim animo conceperant, ut dicemus, gloriam famaque Christi, discipulos eius aruendo, obfuscare. Quales en conueniunt: *Accesserunt ad eum ab Hierosolymis Scribae & Pharisei:* quam vitium quam infatigam ut palea vniuerso progredere culcitram ignem suffocatura. Progredere ignis non extinguetur, quinimodo flammis fulgentibus, quas emittet, ut ipsos apprehendens comburet, ex quibus materiam hauriet, qua doctrinam Ecclesiae suae subministrat lucidissimam, vos interim in cineres redacti ut genus reproba, generatio praua, germen adulterum, à patre non plantatum caelesti, consumemini. Ut caeci, tales quales vos, vestrique assecla in tartari cloacam demergemini, ut illud in vobis Spiritus impleatur: *Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, neque scandalizetis in labiis tuis, ne sordidus cadas, & adducas animam tuam in honorem tuum, & reuelet Deus abscondita.*

Eccles. 1.

37.

sa tua, & in medio Synagoga elidat te, quoniam maliciose accessisti ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia: verba quae simulatis optine quadrant hypocritis. Et certum erat tale quid populo adeo impudenti obuenturum, qui ex proposita detreuerat voluntate Deum ipsum culpam redargere. Mea quidem sententia, prauidet illos in spiritu lob eo capere, quo ex iudicio D. Ambr. de Christi mysterijs vaticinatur. Hos auerit, quae ratione hac occasione Christum conueniant, aliisque similibus occasionibus, & praeter mentem delusi, consumendi forent, & pudore confunderent. Quo curritis heu infelicis! Christum reprehensuri? Si voluerit homo contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est, & fortis robore. Quis resistit ei, & pacem habuit? Quis transfudit montes, &c. Pendite cum quo luctaturi, quae impeturi contendatis. Alterutri fidere potest qui cum altero congregatur, aut sapientiae & astutiae, vel robori corporis. In duobus vos infinitè praecellit Dominus ille, quocirca scitote, illum nequam superabitis, quantūlibet scitatis, & quantumlibet vestrae sint astutiae: ipse namq; solus plus omnibus hominibus Angelisque simul comprehensis nouit insinuas: *Sapiens corde est.* Pectori suo utrum Dei concludit sapientiam, cordium rimator secreta, cunctaque describit tui pectoris arcana. Sed nec illum virtus euincetis: eius etenim tales esse nouimus, ut transferre queat montes, solis in caelo cursum remorari, terrā de loco suo commouere, &c. Considerate, quod dum eum intenditis culpate, contra vos ipsos torquetur argumentum, & eo quidem modo, ut vos coram omnibus rubore perfundat: sicque (s. D. Aug. alij) que completum hic praetendunt. *Haec vatis & quae raelum: Ad eum venient, & confundentur omnes, qui repugnant ei.* Haec summa est hodierni Evangelij.

§. 2. Accesserunt ab Hierosolymis. Mordeant illi, velut Cerastes, discipulos: discipulorum enim defectus ac filiorum, in diabolium parenteque deuoluitur.

Accesserunt ad eum ab Hierosolymis Scribae & Pharisei. Morabatur Redemptor noster in Galilea; multis miliaribus à Ierusalem, ut aduertit D. Chryostom. In quo secesserat, quarebant enim illum Iudaei interficere, hoc namque notabat D. Ioannes, dum diceret: *Ambr. de triplicibus de temp. Iudaei non volebat in Iudaea locum ambulare, quia querebant eum, Iudaei interficere. Illi Iudaei mirabilia*

mirabilia magna operabatur, præminabat autem inter hæc multiplicatio quinque panum & duorum piscium in quinque milia hominum; de quo die Dominico latius. Hæc opera prodigiosa diuini ille ignis euihrabat, vt flammæ splendidiſſimæ: as adeo ſublimis, vt per mundum viderentur vniuerſum. Erat autem velut inanis culcitra Ieroſolymis congregatio I harifæorum; Scribarumque principalis: qui sic habet. D. Chryſoſt.) cæteris erant totius Synagoge illuſtiores: Ab Ieroſolymis hoc eſt, maioris auctoritatis & nominis: non enim temere hoc ſignificauit Euangeliſta. Rabida illi contra Saluatorem invidia ſtimulati flammæ illas præfecare ſtatuerunt. Quis illos videret, quàm acriter totam perturbent ciuitatem; omnibus incitantibus ea quæ ſacra illorum ſtatuerat implere congregatio: nimirum quod acturi erant cum Chriſto, vbi cumque terrarum fuiſſet, de maximi cuiuſdã criminis ſuæ ſcholæ reparatio e. Quàm diligenter ſibi multos ſternunt, ſamulos conciliant, veſtaria componunt? Quo ſtrepitu Ieroſolymis penulis pluralibus cooperi diſcedunt, turmatim, toto ſpeſtante ſtupenteque populo! Inquirunt omnes: quo properat cœtes ille Phariſæorum Doctoremque conciliat: quæ res tanti momenti peragenda ſeſe offert, quæ illis ad iter tam longum arduumque compellat? quid criminis commiſit Chriſti claſſis, vt tanto ſtrepitu purpurati Ieruſalẽ Galilæam petant Chriſtum de hoc inſtituti: ſtudebãt iſti verſpelles, vt illud, quod iam acturi erãt, cum nihil in ſe eſſet, nulliusque ſubſtantie, eſſe aliquid videretur; ob circumſtantias quibus illud palliabant, mulier enim licet non ſit digito maior, turris eſſe videbitur, ſi calceis illam indueris altioribus: & quantumlibet vilis ſit & abiectã, ſi pretioſis illam ornaueris, ac monilia appenderis, totius vrbis & orbis diſtiſſima eſſe iudicabitur. Ea de cauſa tanta pompa, tantoque ſtrepitu Phariſæi, Scribæque proficiſcuntur.

III. Non malè dixerimus, ſi illos à dæmone agitatoſ aſſerimus, vt auctoriſtati nominique detrahant Chriſti diſcipulorum, qui (ſicut ponderat D. Aug.) maxime laborat calumniari, denigare, ſamamque lacerare coram populo electorũ Dei, ne leclerati quiſque à nequitia ſua reſiſtant ac conuertantur, dum eos eſſe peccatoſ intelliſunt quos eſſe ſanctos mundus arbitrat, & eſſe peccatoſ in iſtis nihil ſit ſingulare, enim & illi quoque ſunt, qui ſancti eſſe iudicantur: Ideo de templo non putent aliquos eſſe bonos, & tradant ſe rapientibus. D. Avon. illi quoque ſunt, qui ſancti eſſe iudicantur: Ideo de templo non putent aliquos eſſe bonos, & tradant ſe rapientibus. D. Avon. illi quoque ſunt, qui ſancti eſſe iudicantur: Ideo de templo non putent aliquos eſſe bonos, & tradant ſe rapientibus.

quis eſt qui ſeruet mandata Dei: cui quis eſt, qui ſeruet eaſti: aitem?

Hoc tamen emiſſo, vide quales proficiſcuntur. Quo currit culcitra ſtraminea, vt clariffimas Phariſæi ignis diuini flammæ exſtinguat, & ſplendorem Chriſti lucemque ſignorum Chriſti tenebris perſtingat diſcipulos reddatque viliffimam. Licet ſuperſicialiter eo tunc accendant vt de eius diſcipulis conuictantur, non tamen in illos ſed in illum ſpicula dirigiunt. Nominis eius detrabere ſaragunt, ex omni illum parte conſiderant at in eius perſona nec atomũ carpendum inueniunt. Hoc norunt, diſcipulorũ errata communi voto magiſtris adſcribi, hæc via incedunt, conati diſcipulos de defectibus arguere, vt ipſos in præceptis re redarguant. Experti diſtinctiores, qui ad pedes collinant, vt caput feriãnt. Hac quoque arte & altera vice ſi fuerãnt: cum enim Chriſtum vt gula deditum notare vellent, dicentes: Ecce homo vorax, & potator vini, illum acceſſerunt contra diſcipulos deponentes querelas: Quare diſcipuli tui non ieiunant ſicut diſcipuli Ioannis? q. d. ex diſcipulorũ operibus qualis poſſit magiſter eſſe colligitur. Diſcipuli Ioannis ieiunant frequenter, unde colligimus Ioannem ieiunans eſſe. additiſſimum: quod autem tui non abſtineant, iudicium nobis eſt, quod nec tu ieiunans: non enim illi contrarium quid agent ei quod in te notant, tuque illos doceas.

His Chriſti Saluatoris inimicis, illud optime conueniat quod Jacob Patriarcha de filio ſuo Dan proloquitur, quod D. Gregor. de Antichriſto intelligit, & iam dixit D. Ioannes, quod quicumque contra Redemptorem pugnat, eſt Antichriſtus: Fiat Dan coluber in via, ceraste in ſemita, mordens vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius. Multa referunt de Ceraste philoſophi qui de natura diſſerunt animalium, nominatum autem Plinius & Solinus teſtantur, ſpeciem eſſe quæ ſiſerpentis aſtutiſſimi: quod ſatis ita eſſe ſuo demõſtrat facinore: aduentare conſpicit equitem forma decorum, viribus pollentem, veſtitiu pompaticum, qui ſpectatorum omnium ad ſe trahit oculos: in hunc rabida excaudet inuidia, nec illum ex aduerſo præſumit irpetere. ſed in via occurrit, ſe pulvere terraque contegens later abſconditus, accedente vero nobili equite, latenter appropriat, ſimulate mordet vngulas pedum equi, quatenus moſtu ſtimulatus huc illicque fugens diſcurrat, cadatque aſcenſor eius rectorum: Vi cadat aſcenſor eius rectorum. Eques cœliſtis erat Redemptor noſter, talem

IV.

cap. 1. L. 31. Mori cap. 1. Gen. 49. 17. Cerastes VI. Apo. 19. Apoſt. 1. Soluato- riſ.

H h h 3 etiam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

etenim vidit illum D. Ioa. in sua Apocalypsi. Sic equum Apostolorum suorum cupit ascendere, quia per ostendit ipsum deferaat vniuersum. Ad hoc ille viam ipsi aperit, de quo vasis Habacuc illud interpretari licet: *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum*, & de quo Zacharias praxiit (vt ad litteram hoc intelligit D. Cyril.) *Posuit eos, quasi equum gloriae suae in bello.* Applaudite metaphoram, nomen miramini, ab equite desumptum, cui talis famularatur equus, quo de suis triumphum agit inimicis, velut ille de quo cecinit Virgilius.

Etur delectus equum duci iubet, hoc ducit illi,

Hoc solamen erat bellis, hoc victor abibat.

Tales fuerunt Apostoli, qui licet ex se nihil essent, plebs vilis & infimae conditionis, sua tamen virtute eques hic adeo fortes illos effecit animosos adeo ac tales, vt per illos & in illis de cunctis triumphum duxerit imperij: vitiis Romanorum totius orbis, quoniam & inferorum.

Aduerte vero, quod licet plures sint, illos tamen Zacharias nomine compellet singulari: *equum*, quia plures licet fuerint quoad personas, vnicum tamen omnes constabant equum, ob vnitatem fidei Sacramentorum, Deique quem per adhibebant. Ea namque de causa ait Apostolus: *Muli: vnum corpus sumus in Christo.* Nec non conuenienter de illis, & de praedicatoribus omnibus intelligit moralis Gregorius illud Dominum ab Iob, ipsos sub symbolo describens equi generosissimi, quem de conditionibus laudat admirandis: Deus etenim est, qui robur illi peccatoris ministrat adeo potens, vt nec lauos, nec tympana nec aduersi timeat exercitus clangores turbatum, quoniam hae illi omnia vires animorum suggerunt ad tanto bellum suscipiendum feruentius: *Numquid probabis equo fortitudine, &c.* Hic igitur erat equus nostrum celestis equus. Non praesumunt cerastes illi proditores astuti colubri, pleni veneno mortifero coram & facie ad faciem Christum, adoriri, nec & ex diametro occurrere: solebat enim solo suo responso confusus illos procul illinc ablegare: nam igitur celant peruersitatem sub figura ac demonstratione zeli, sicla Redemptorem accedentes reuerentia, sub hac latent perfidi, & aculeo linguae suae mordentes, mortifero manus equi, scilicet Apostolos, illos de manuum defectibus accusantes, quas minime lauant, quo in observandis veterum consuetudinibus, suisque deficiunt traditionibus, vt per illud dignitati

Christi, samaeque, tenebras obducant Aegyptias. Notum quippe est, discipulorum defectus adscribere praecipitoribus, illis imputatur culpa, & ab illis poena repetitur, sicut a parentibus filiorum, a matribus filiarum, a Dominis seruorum, a duce militum, a Gubernatore populi secularem ratio flagitatur, illis etenim singulariter incumbit subditos ducere, docere, corrigere, punire, reformare. Promde, vel norunt illorum defectus, vel ignorant: Si norunt, nec illos corripiant, illis conseruiunt, & eodem cum illis crimine inuoluntur, qui illos committunt: omnes etenim illud admittunt Apokoli: *Digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Si ignorant, non ea, qua debent vigilanti ac sollicitudine membrunt, seque per hoc ostendunt esse negligentes, nec minoris criminis reos arguendos.

Norunt omnes mirificum illum agendi modum Diogenis Cynici philosophi: hic tempore luto plateas perambulans iuueni occurrit Diogenes adeo immergero, vt pede lutum pulsans eo Cynici philosophum foede commacularet. Hic Thomas Chabundus adolescentis adit paedagogum, ille miratur que duplicem insigit alapam. Miratur quia de causa: non ego te luto conserpsi. Verum etiam vestra contigit culpa, si namque tuus fuisset paedagogus, qualem esse te decebat, discipulum tuum moribus instituisse probioribus. Nec necesse est prophanas adducere historias, mille namque nobis occurrunt sacrae ac diuinae. Populi Dei milites inhoneste se gerunt, cita: Moyses Dominus, illique mandat, manus iniiciat ducibus, illosque ad ipsam lucem meridiana, quo cuncti illos videant, suspendat in patibulo: *Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem.* Labuntur in luxuriam filij Heli Sacerdotis incompotitis suis populum scandalizabant actionibus: vocat Dominus Samuelem Prophetam, illi praecipit, Heli Pontificem conuenias, indicetque certissime, quod dignitate, vitaeque sit multandus quodque ab eius familia domogues Sacerdotum auferretur: si namque filij eius in nefanda corruerint seclera, haec illi imputentur, eo quod non debite correxerit peccatores: *Eo quod nouerat indigne agere filios suos & non eos corriguerit eos.* Factum hoc admiratur D. Chrysofostomus & diu multumque perpenderit. Nota causa: (monet) primo: qualis fuerit Heli: *vis erat uisus pius, populo Deoque adeo gratus, qualem illi uisus Spiritus S. describit: Senex erat visus & grandis, dignus, & honorabilis & ipse indicauit Israel quod in triginta annis uisus legit D. Chrysofostomus.* Perpende

Abac. 3. 15
Zachar.
10. 3.

Virgil.

Iob 1. 39.
17.

17. de quod illum pleno ore deprædicit se nem: *Se-*
nece erat vir. Nomen est, quo Spiritus S. nedum
 annosum in iocac grauita em hanc enim iam de-
 clarauit: addeus: *Gratiatius*; sed prudentiam iu-
 diciumque signat, quo de illo pleno gutture di-
 cere liceret *Senex vir.* Et hoc (inquit) acerte,
 cum quadraginta annorum spatio, populum il-
 lum efficienem, ac sediciosum pacifice rexit,
 amota omni commotione, non tamen fuerit qui
 de eo loqueretur vei bum malum.

Nota secundò: quod filij Hei iam essent
 perfecti coniugati, & vt iura nominant, emanci-
 pati. Nota tertio, quod auditis contra filios que-
 telis illos coram se citauerit, grauitèque repre-
 henderit filij mei mente reu. h. e. quæ de vo-
 bis spargantur mala, quod hæc & illa faciatis à
 vobis minime facienda, vestrum enim peccatum
 contra Deum militat: perpendite, quod ne mini-
 mum in proximum vestrum auderetis com-
 mittere, qui Deo iuro est inferior, eius timore
 perterriti, quantum magis contra Deum: *Quare*
facitis res ruitis modis, quas ego aucto, res pessimas
Et. Nolite filij mei, Et. Si peccauerit vir in v. h.
placari ei potest, &c. Tandem considera, quod
 Hei non viderit ea, quæ filij sui faciebant, cali-
 gauerant enim illi ocelli præ senectute, solum-
 modo rumorem eorum audiebat, quæ sibi ab
 his & illis referabantur, qui nec omnia enarra-
 bant, nec ille tantis fidem adhiberet. Nihilomi-
 nis illum non mi iori Deus puniuit supplicite,
 quam vitam illi lamentabili discessu aduen-
 do, ac iure successione in summum Sacerdotium,
 quo domus eius gaudebat, spoliando. D. hic ex-
 clamat Chryostomus: quæ cælorum Domine
 hæc tua seueritas? An non tibi potuit Hei re-
 spondere, cuius culpæ reus ego sum in eo quod
 mei perpetrant filij iam matris iam patris fami-
 lias? Numquid & illud replicate potuit, quod
 postmodum parentes ceci uati Pharisæis: *Eia-*
tem habet, ipsum interrogate. An non aduertis
 (inquit D. Chryostom.) quod pater erat eoque
 casu, filiorum illi fruent adhibenda scelera,
 præsertim cum illos senectè non corripuerit? Nō
 iusticiebat illos verbis corripere simplicioribus,
 sed vi verbis oportebat asperioribus, minaci-
 bus, de patris conspectu demerandi, bona il-
 lis erant auferenda, quini non, cum & iudex po-
 pulo præfideret, manibus flagisque castigari-
 di. Audite D. Chryostomi de hoc iudicium:
 D. CHRYS. *Non omnia qua fuerint agenda, vt peccaten in*
uicia, molius est, nam manus ille addece debue-
rat, & à suo conspectu eos amouere, neque ab-
dicere, & verberibus afficere. Ita iusticia sua

det vt in parentibus filiorum delicta punian-
 tur.

Obijcies (inquit) quomodo igitur videmus
 parentes plurimos, quorum nefandam filij vi-
 tam tradunt, à Deo minime castigari: Eras;
 Vnde acerba & intempestiua, mortes: vnde morbi
 perpetui: neque grauisissimi plerumque liberis nostris
 inferuntur: Vnde domus & incommodis afficiuntur:
 vnde casus varios: vnde calamitas & mala innume-
 ra quotidie patimur? Et horum omnium aper-
 ta est (inquit) ratio. Quæro vter maiorem tuo-
 rum teneatur curam habere filiorum, tunc an
 ego? Manifestum est, te magis obligari. Primò:
 quia feruentius illos amore diligis naturali.
 Secundò: sunt tibi ad oculos, sunt ad manus
 promptiores, sunt tibi, vt de illis disponas, victi-
 ores. Nihilominus hoc scio, quod & de illis
 à me Deus sit rationem exacturus, & mihi eo-
 rum delicta, si quæ habuerint, imputaturus: hoc
 quippè (inquit) est quod superioribus iniungit
 Apollolus, vt vigilarent: *Quasi rationem pro ani-*
malibus vestris reddiduri. Ita vt, eo modo quo mea-
 rum teneor reddere rationem adionum opo-
 runque singulorum, simili quoque modo & ve-
 strarum, filiorumque vestrorum, qui sub cura
 mea oves depis, adionum tenebor reddere
 rationem, quantum igitur strictiorem à vobis ex-
 get rationem, qui patres estis, rerum quæ ad
 filios vestros pertinent: Et quantum vobis eo-
 rum imponet delicta seuerius? Hoc quippè
 in confesso est, filiorum delicta imputari paren-
 tibus.

Congruum valde censuit D. Clemens Ale-
 xand. esse iudicium cuiusdam Comici, qui Do-
 miam viden, per plateas obambulantem quæ iudicium
 pedissequa sequebatur in eam posita, subridens, & L. 3. Paula-
 signa ostentans ait: Me hercule leuis & inho-
 nesta sit necesse est hæc domina, & ratio sit
 hæc, inquit D. Chryostom. *In dominam enim*
retorque: ut ancilla incooperant. Liquidum est
 argumentum, quod domina talis non esset, qua-
 lem decebat, cum pedissequa talis esset, quæ il-
 lam comitabatur. Si scire volueris, qualis sit pa-
 ter, eius filios intue, sunt enim illi facies in
 qua pater manifestatur: & sensu quodam dicere
 potest quilibet filius: illud quod aiebat qui li-
 berorum omnium exemplar, norma que præ-
 fult: *Qui videt me, videt & patrem meum.* *Ioan. 14. 4*
 Filius Iesu, luxanaque deditus tibi dicit ta-
 lem esse & patrem suum, filia senectris afflicta
 prospicere, vaga stultaque, qualis sit mater,
 tibi significabit. Seruus aleator iuramentis ad-
 dictus, qualis sit Dominus suus, indicabit, audi-
 tores

tores & discipuli qualis magister, sic manifesta-
bunt.

*Gen. 73. de
temp.* Ex eodem principio deducit D. Augustin. (&
prior illo dixerat idem D. Ambros.) rationem
cur Abraham immolauit Deo filium suum

VI.
*Cur Abra-
ham Isaac
ligarit* in holocaustum, eundem funibus
eum in altare super fruum lignorum. Ad quid li-
gavit eum de quo timebat? Licet D. Pet. Chry-
molatu-
rus.

Gen. 22. 9. *Christus;* communis tamen credit opinio Sancto-
rum, quod illi dixerit, Deique filio mandatum
expoluerit, ad cuius impletionem erat in holo-
caustum offerendus. Ita docet D. August. & per
hoc voluntarie suscepit Isaac mortem, quam illi
pater parabat inferre, ut vera viuamque Christi es-
set figura redemptoris. Si igitur hoc ita sit, cur
illum Patriarcha pater alligauit? Quia, licet
Isaac voluntarie mortem acceptaret, timebat
nihilominus Abraham (inquit D. Augustin.) ne
filius cernens gladium euaginatam, capiti im-
pendentem, oculisque irradiantem, forte aut ti-
more, aut dolore mortis percussus motum ali-
quem ederet in compositum, ad cuius tam he-
roico inde centem, qui Deo fiebat spectatore, in
cuiusque obsequium *Vincitur innocens bestia* (ver-
ba sunt D. Ambros.) *ne offerentis deuotio putaret,*

*se minus aliquid excludere, si impatientia doloris
victima calcitraret. Neque filio manibus suis vincu-
c. 8. To. 1.* *la pater ne refugiendo filius, & vi ignis exultus,
peccatum incurreret.* Veriusque dicta subtiliter
describit noster Cardinalis Caietan. *Cerne suspen-
dam obedientiam, mansuetudinem ac fidem Isaac,*
*non resistentis patri, cum facile posse euadere, &
Gen.* *credentis diuino precepto per patrem illi patescero.*
*Vnde ratio ligandi, non fuit timor, ne Isaac fugeret
ab altari, ut aries aut vitulus cum mactatur, nisi
sit ligatus, sed ne inuoluntarij (vispote naturalis.)
motus membrorum, in actu iugulationis insurgen-
tes, orinatum compositumque suum victima ex-
turbarent, in nonnullam indecentiam diuini sacrifi-
cij. Patri incumbit ligare filium, ne motum e-
dat in compositum, quem si ediderit, aut recalcit-
traret, velut pullus equinus, patri delictum im-
putabitur, qui illum non satis stricte ligauerit,
non melius instruxerit.*

D. AMER.
*Lab. 1. de
Abraham*
c. 8. To. 1.

CATEYA.
*In c. 22.
Gen.*

¶ *Insuper & hinc deducit D. Gregor. Nazianz.*
laudes illustrissimi quondam equitis ac nobilis
Eleazari: De illo loquitur Spiritus S. cumque
*mirifice extollit: quia vero statim post eum men-
tionem influit martyrij septem inuidiosissimo-
rum fratrum Machabæorum cum matre sua,*

¶ *Orat. de
Macha-
bæis.*
*Li. 2. Ma-
chab. c. 6.*

crebit predictus Sanctus, illam fuisse Eleazari
coniugem, illos verò utriusque parentis filios: Elea-
zarum autem, quod idcirco Spiritus S. virtus
eorum, fidei, fortitudinis, patientiæ, & con-
stantiæ celebraretur encomium, ut tanto fieret
gloria Eleazari patris illustrior, omnibusque
manifestior, filiorum namque virtutes, bonæ
fuerunt educationis fructus, qua pater liberos
educavit, vnde & illas Eleazaro voluit Spiritus
S. adscribere. *Liberorum enim recte facta, paren-
tibus adscribere, summa est aequitas.*

Sublimi sua clarus doctrina ponderat Doctor
Angelicus D. Pauli argumentum, qui data ope-
ra de quibusdam agit ad propriam laudem spe-
ciantibus, non vana stimulat gloria sed falso-
rum pradicatorum calumniis inductus qui do-
ctrinæ suæ ac dignitati tenebras offundere mo-
liebantur, sic itaque exorditur: *Incipimus iterum
nostre ipsos commendare? Aut numquid egemus, si-
cut quisdam epistolæ commendatitias ad vos, aut ex
vobis? Num forte in propriam excurro laudem,*

*aut quis sim dicens, me ipsum aliud: effero? vel
forte epistolæ procuro commendatitias ab
aliis, quibus mihi conciliem auctoritatem, meas
quò buceunt conditiones, qualisue referant,
meo fungar ministerio, sicut alij: qui non alio
fulgent de sua persona testimonio, quam quod
ab aliis precatio monstrent emendatum: Abiit
hoc: qualis etiam ego sum, clarius & melius in
meis apparet discipulis, quam quibuslibet aucto-
relationibus verbisque queat explicari: Epistola 2. Cor.*

*nostra vos est scripta in cordibus nostris, qua scri-
tur & legitur ab omnibus. Ve quis sciat, quales
sunt alij pradicatores, litteras proferunt com-
mendatitias & narratiuas. Has ego nolim pro-
ferre, sed vos ipsos, meos auditores, Vos ipsi scribit
litteræ certificant, epistolæ in mei scriptæ cõ-
mendationem, quæ certius testentur, qualis sim,
quam quælibet possint litteræ verbaque testi-
ficari. Vos ipsi epistola estis vita, litteræ testimo-
niales, quas ut qualis sim, cunctis profero perle-
gendas. Vos ipsos cordi meo scriptos habeo, totus-
que vos mundus videt & cognoscit, & in vobis
ipis fidem perlegit viam, spem certam, serui-
dam charitatem, ieiunia, vigilas, elemosinas,
patiendi pro Christi nomine desiderium. Hæc
in vobis contemplantur, hæc quis ego sum,
protestantur, quod vester sim magister, & pater
spiritualis, qui vos deducit, docet & instruit.*

*Nosse vis (quærit D. Hieron.) qualis sit præ-
dicator? Auditores attende, & audito sermone in
lachrimas compungantur, si respiciant, si me-
liores euadant, si comitii discedant, si bonis de-
diti*

D. GREGOR.
Nazianz.
VIII.
Que ad
D. Pauli
litteras
comen-
datitias
D. Hieron.
Epist. 2.
Cor. 12.

¶

¶

¶

¶

diri cogitationibus, si se moribus ostendant esse permutatos. Nolle desideras proceptorum? Perpende, num discipuli proficiant, num modesti, i um sit morigerantia: enim facies est, ex qua pedagogus agnoscitur.

Hinc & ego collegero, me talem qualem continet, non esse i radicatorum, cum vos ipsos considerando, tam exilis modicaque cognoscatur morum emendatio, tam tarda mutandi vitam sollicitudo, tales estis in medio quadragesima, quales eratis in principio peccatores. Quae facta restitutiones alienotum? quae pro commissis sceleribus profusa lacryma? quae xenodochia elemosynis roborata? quae puella leniores iunctae matrimonia? quae pura confessiones? quae devotae communitates? *Detrimendum peccatoris*, (siquit D. Hieron.) *Peccatoris ignominia est.*

§. 3. *Videntur illi apes esse, sed vespa sunt: sapientiamque vitia virtutes esse videntur.*

Conformiter praedictis hi non praetendunt, corripere aliquem in Christi discipulis defectum sed commaculare Magistrum & mirabilem operum eius splendorem obfuscare. Hinc capimus, cur illos tam seверо Saluator vultu receperit: cur ut hypocritas acutissans repulerit, qui aliud praeferebant exterius, & aliud praetendunt interius. Ignoscat mihi Deus, Domine: illius indignaris? Nonne nos tu heri docuisti, ac mansisti, ut quicumque in fratre peccatum adverteret, vadat & illum corripiat? Aduenerit illi, suo iudicio in discipulis tuis defectu, quod seruata in populo statuta moreque transgrediantur, quod ad minus aliquid potest parere scandalum illis qui hoc vident, idcirco accurrunt te de hoc monituri, vtille defectus corrigatur, vti quid igitur excaecatis? Vaque, & optima ratione, licet etenim praetextu corripienti venire v debantur, nihil tamen in animo minus reuoluebant: hoc vitium erat eorum studium, Christo detrudere, in eius classis discipulos errata configendo. Non accedunt moti charitate, sed merendi, ledendique desiderio furiosi, odio diabolico, limoreque in Christum instigati. Ministri sunt demonis quibus sibi parualet aduersarius Deo, id imitatus, quod olim Deus contra ipsum, per alios suos ministros, cyniphe, vespaeque effecerat. Inter opera Dei mirabilia, quando populum ad terram deducebat promissionis, hoc non minimum fuisse describitur: cum sese populo Dei barbarae plures fortiter opponerent nationes, quo proposito, vique pro-

gressum impeditent, in illas Dominus misit, non leones, qui illas eneca: et, non tigrides quae discerperent, non vrsos qui inter brachia costrictas colliderent, sed vespas, cyniphe, muscas. Res plane admiranda, quam ut talem sapienter expedit Spiritus S. multis Scripturae locis, nominatim autem: *Misisti antecessores exercitus tui vespas, & crabrones, ut paulatim illos exterminarent.* Excitauit Deus vespas & crabrones, ut illos suos morderent inimicos, qui populo sibi electo acriter se opponebant, quo vires illis euerarent, torquerentque, sicut & fecerunt. Hoc Dei facinus, fuit contra diabolum, illarum ferocium nationum Principem; quem ut Deum Dominumque suum agnoscetes adorabant. Eodem stratagemate diabolus hodie contra Deum uti contendit, excitat enim contra discipulos sibi charissimos vespas, muscas, crabrones, Pharisaeos, ut illos diuexerent, morderent, viresque labefacerent.

Quam aptum, atque admirandum illorum hyeroglyphicum hodie, vespae & crabrones & Similes valde videntur apibus, crabrones, si sonu attendas quem alarum remigio edunt, nec non quoad formam ac sui corporis dispositionem: attamen dissimiles valde sunt in effectu: apis namque calore pectoris feruet admirabili, quo mel co ponit dulcissimum, ceramque; constringit quae illuminat, eoque bombitu, quo volando pestitrepit hoc mel ceramque praetendit: vespa vero nihil horum agit, nihil intendit, sed mordet, insicit, eiusque morsus ad tui cordis intima peruadit: crabrones hoc tantum moluntur, ut te mordeant, sanguinem tibi exsugant, teque grauer exacerbent. En tibi tales. Quales accedunt quo strepitu quo bombitu: Apes esse dixeris, qui veniunt ut corripiant: enim enim vir iustus, piusque facit, qui velut apis, sui pectoris calore feruens charitatis, licet pungere videatur, mel tamen producit optimi consilii, ceramque lucis, qua peccatoris illuminet intellectum: ut heri diximus, sed non nisi vespae sunt, quae licet apum edant hominibus, ostendentes, quod discipulorum veniant errata correcturi, non tamen aliud intendunt, quam Christum eiusque discipulos pungere, famam, bonumque nomen atque auctoritatem lancinate, cordisque viscera transolere crabrones.

Ita pluribus contingit, qui de peccatis agunt alicuius, ostendendo, quod tantum intendant, illa emendare, & hoc ipsum est, quod omnium minimè praetendunt, sed potius calumniari, morderi atque proximi honori derogare. Accedis amicum tuum: Domine certe quidquam tibi narrabo, quod animam meam lancinat, & in tali noram, quod in talem ingrediatu domum, quod hono-

Sap. xi. 3.

II. Discimé inter apes & vespas.

III. Qui sunt vespae.

I. Diabolus Dei summa

Hieron. Bap. de Luminia, Tom. II.

rem suum; fidemque labefaciet, & tibi quoque hoc refero, cum & eius sis amicus. Dicitio vel- pa traditoria, ut quid apem te esse simulat: Quod aliter bonum confers illa narrando: Quod amoris illi mel communicas, quamve etiam ad atten- tiam, qua illuminetur, componis? An non vides, quod hoc sit pergere proximum; eius honorem ledere, nulla ratione te ducim eius publicare cri- mina nefcienti? Domine miseror talis viri in- dignitate constituti: eius namque cenitix, con- uersationem admittit, in viri sui estimationis fa- maque praesidium; nec est qui virum adho- neat, & dico, quia & illi salutem desidero, meamque cruciat animam. Vespas per fida: homi- litum praefers apium, melle charitatis videtur abundare & quodam intendere commodum, et nihil minus meditatis, dicitio namque mibi, quid inde lucratur? Nec alterius corrigi- ter peccatum, & vxoris grauitur fama lace- rat.

D. BAS. Tim. 2.

D. HIER.

Composuit D. Basilius I. de Virginitate, quem L. 3. contra Letoio Episcopo Melitensi, dedicauit, virgines Pelagian & diabo. Sicut enim in eis suam sedulo scrutatur intentionem: Sunt enim (inquit) vitia quae vicentur virtutes, & opera mala, quae sancta iudicantes: & hoc omnibus adeo notum est, ut & ipsi Philosophi Gentiles hoc non ignorarint: Proxima est velut coniugis iriadem ianus, Gentiles quoque aiunt, vitia esse virtuti- bus. Hoc prosequitur argumentum D. Hiero- nymus hancque ponit propositionem: Vicina sunt vitia virtutibus. Hinc illam eduxit admonitione: est Epi. 1. Summa tibi scientia, nota summa, vitia virtu- te sane distinguere: quae quantum semper contraria si- bi sint aliqua tamen ex eis, tuta iunguntur simile.

VI.

Detra- ,, tudine vs discerni omnino vix possunt. Hoc idem
ctores ,, nobi Dominus innuit, locutus cum Iob de pecca-
sunt fi- ,, toribus daemonis: membris sub signa elephantis,
stula ,, vt declarat D. Greg. Ossa eius velut fistula aru. Hoc
aris. ,, aliqui de detibus explicante lephatis: namque dentes
Tab. 32. ,, habentur celebriores. Vox fistula in Hebraeo legi-
Mor. 6. ,, tur Aphach, quod robur significat, q. d. Ossa eius
22. & ,, velut fortitudines, robusta, vix nota aru an chaly-
Iob. c. ,, bis. Pro quam sunt ossa haec fortia. Declarat hoc
40. 13. ,, alij de coltis, vnde & legunt esse: alij, latera. Horu
V. ,, autem ossium fortitudinem in eo petpndunt,
Locus ,, quod turres ligneas sustineant, vt alias diximus,
Iob dif- ,, Alij de pedum ossibus interpretantur, quae sunt
expli- ,, scilicet, vt ait Strabo, insuper & D. Ambrosius,
cauit. ,, ex quo modu colligunt venandi elephantes, nem-
Lub. 16. ,, pe, quod aborem ferru decedent cui cum dormis
innat ut sustentetur, cadit, cum vero seipsum

nequeat erigere, accedunt venatores, ligant funi- bus, ducuntque comprehensum. Licet hoc non dicat D. Ambrosius, sed tantum quod nullas habeat iuncturas; & quod sint crura eius velut columna, quibus tanta fessit machina sustenta. Idem testatur Aristoteles. Atamen hoc non exponit, quod verba illa referunt: cum ad hoc non opus esset dicere, quod etiam sint fistula aru, sed dicere sustinebat, sicut a. Iamoc. De- inde, quod ali, dicitur, quod ossa eius sunt lob- da, sicut dentes, homini in n. commentu fi- stula.

Proinde congruentior est declaratio D. Gre- gorij dicens, quod hoc simbolo declarate vo- luerit, quod erat eius fit Dei simia. Deus carum super ossa fundant, ita quod eque diabolus istos, qui caro sunt fundat super ossa. Ligu et, quod est fundamentum sint carni animalis: Dament quae componit corpus peccatorum? Et quomodo illos sustinet? *Fistula aru*, & ait D. Gregorius: *Significat sapientiam fenoram*, idcirco Graeci in sta- tua illa signabantur per as: *Aris fistula sonora* & *vari canibus soleni*. Vento inflat musica com- ponunt. Musica trauis, auribus prata & in caud- la alia est bonitas, quam quae innotat auribus. In hoc fundatur peti erfi, in rationibus, quas illi diabolus suggerit auribus suis ac commodas, huc- usque appetunt: & de his multa proferat D. Gre- gorius exempla. Verumtamen haec dilucidius ex- ponit declaratio eiusdem D. Gregorij ad sequen- tia verba: *Carisilago illius vt lanana ferrea*. Cre- dunt alij, quod de isidem loquatur ossibus, Noster Cardinalis Caietanus ait, quod in verbis hae praecedentibus: *Ossa eius velut fistula*, de ossibus loquatur irationibus, & in his de minoribus: *Cui- fani te dixero Septuaginta qui legunt: Sina aru ferrum sustine*, quod loquatur de spina & coltis, sicque ait D. Gregorius Nylenus: *Cuius latera sunt arua*. Quod videtur esse spina dorsi. Hoc idem sequitur Olympiodorus, qui declarat quod *spina aut dorsi est membrorum omnium nexus*. Opina- tur alij, quod sit praecedentis expositio. Et ita cla- re legit D. Hieronymus: *Ossa eius velut fistula aru: Ossa inquam eius, vt lut baculus ferreus*. At alij in- terpretantur, quod ossa eius, scilicet ossa sunt mi- nora vt intelligit Caietanus *Sicut fistula aru, & fo- dora ossa baculus ferreus*. Ostandit autem haec de- claratio, esse ossa sine medulla, non concaua, sed soli- da, ac robusta. Et in Hebraeo vox Hebraea *pro carisilago est ea, qui ossa significat*. Opt. mas om- nes has esse cenleo declarationes: Verum quae magis nostro congruit proposito, illa est D. Gre- gorij: *Carisilago ossis ostendit speciem, sed ossis non*

habet firmitatem. Sunt quædam opera, quæ virtutes videntur, & vitia sunt.

Nemo negat, quia per ossa (inquit) intelligantur virtutes: ille sunt de quibus cecinit David: *C. Robit Dominus omnia ossa eorum.* Caro defectus, infirmitatem peccataque significat, quæ communiter ex illa oriuntur, q. d. quod caro, quæ vitium signat, vitiosus, formamque accipiat virtutis in diaboli mihi istris. Aliquorum est delicta esse velut zelus apparet: remissio velut mansuetudo, pietas, benignitas: prodigalitas vel liberalitas, avaritia vel moderatio; pertinacia sicut constantia, robur & fortitudo: velut benignitas inconstantia, velut humilitas, timor inani: velut libertas, superbia: velut quies, fœcundia velut sollicitudo inquiriendo velut seruos, precipitatio: velut consilium, tarditas Hoc quoque notat D. Hieronymus: *Vicia sunt vitia virtutibus. Et se paululum declinaveris, aut vitandum tibi sit, aut in preceptis cadendum. Quantum inter se distans pertinacia. Parsimonia est frugalitas, liberalitas est profusio, prudentia est calliditas, fortitudo est temeritas, cautela est timiditas.*

Hoc est quod diabolus agit, vitia, quæ caro sunt, proponit quasi firma forent & solida ossa virtutis, & vt alia per suos illa ministros persequitur & defendit. Hocque diabolo proprium, qui sub titulo virtutis id efficit, vt anima ipsa in vitio firma solidetur. Et hoc (inquit D. Gregorius) experientia discimus, quod dum peruersus quisque vitium in virtutem vertit, in eo peritiam obduretur. Hinc autem proposito conuenienter explicat illud Hieremias: *Quandilores Nazari eius nati. Et adhasi curis eorum ossibus, arui. Et facta est quasi lignum. Quid in esse nisi duritia fortitudinis, quis in cute nisi mollities exprimitur infirmitatis? Pelle, quæ ad carnem pertinet, quam tegit, subinet & fouet ossi singula tharete infirmitatem ponunt quasi fortitudinem, & opera carnis quæ sunt virtutum, quasi fuissent opera pietatis. O perfidos, qui furta sua, libertates, inuidias, superbias, opera carnis actus iactant esse virtutes, charitatis, amoris, zeli, & spiritus: murmuraciones, oblocutiones Christo deique discipulis eius, velut actus essent esse religionis, & preterea paternarum obseruantiarum traditionum, cœlestis Christi laborant deigrare magisterium: & quasi proficentes in virtute, in omnibus suis sceleribus nequius obstinantur: de his exempla proponit sapientia diuina quadam eloquentia D. Gregorius: *Ecce vitia virtutes esse inueniuntur. Hostis enim non prius malitia tanquam se arte palliat, vt plerumque ante decepta membris oculis, culpam virtutes fingat, vt inde**

quisque quasi exspectet premia, unde dignus est eterna inuenire tormenta. Plerumque enim in vicijs D. Gregorius condit vicijs crudelitas, agitur, & infirmita putatur, Lib. 4. & immoderata ira zeli merum creditur. Plerumque dissoluta rimisso, quasi mansuetudo ac pietas habetur: nonnumquam effusio, vt misericordia creditur. *Et vitia parca ut putatur, maiorum pertinacia constantia dicitur, inconstantia quasi tractabilitas habetur, I. 22. c. 22. aliquando timor incompetens humilitas creditur, Et I. 1. E. vocis superbia veri libertas estimatur. Plerumque pigritia quasi cominentia quietis attenditur, Et in quietudo spiritus, vigilans sollicitudo nominatur. Se. 24. ad peccata, quæ agenda sunt incauta precipitatio laudanda studij seruos creditur, Et accelerandi boni iudicij, consilium putatur. Talibus verbis Doctor sanctus hoc presequitur, & verè graphicè describit id quod in mundo geritur.*

Loquitur hic libertine, si perbe, in sua preteritione intereunter, impudenter, & credi vult, se virum esse, qui libere loquitur veritatem. Furit alius, & zelotus vult haberi ille miserabilis est, & se parcum, se iactat esse moderatum. Hic vecors est & pusillanims, & vt mansuetus laudari desiderat. Murmurator es, proximi tui peccata reuelans ignoratibus, & interis, omnes te colant, vt malis alienis compatientem, remediumque proximi desiderantem. O quantus istorum est in mundo numerus? Sunt illi, (teste D. Bernardo) vulpes, quas ita sponus detestatur, vineæ destructices, magnaque ad illas dignoscendas requiritur sollicitudo; hoc enim his indicatur verbis: *Capite nobis vulpes paruas, quæ demoluntur vineam.* Verbum *Capite*: non tantum significat, capere quantum illas intelligere, agnoscere, conformiter illi quod ait Apollonius: *Capite nos*, de quo alias. Illis attendite demoluntur enim vineas: tanto namque suis in sceleribus progrediuntur securis, quanto tegunt illa virtutis pallio multoties: D. Gr. *Cum vitium virtus creditur* (inquit D. Gregor.) 3. p. *Sine metu culpa cumulat.* O prægrauem malitiam? Tales inueniuntur peccatores, quibus non sufficit innumera patrare scelera, sed illa insuper virtutis quarum contegere pallio, Deique honestate seruitio, cuarentis in ijs tanto perseuerent obstinatius. Pessimum te, cui parum est Deum tam grauer offendere, quia insuper & illi tua adaptes, quæ in illum committis, crimina. O maledictum Saulem, qui inobedientiam contra Dei preceptum, in titulum transformat diuini sacrificij & auaritiam suam diuino studet honore palliare? Prater mi, ne minus tuum esse credideris

VII.

Qui sunt vulpes. Seru. 6. 4. in Cant. Cant. 2. 11. 2. Cor. 7. 2. Tyall. 7. 18.

D. Gr. 3. p. Pastor. admon. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

peccatum. An domi detines offendendi Deum
 occasionem? & hoc quod in tantam Dei redun-
 dat iniuriam titulo laboras palliare virtutis? Fo-
 ras illam eijce. Heu pater mihi, famam detrimen-
 tum incurret: affinitate mihi coniungitur, &
 non est prater me, qui illam protegat ter mihi
 annis sedula fidelisque seruiuit. nec meritam
 illi mercedem seluero, si sic emul. ro: & qui il-
 lam sustentet, habebit neminem, si hæc illi mea
 defuerit charitas. An non vides, quod Dei titu-
 lo tuam contegas nequitiam. O perituri Scribae &
 Pharisei qui prætectu & nomine obseruationis
 traditionum, ac legis, Christi & discipulorum
 eius satagunt minuere dignitatem. Scelus pesti-
 mum! quò strepitu, quò properant bombitu?
 Apes videri volunt, quodque consurgendi satum
 virtutis desiderio moueantur, ceramque lucis
 in illis, quos errasse iudicauerunt, & non crude-
 les vespæ esse conuincantur: illos etenim fureus
 instigauit odium: nec præterdunt, nisi pungere
 Saluatorem, eius honori detrogare, famam læde-
 re, classem eius de transgressionibus malisque
 notis arguendo.

§.4. Quare discipuli tui, Odium erratæ ex-
 tollit; erratum non erat, de quo carpebant
 Apostolos; imò potius superstitio erat, quam
 colebant.

11. **H**ic liquido patet eius Spiritus S. sententiæ
 veritas: Odium suscitauit rixas, uniuersa au-
 tem delicta operis charitas. Sibi opponuntur
 amor & odium, unde & effectus operantur
 oppositos. Amor cœlat, dissipat, in odium & a nihi-
 lat peccata, & quantumlibet graua, parua facit:
 odium illa reuelat, expendit, appendit, extollit,
 & cum nulla sint vel leuia, illa magnificat, &
 velut montes aut tutres atollit vt sidera conti-
 gere videantur. Iuxta specilla quibus vteris, tibi
 res esse videntur; quedam res maximas, mini-
 mas ostendunt: alia verò contra res minimas vt
 maximas representant. Si conspicilla nigra sint
 aut vitidia, quidquid his conspexeris, tale esse
 demonstrabunt. Si rubra, rubra quoque videbis.
 Attende num specillis vtriusque odij vel charitatis.
 Si charitatis peccata & hec grauissima, minima
 facient: quam diligenter delicta filij excusas
 aut tibi integerrimi, qua licet sint enormia, illa
 ita extenuas, vt aut nulla, aut leuissima esse vi-
 deantur? Quam exactè ponderas, quod vel fue-
 rat inaduertentia, vel iguorantia, vel quod non
 mala factum intentione, vel quod non tam gra-

Prot. 10.
 12.
 I.
 Charitas
 proximi
 operit
 peccata.
 Similitu-
 do.

uè, quam refertur, sed qui illud retulerit latissimas
 illi appenderit fimbrias, & quod si in hoc defue-
 rit, iam in alio vel suppleuerit, aut supplebit, aut
 quod illi proximam dederint occasionem, aut
 quod obiecto pulsus fuerit adeò violento, vt vir
 non esset fururus, si quod egit non egisset, ita
 vt cuncta eius delicta maneat exurgata: Suf-
 ciat rixas.

Rem in Iosepho dicit D. Chryssostom, admi-
 randam, quando pincetia prædixit quod post
 triduum in pristinam dignitatem, Regisque Phara-
 raonis esset restitutus amicitiam illi demum
 demum sic ait: Memento me, cum bene tibi iu-
 uerit, & facias mecum misericordiam, vt fugerem
 Pharaoni, vt educat me de isto carcere, qua iur-
 tim subinuasum, de terra Hebraeorum, & hic in-
 nocens in lacum missus sum. O quam grauibus
 fratrem frat es affectu inuictis, illum velut
 abiectum vileque vendentes mancipium. Quan-
 tà inuenem calumnia lacerat adultera Domini
 sui coniux. Quam acerbo contra illum exaruit
 furore Dominus, dum ex perfidæ ore vxoris
 adulterij intelligit proferti testimonium: Hic au-
 dit Dominus & nimium credulus verbis contigit
 iratus est valde, tradiditque Ioseph in carcerem.
 Non quiescit, donec innoxium carceri mancipa-
 rit, manus pedesque vinxerit compedibus, in
 magnam suæ fidelitatis, tonique nominis, quod
 apud Dominum suum adeptus, erat detrimentum.
 Et quod inaudita excusatione, cum sciret, & co-
 gnosceret quod Dominus erat cum illo, tam faci-
 les præbuit atres conuicio quo tam iniuste gra-
 nabatur, vt tanta indignatione suum in Ioseph
 furem explet. Scelus inaudatum! Atrox ob-
 scuro (moi et D. Chryssost.) quemodo nihil dicit
 contra scelestum illum ad. Ieram, neque arguat Do-
 minum, neque narret fratrum in se inuicem
 sed testu omnibus, recordare mi, &c.

Quid retum tu faceres? At amore flagrabat
 Ioseph in fratres, in Dominum suum, in domi-
 nam suam attentissimo. Et licet opinionis suæ,
 famæ, propriæque commoditatis patitur redun-
 dam, horum mauiit delictum abscondere, & fi-
 lentio tegere, à quibus mala sustinebat, quam illa
 in vulgus spargere, & manifestare, licet ex eo
 integra sequeretur omnis sui perditio, san-
 restituo. Quis hoc in Ioseph operatus est, quis
 huius aucter? Charitas: quæ etiam cum propriæ
 dignitatis detrimento proximerum zelat hono-
 rem, in iisque delicta dispergit ne esse videantur.
 Odium autem & execratio, delicta exaggetat
 eoque modo extollit, vt ea ad summum euehat
 gradum delictorum. Hoc clare patuit in Ioseph
 fratri.

fratribus, cum ex odio quod in eum conceperat
ob enarrata somnia sibi per quietem ostensa, &
delictum dignum morte in Ioseph iudicatur,
quod nec nomen delicti merebatur: *Quis hoc e-*
git odium quod fratrem execrabatur: Suscitavit rixas.

III. Expende verbum, *suscitavit*, quo Spiritus S. vi-
dentur, ad declarandam diuinarum manuum poten-
tiam, quae de pulvere & nihilo producit admi-
randa & prodigiola: *Suscitans de pulvere egenum*
1 Reg. 1. (ait primum D. Anna, & deinde rex & Prophe-
ta David) & *de stercore erigens pauperem, ut sedeat*
cum principibus; & solum gloria teneat, de nihilo
creat Scraphinos, creaturas pulcherrimas adeo ex-
cellentes, ut nos in stuporem adducat vehemen-
tem. De eo quod non est prægrandem hanc e-
ducit casti terræque machinam, quae concludit,
quidquid esse habet. De re tam fluida & humili
aqua nimirum, eduxit aquilas, accipitres, auesq;
ceteras celi sidera cōscendentes. Saulem asino-
rum agalōnem ad populi sui elevat Ducem, Da-
uidem paucarum patris sui ovium opilionem, inq;
paterna familia oblivioni traditum regem creat
omnium quos mundus habuit illusterrimum. Ex
piscatore pauperulo sua statuit Principem Ec-
clesiæ adeo præminentem ut Imperatores inui-
ditissimi, magno ducant honori quod eius loci li-
mina deosculentur, ubi eius cineres requiescunt.
Aque calicem ita extollit, ut omnibus Cæci di-
vitijs præpōderet, & duo pariter viduae minuta,
sic ut ducatis, autiq; nummis diuturno longè præ-
ferantur. Hoc igitur agit odium: *Suscitavit rixas*;
de nihilo, de modico pulvere, quem si manu
comprehenderis, non illum sentis, extollit eri-
guntque turres altissimas, & montes erigit, qui cæ-
lum usque pertingere posse videantur.

IV. Iosephum fratres omnes averfabatur: quia pa-
trem de crimine monuerat, quod in maximam
Gen. 37. 21. Dei cedebat iniuriam: *Accusavit fratres suos apud*
patrem crimine pessimo, &c. Unde odierunt eum.
Narrat fratribus suis puer si minus quod viderat.

Audite, nocte somnium vidi, solem & lunam &
stellas undecim adorare me: pariter quod ego,
vosque omnes mecum, in agro meteremus, &
omnium iam erectis manipulis, stantem meum
manipulum à vestris omnibus manipulis proci-
dentibus adorari. Videbis illos, illa sola de causa
conspirantes, & ut leones in illū rugientes, mag-
noque stomacho, sibi mutuo colloquentes: datūne
potest gravior impudentia, superiorque arrogā-
tia, quam quā protervus hic timet, loquitur que
tenebrius? Quæ proditio adeo præsumptiosa huius
securæ, qui cum cæteris sit minoribus, animo
cōcepit sibiq; persuasit nobis omnibus se fore

superiores? Hoc ipse somniauit, non noctibus som-
nium videretur, nisi eius quod de die cogitatur.
Attendite, quæso, quàm ille traditor superbis oc-
cupatur cogitationibus, qui cum nobis sit ætate
inferior, velit nobis superior imperare: sicq; in
eum simul exardescunt, ut exemplo de illo occi-
dendo sacrilegæ ineamt consilia. ut in cisternam
veterem demittant, tandem illum mercatoribus
ut vile distrabant mancipium, ut illum deducant
eo vnde nunquam amplius rediturus sit nec eius
ylla super sit memoria.

Bone Deus, vnus pueri somnium, qui nec es-
ius habebat culpam, nec vestigiū in quidem, nec
magis, in illius erat potestate illi somnare quā
desistere à somniando, quod illud ita exaltet, ut
non aliud nisi mortes dignum tantæ arrogantia
videatur illis esse supplicium, & illum diuendere,
nec occidere, magnam sit immeritō confertū
misericordiam. Ne mire is: *Oderant eum.*

Quid tam insolitum, quàm illud Principis A-
man, supremi Regis Assueri familiaris, qui pau-
perem sanctumq; Mardocheum curiosus obser-
uat, & quia illi caput transeunt non aperiebat, nec
de loco assurgebat venienti; ita moleste hoc ac-
cepit, ut læta enim diceret esse maiestatis.

Multis rationibus, alijsque interiectis considera-
tionibus, omnium amicorum suorum cogit con-
cilium, mulieris, filiorum, affinium illis superbus
proponit suam magnitudinem, diuitias, gloriam,
regis amicitiam, favorem ac gratiam, quā illum
regina dignata erat ad communium cum rege in-
uitando, ut illum quasi regi comparem reddide-
rit. Mihi igitur tali, qualem auditis, pileum non
tollat, non assurgat homo vilis, terre filius? quis
ferat? quæ maior arrogantia? Num se mihi præ-
sumit comparare? Rem ita verbis exaggerat, ut
omnes respondeant: Talis impudentia non mitio-
ri potest elui supplicio, quàm cruce quinquaginta
cubitorum altitudinis: tam arrogans enim super-
bæq; præsumptio, iustum est, tam alto mellectur
supplicij genere, ut illud in eo conspiciant etiam
longissime distanti, mundi quæ vniversus: *Respon-*
derunt ei: subo paravi excelsam trabem, habentem
13. 11. altitudinis quinquaginta cubitos, &c. Fietine po-
test, ut tanti ponderet Aman, quod illi caput nō
denudet Mardocheus? Quis credat, quod rem
lenissimam qualis hæc, ita extollat, ut peccatum
adeo graue videatur, quod omnium suffrago,
crucem, quā fieri non potest altior, mereatur.

Attende Pharisæos, Christum averfantur, in-
viferato contra eum flammescunt odio. Consi-
de a, quàm exaggerent, extollant magnique fa-
ciant nihilum, quomodo illud euehant, quàm ap-
parentes

V.
Odium
Aman in
Mardo-
cheum
vnde sit
ortum.

VI.
Odium
Pharisæ-
orum in
Christum
parentes

parentes eperi intexant strigas, quibus omnium oculis iradiet, quod bellum in terra Christo moribuntur, quid res illa est in esse substantiae quod discipuli manus ante prandium non eluant. Notat (inquit D. Petr. Chrysol.) quod de discipulis non querantur, quod ab ipsis ad coenam inuitati manus non lauerent, hoc quippe faciebant, nec erant adeo rudes, quin polita bonisque moribus essent apprimè instructi; quinimò Saluator contra Pharisaeum expostulat, quod ab eodem inuitatus aquam pedibus non obtulisset, signum quod quando inuitabatur, urbanitatem seruaret, quae congrua videtur esse ratio: *Quando conuuius excipiebantur* (inquit D. Petr. Chrysol.) *manus laxasse credendum est, quis enim aquam manibus non offerat: mox aduenientis conuuius obsequium? Quis ad offerentis tristitiam eam recusat, praesertim cum Dominus ipse arguat Simonem, inuitatus ad mensam: pedibus, inquit, meis aquam non dedisti. Vult ut aique fieri, quod sic exigere perdoceat.* De hoc igitur expostulabant quod veterum traditiones non obseruarent, haec autem erant, iuxta D. Marco saepius in comedendo manus abluere ita ut, ad quemlibet cibum quem comederent, licet aliud non fuisset, nisi bolus vinee passae: aut panis frustum; aut poma, aut persica sumerent, de lauando manus traditio seniorum habebatur. In prandio vero principali, nedum se lauabant ad mensam assensu, sed etiam assidentes, ad nouum quodque ferculum demò lauabantur: *Pharisaei & omnes Iudei* (inquit) *nisi crebro lauarent manus suas, non manducant, secuntes traditiones, Seniorum.* Ad uerbium expende *crebro* id est saepe numero, repetitis uicibus. Huic inuentioni serouit, quod notat D. Ios. es quod Christo inuitato ad nuptias in Cana Galilaeae: *posita erant lapidea hydria sex secundum purificationem Iudeorum.* Hoc igitur supposito, non erat peccatum, quod illi capunt, Appelles manus sibi non abluere, quando ad prandium inuitabantur principale non enim erant minus bonis moribus imbuti, quam uirum deceat esse politicum, sed illas non abluere ad cuiuslibet cibi sumptionem: *Pharisaei* (loquitur D. Petr. Chrysol.) *non diligentiam corporis in discipulis Domini, sed superstitionis suae obstinata & lotiones persequuntur.* Et ita aduertit Iansenius, quod non obijciant, eos ante prandium non manus abluere, sed eam panem manducabant. Vos obtestor, notare, quale peccatum, id quod hominum inuidiosissimum ut superstitiam uanamque iudicaret superstitionem.

D. Petr. Chrysol. Ser. 171. Marc. 7.

Mat. 23. 6. VII. Excusatur Apostoli.

D. Petr. Chrysol.

Mat. 23. 10. Iohannes.

nec cibi recordarentur, unde saepius per deserta vagabantur, nec tamen uel frustum panis secum detulerant: *Oblati sunt discipulis panes accipere, ait Euangelista.* Unde cum Sichar urbem Samariae appulissent, abiit illi ut sibi victum conquiret. Iterum dum in desertis uia altera uice cum innumera hominum multitudine Christo sequuntur: apud illos panis non inueniebatur, quem illi secum in uaticum detulissent, sed parum illud quod offerebatur, de pueris qui comitabantur, accipiebatur. Quocirca saepius indigi discipuli protestabantur, & tantum se victis inopia pressos lugebant, ut si quando panis frustum obtinerent, bene sibi autem crederent, & aliquoties tantum cibi premebantur indigentia, ut illos necessitas compelleret, quo uiam sustentarent, spicas uellere manibus, & pauca tritici grana in uita lumere subsidio. En tibi quales cibi ut saepius dicitur lauentur manus: quinimò superstitiosus & superstitiosus cultus ad nihil sepe se lauari comelione. Illum igitur pluerem, melius dixero, illud nihilum, uide quam exactè autollant, quemq; strepitum eliant, ut illud turre apparere faciant altissimam, seu mentem qui sidera tangat. Ad hoc coetus sunt in Hierusalem, in hunc finem, discursus per ciuitatem horrido bombitu, & negotiatione, conuocant sacerdotes & Principes in Concilium, hoc proponunt ut quid quod necessario indigeat remediò, concludunt: esse tam graue de iuramento negotium, ut alijs fidere non expediat, quam illis, qui praesentes aderant, nos religionis, & sapientiae, nec sumptibus parcendum, licet nihil is, quod conueniens esset. Illi ex arario tempore uel publico sumerentur, nec ob loci distantiam desistendum, pluribus fiet esse militibus iter faciendum. Ecce quales eperi strigas affigant, quos colores ut si figuram exaltet: *Quis non credat, si non videat aliud rem esse, quam agebant, maximi momenti? Quis non intelligat, peccatum debere esse adeo pernitiosum, ut nisi aliter instruat, dicat eius necessarium esse correptionem? Vide quis strepitus, quale murmur, ut mundus perire, ut Religio submergi uideatur.* Accedunt ad Christum, legatione suam proponunt uerbis adeo mordacibus, ut eorum tangere uiderentur: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Illis obijcere possumus, quod suis Iob amicis: Ad increpandum tantum eloquia concinnauis, & in uentum uerba profertis, super pupillum irruis, & subsistere rationi amicum uelut. Solum hoc habet peccati, quod reprehenditis, quod tale uidei faciunt uerba uelut tantà eloquentia, & ad rem copiosa: Concurrere, est componere, disponere, & tali uerba ordinare artu.*

M. Apollonius...

Mat. 23

Iob. 16.

Mat. 23.

artificio, ut illud ad summum extollant, quod nihil est. Quæ accusatio, quam oratorie composita?

Primo considerant, quod illi sint discipuli Domini: *Discipuli tui*, volentes in hoc imitare, cultiores & magis in actionibus circumspetiores: populus qui perfectionem profectur, nec in apice debet aberrare: *Discipuli tui*, suadet æquitas, ut in operibus suis eam præferat doctrinam, quam à te tua cura, magis institutione imbibet. Macula est, quæ vellem in te præciosissimam, & quæ omnium oculis spectanda proponitur, velut olei in veste cocinea.

Secundo: perpendunt, quod id quod agunt, defectus non sit talis qualis, sed ta' e' quid, vt in illo deficiere. sit antiquas sanctaque eorum ceteræ traditiones, vnde dicuntur *traditiones in plurali*, q. d. eo modo in hoc procedunt, vt per hoc insistant, quod quoad illos, nulla sit religio sine consuetudo, quam habeant, nec sancta traditio quam repræsentant; & quod sine scrupulo, sine timore contra illarum quamlibet peccabunt, quotiescumque sese obtulerit occasio, sicut in præfenti illas transgrediantur.

Tertio ponderant, quod illæ traditiones factæ non sint, nec institutæ per iuniores inexpertos, seu ignorantes, seu populum, nullis dignitate, ac per seniores, populum magis rominus, aut orituris plurimam: Remque fore non minimam, hoc quod tanta sapientia erat perpendum, per tales, ac adeo religiofos magistros prudentes, insistentium, modo discipuli, nullus eorum auctoritas, infirmitate vellent & aspernari. Perpende quærationes nihil iam extollant: Attamen huc ad alio, factum hoc comprime phantasma, hanc ita palliam demuda figuram, & videbis, quod nihil remaneat, quod in substantiam colligatur, in eo quod manus non abluant panis frustum comedentes: *Non lauam manus meas, cum panem manducant*. Te Deus à corde male affecto præferet: quod enim nihil est, facies, vt mundus esse videatur, & de puluere minutissimo, montes & rupes vsque in cælum excitabit.

S. 5. Procedunt isti in statera dolosa, in paruo scrupulo, ac non in magna conscientiam habeas timidam, non stultam.

Gregorius illos descripsit David (vt notat Theodoratus) quibusdam verbis, quæ huic proposito tantum conuenienter dixisse indicatur. Videat illos prius in concilijs suis peractis, quæ contra Dominum cogitent, & machinati fuerant quos sic alloquitur: *Quosque irritis in ho-*

*micem, interficis universi vos, tanq. amparietis, inclinato, & macerie deculse? Alio loco verba illa exponimus, & in substantia significant: Infelices, qui turmatum irruunt in hominem illum Christi: irritis in hominem, sicut illi qui parietem cernunt ad caelum inclinatum, & glomerat in illum impetum, vt ad terram prosternant iudicatisque, quod vos discedendo fugiat (sicut templum Christus fecerant in Galilea) qui a quærebant eum sed: interficere, ait D. Ioan.) & vos extimescat, & nolo facile vobis sit, vni. o. i. c. u. atque impetu illum in terram proferre: Hoc autem seriore, quod in vestrum cedit, teritum, & simili ro casu res vobis succedet, patietisque vospislos conteret, verbis suis asperis, ac tunc reprehensione. Videt Phariseos pariter conglobatos, vt parietem illum deiciant, atque: *Vani tamen vni filij hominum, mendaces filij hominum in statera, vt decipiant ipsi de veritate in idjsson.* Illos nominat hominum filios: Transfert D. Hieron. *Filij Adam*, indicans quod terreni sint, rebulque additi transitorij, sicut illis antea dixerat: *Filij hominum, vique quo graui corde vt quid diligitis vni tamen & gratias manducant? illud verum tamen*, idem est, ac indubie, certe, totum hoc opus vestrum reducitur ad vanitatem. Videntur in eo quod agunt zelo duci religionis, & beneficii communis: attamen maxima totum est vanitas: ieiunant, preces fundunt, elemosinas larguntur, ac omnia vanitas: *Vani filij hominum. Omnia faciunt vt videatur ab hominibus.* Omnia eo diripiuntur, vt vocentur magistri, Domini nostri: *Velut ab hominibus vocari Rabbi, vt sibi primatiam conuulsi offerantur leca, ad hoc dilatant phylacteria sua, & vestium magnificant fimbrias, laetent induci procedunt, vultu nasium velis, ventis enim agitantur; & quod magis extenduntur, eo plerius a vento tumet. Quam inflati procedunt, ventosi, ceteros elatis humeris arroganter despicunt? O quanto saltu conglobati ad hominem illum procurrunt, illum vt putant euegerunt, velut parietem iam inclinatum? Quod statin turgidi vt sua signum auct' oritatis, notant, maiestatatis: *Verum tamen, vani filij hominum.* Vere sunt illi viri omnium quos terra tulit, vanissimi, superbissimi, inanissimi, ambrosissimi. Vident quales incedant: Ne obstupefas, vani etenim sunt, quos inanis propria mouet veta' estimationis. Et Iuda: quid habet? *Mendaces filij hominum in statera.* O homines Deo perni, & execrabiles: in enim prædixit lateris. Spiritus S. *Pondus est polum, mensura est mensura, vtrumq. abominabile est apud Deum.* Hæc cogit: E. H. m. 4. m. tentia ponderat D. Greg. Pondus vni habes, quod alijs.**

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

11
12
13
14

alijs erogas quod illis vendis, & aliud, quod ab alijs recipias, quod tibi datur, Dominus execrat.

En quâ staterâ ipsi sua appendant, quæ cum sint maximæ iniquitates, & totius mundi ponderis grauissimi, illa vt leuissima ponderant: *Reliquis quæ grauiora sunt legis*, ait Christus, vos populus, qui Dei parentumq; violatis æstimationem, nec hoc esse alicuius ponderis, aut considerationis iniuste iudicatis. Millemis istuc horrendis inquinantur facile ijs templum Dei coram ipso & in facie profanantes, sauisimis suis auarijs furta committunt maledicta, & non toleranda sacrilegia quibus deuorant pauperes, miserisque consumunt & hæc omnia vt bona, sancta, religiosa iustaque diuident. Attende modo quo pendete defectus expendant alienos: vnum, non lauate manus cum panem manducant, quod nedum peccatum non est, sed potius quod ipsi agebant contrarium, erat superstitio; hoc vt malum iudicant maximum, non tolerandum, ac dignum, vt ob hoc tota commoueatur Hierusalem, in hunc finem tota proficiscatur concio Principum, Sacerdotum, Doctorum, ac Religiosorum: *Mendaces filij hominum in statera*.

Matt. 23. 29. Vinum illorum pretypon depinxit, & distinxit, qui iam a longè illos præmouerat, de quo illis præfatus est Oteas: *Chanaan in manu eius statera dolosa, calumniam dilexit*. Chanaan illos insimular, non quod ex genere essent Chanaan, sed vt illos à Deo vocet maledictos, velut Chanaan ab avo suo Noë, qui ait: *Maledictus Chanaan*. Similiter, licet natura Chanaan non essent, tales tamen ob morum prauitatem peruersasque consuetudines esse celebantur: vt illis Dominus per Ezechielem improperauit: *Generatio tua de terra*

Gen. 9. *Chanaan: pater tuus Amorebaui, & mater tua Cethea*. O ter maledictos, quod enim manibus habent pendus, mendax est & pernitium, iudicium pectoris eorum, odiosâ calumniâ redundantis: *Calumniam dilexit*. Vult Deus, vt quidquid egeris, appendas in statera, perpendens quid sit quod agas, quid in illo, quod præ manibus habes, præendas opere: num sit in Dei offensam, num in proximi iniuriam, imò ad ipsa vsque verba, præcipit Spiritus S. appendas in statera: *Verbis tuis facis stateram*. Gerebant illi pondus quo res appenderet, sed iniustum, mendax, proditorium. Si quenpiam videris, qui talem cum ferret stateram, vt posito ex vna parte boue, seu camelo & ex altera formicâ, iniustâ, pars illa bouis leuis esset adeo, vt celum vsque ascenderet, illa vera, formicâ, magno ad terram decideret impetu, quod fetres de ea

Ecl. 27. 17. *II. Similitudo.*

iudicium? O stateram dolosam, in quâ, quod grauioris, si ponderis, leue est, & leue, quod nullum habet esse, pondus quo nullum possit esse grauius.

Phariæos attende, qualem adferant stateram. In vna lance sua appendunt sacrilegia, furæ, periuuria, & illa nullus iudicant esse momentis, nullis ponderis; in altera collocant, in die festo curare infirmum, in die Sabbati in terram spicere, non abluere manus ad fructum panis comedendum, & hoc adeo graue iudicant, vt propter hoc tota commoueatur Respublica, tantum excitent tumultum, tantoque resonent boatu calumniatores. O per fidios ait Dominus: *Vt vobis scriba & Pharisæi: qui decimatis mentam & anethum, & cymimum, & reliquias, quæ grauiora sunt legi, iudicium*. Nota verbum, *grauiora legi*. Quis illos videat, eo tempore: quo mentam, anethum & cymimum colliguntur quo scrupulo contendant, vt tam fideliter horum decimæ soluantur, ita vt scrupulum mouerent, si vel vnicui desisset g. anis, & sine scrupulo pauperum furabantur modos tritici quos secum in messim deferebant. O proditores, inquit Saluator: *Excolantes culicem & ca. melum deglutientes*. Domine, non hoc potest bibi vinum, culicem etenim illi incidit, & integros deglutiebant camelos. Conscientiam prætexunt, vt Pharisæi subeant prætorium, ob diei festi celebritatem, sicut & nullo arguntur scrupulo si Dei filium ipsos Pharisæi festo omnium celeberrimo interficiant. Timidi si pomum illotis manducant manibus, & audaces vt pauperem, eius sanguinem, vulnera, calumitates deglutiant, & in hoc non magis morantur, ac si nihil esset. Quæritur istorum est in mundo numerus, mendaces in stateris, scrupulosi in ijs quæ nihilo referunt, & in hoc quod vix culpâ attingit venialem, at in grauissimis peccatis mortalibus cauteriatam habent conscientiam. Bonum est, virum esse timidæ conscientie, atque in omnibus suis actionibus circumpectum, vt Iobus *Verbar: inquit omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti*. Et sapienter ait Sapiens: *Beatus vir, qui semper est pauidus: qui autem in iniustis est durus, corruit in malum*. Optimè viro succedet, qui omnia sua veretur opera, num prudenter in hoc agat? Num Deum in hac offendat conuersione? Num in cibo temperantiam seruauerit? Qui nam, que sine illo temerarius procedat timore, nullius offenderet.

Tradunt medici quod qui venas habet amplissimas de facili manibus corruat iniustus, qui sagittas venarum illi infligit venetas, sicut enim venarum principium cor est, qui venas habet largissimas, quam diuissimum,

primū sagittæ venenum infecerit, ilico serpit ad cor, quo per latam graditur viam. Illi verò quibus venæ sunt delicate, tenues, & angustæ, minori damno subijciuntur: ob venarum enim tenuitatem tantâ non potest ad cor celeritate venenū accedere. Sic in mundo censeo contingere. Intet inimicos ambulamus, qui nobis sagittas infligunt venenatas: hi sunt mundus caro, diabolus. O quàm efficaces, quàm mortiferas sagittas ad leiciendum etiam p. tenuitimos: Sagittæ potentia acuta. Quas ejaculatur sagittas diabolus, dum mulierem inuenerit elegantem: quàm mortiferum in te propria vibrat ca- ro spiculum: quàm insectum verbis missile mû- dos in te dirigit, dum te dolentem cernit, ob re- ceptum ab alio conuictum? Quæ le, dum opes confectis proximis, quas tuis p. his alioiare & incorporare facultatibus: I. fa. si, qui latissimas habent venas, l. beras conscientias, qui quid- quid illis proponitur, respondent: quid refert quid ad rem, si talis vel talis deleter conuer- satione? quid hoc tanti, si tantillo tempore lu- suum accedamus hospitio? quis scrupulus si in- ter nos de ijs quæ in talis, vel talis ædibus, vel in ciuitate aguntur, colloquamur? Heu quot ex illis corrunt, & quàm eorum pauci, quorum huius sagittæ venenim corda non penetrati? Quid Davidem perdidit, nisi aspectus & oculo- rum extensio sine timore curiosa? quid Euam euenit, nisi imperterrita cum serpente colloquio? Quid Salomonem traxit in ruinam nisi sibi cer- tissimè arrogare, quod tantâ securus sapientiâ cum mulieribus liberrimè cõuersari posset ido- lolaris? Quid Samsonem supplantauit, nisi abs- que vilo timore in sinu Dalilæ recumbere me- retricis? Quid hæc erant omnia, nisi latissi- mas habere venas ac respondere: quid hoc tan- ti refert: quid hoc ad rem? Tu perpende, tu mi- li loquere, vnde tibi hoc, vt conueris in adul- terium, & tu in peritium, & tu in iniustum cõ- tractum & vfurtarium? Tu ipse nihil times, im- pridens tibi damnum conciliasti, & parui refert te iudicatas, sed nec in hoc, nec in altero rem esse æstimabas alicuius ponderis: Nullum manus periculum, (audio D. Bernardum) quàm non timere periculum. Manus periculum est in securitate.

IV. Sancti vero angustas habent venas, timidi procedunt, vnde non facillè venenum eorum corda peruatit. Quo timore, quo scrupulo To- bias non anxibatur, dum die solemnè men- te afflueret: Manducans panem cum lactu & tre- more, memorans illum sermonem quem dixit Do- minus per Amos Prophetam, dies festi vestri cõuer- Hieron. Bapt. de Lanza Tom. II.

tentur in lamentationem. Quàm sibi timidus Iob, sic vt pactum inierit cum oculis suis, vt ne cogitarent quidem de virgine: Pepigi factus cum Tob 31.1. oculis meis vt ne cogitarem quidem de virgine, quibus scrupulis angere nos volebat Apost. dum diceret: Cum me u. tremore vestram salutem Philipp. operamini? Quinimò David: Seruite Domino in si. c. 2. 2. mora. Si in Deo seruendo timendum sit, an be- nefactum sit quod ago, an hæc mea placeat o- ratio, rem ium, opulque bonum Deo sit gratum, quid timendum cum Deus offenditur?

Itaque bonum est, timidū esse & in eo, quod 18 agis circum spectum at bonum non est stultum esse, & scrupulis moueri ridiculis Sapiens sis, cui proprium est cuique suum dare iustū pon- dus, æquamque mensuram Sapiens est (D. Bern. D. BERN. nardi sententiâ) cui quaque sapiunt, prout sunt. Ser. 160. in Cant. post medium.

Quod peccatum est, vt peccatum attendere, quod graue vt graue, quod leue vt leue nec stul- tus sis sicut illi qui sūt adeo perditū vt eius quod VII. nihil est angantur scrupulo, scrupuli inordinati vt scrupulum non sentiant in eo quod peccati inordi- est gratissimum, vt illis Saluator ostendit. Videt. nati.

re licet Patriarcham Iudam auxium, sollicitum, ne non seruet fidem, soluendo, quod ob actum inhestum nutui suæ Thamar promiserat, quam cognouerat: Certe mendacij arguere nos non potest. Nullo tamen scrupulo tergatur adu- terij, in fide deficiens quam proprijs tenebatur seruate coniugibus.

Ridet D. Chrysof. Herodem, qui in cœna illa execranda, scrupulo premebatur ne deesset ei quod iuramento puellæ saltatrici confirmarat, quem tamen non sentiebat, dum caput iuber au- ferri illi, quo maior non erat inter natos mu- lierum, Ioanni Baptistæ. Timore angebatur conscientia: Propter iuramentum. O te prodi- Marc. 6. torem exclamat: Et quomobrem quod grauidis e- 26. rat non timuisti? Nam si testes portarij habere for- D. CHR. midabas, multo magis te meiuere oportuit, tot tan- Hom. 49. tosque iniquissima cordis testes habere. Iudicat aut in Mat. b. expedite sacrilegi, quod Barabthas viueret, & ad Tom. 2. festi celebritatem conueniret, ei à Pilato vitam expostulare: nec timent eodem festo scilium Dei crucifigere, & vrgere Pilatum, illi vitam adimat, quod ipsum illis Apostolus obiecit: Pe- Act. c. 5. tistis virum homicidam donari vobis, autorem ve- 14. ro vite interfecistis. En tibi mendacem Phariseo- rum stateram, pondusque falsatum. Imò & ab ipsis debuit didicisse Pilatus qui scrupulum iu- dicabat innocentem damnare non potestando, & manus abluendo, nec scrupulum habet morti adiudicans, quem innocium sciebat, & vi-

te bene merentem. Hoc quotidie contingit. Alii vitebis scrupulosum, si post acceptam synaxim exspectat, nec talis est in restitudo quae sibi confessarius illico facienda praecerat. Grauis scrupulus, num bene Evangelium intellexerim, & nullus, si contra proximum oblocutionibus, ac murmurationibus aures praebuerim attentissimas. Anxius scrupulus, si Sacrum, dicta confessione, accesserim auditorius, & num ea de causa integrum audierim, nullus, num integram fecerim satisfactionem. Tales hi sunt, nullo premuntur conscientiae remorsu, si patentes, fame interite permiserint (vt dicturi sumus) & maximo torquentur, si discipuli panem manibus manducant communibus. Optime igitur David: *Mendaces in faceris.*

§. 6. De vanis accidentibus solidam quaerit facere substantiam, quid pariter in Christi morte praetulerunt.

19 **P**orro videamus, qua id ratione efficiant, vt res adeo leuis, esse aliquid appareat. Quomodo disponit, vt nemo illos irideat, qui tale confexerit stragem? *Psal. 61. de vanitate in idipsum. Vt decipiant, & quod intendunt, assequantur, sua praualent vanitate, suarum interponunt personarum auctoritatem, rem proponunt vt supremo totius orbis concilio determinaram. Ipsi personaliter accedunt. Ioanni Baptistae legatos miserunt: Miserunt Sacerdotes & Levitas ad Ioannem. Hic illi ipsi proficiuntur, triunal supremum, quod Sanhedrin vocant, septuaginta duorum concilium, omnes illi Pontificum ornatu superbi, penulis suis, phylacterijs explicatis, simbrijs patentibus, magno strepitu, pompa non vulgari, vt illud tantummodo fidem ijs faciat, qui illos viderint, rem esse gravissimam, quam proficiuntur tractaturi.*

Primo hoc primicerium ponunt, quod ad ipsos spectet discipulos Saluatoris: *Discipuli tui, inter eos etenim adeo religiosos, talisque vitae professores minimus etiam defectus, maximus censetur, & eminet vt in nitidissimo lino macula.* Hac ratione illum summopere conantur extollere. Vtremus nomen affingunt transgressionis veterum statutorum, quae reuerentia & antiquitate praedecessorum sint veneranda, quorum instituta plura solent estimari, nec vnam tantummodo proferunt, sed & omnes *Traditiones seniorum.* q. d. eo quod agunt, discipuli tui,

funditus evertunt, quidquid ordinatum, praeceruntque seniores. Si totum huius Ecclesiae capitulum, quo consuunt totius regni sapientissimi, conueniret, omnesque curam ostenderent sollicitam eius quod sibi agendum esset, & magni laboris, ac multa pecunia sumptibus, medietate mitterent numerum Cancancorum, vt cum rege de eodem negotio conferrent, hoc casu nullo alio examine, iudicaretur omnes, rem quae agitur, necessario esse gravissimam. Hoc illi faciunt, erantque illis haec conuictendo, prout notat D. Leo Papa, quae vbi sunt, dum Phariseorum vanam auctoritate, totius Synagoga, vitorumque maiestate. Cum Christo in concilio contumunt, & quantumlibet diligenter inquirant, fingant, mentiantur, moliantur, non inueniunt ob quid eum morti adiudicent. Fallos sine numero plurimos adducunt testes, & nullos sibi conuenientes: *Cum multi falsi testes accessissent. Non erant conuenientia, testimonia corruerunt.* Concludunt illum tradere Pilato praefidi, vt autem nulla alia facta sit inquisitione, vel processu, morte dignus censetur, vanam sibi praualent auctoritate, quocirca Christum fortioribus ac stricioribus vinculis furibus, tota suorum deducunt caterua stellularum, sequuntur illi phylacterijs, simbrijs, penulis, &c. vestiti magna maiestate virque magni nominis viri, & mundi totius praclarissimi quatenus Pilatus illos conspicuus, praetermissis omnibus de Christi facinoribus multo peius haberet iudicium quam ipsi verbis petissent explicare. Proinde se grauatios sentiebant, ob interrogationem a Pilato sibi propositam: ipsum accedunt, Domine, huc hominem illum adduximus, vt eum morti adiudicet. *Quaerit ab ipso Pilatus: Quam accusationem asseris aduersus hominem hunc? Quid habetis in illum criminis? Sibi factam inuolent iniuriam, & respondent superbi: Si non esset hic malefactor, non tibi tradissemus eum. q. d. Ergone satis tibi non est, nos ipsos esse, qui illum tibi tradimus condemnandum? Nos ipsi principes & Sacerdotes, nos ipsi rectores, doctoresque populi, nos ipsi nostras interponemus personas, ac sacri totius auctoritatem Coniurij, nisi milleis esset mortibus obnoxius? Nihilominus sibi dari Pilatus urget satisfactionem, quod si sicut in hoc, ita & in ceteris se gessisset, iudex fuisset acquisitus.*

Intro secedit cum Christo Pilatus, examinat causam, de criminibus obiectis inquirat, omnia

quæ proponerent, ac petebant esse detegit
meros iniuriæ motus, nihilquæ aliud Christo
contraire, præter infamiam vacuumque illorum
auctoritatem, quâ moti ad tribunal concurrerant,
unde foras ad illos egreditur, alloquitur
diminutores. Quis ille vester strepitus? quis tu-
multus? Negotium penitus inspicere investi-
gans obiecta causamque discutens, dempto il-
lo quod vestra est præsentia atque auctoritatis:

Mat. 23. Nihil causæ invenit in homine isto ex his, in quibus eum accusatis. Rem excutite, iuxta datum Dei præceptum filiis Israel, ne, quia mulierem certum, earum quas bello subiugabant, ornatum montibus, vestibusque præfulgentem nitidissimis, continuò venustam esse iudicarent, sumereque in matrimonium: si namque turpissimæ facies astringas, pulcher rima videbitur, sed illam his omnibus montibus, ceruisâ, mundoque muliebri spoliarent.

Vitam res denudare, & in se, & per se illas
considerare, si larvas tolleres, heu, quot, quæ
vobis ipsis videntur bona, reperites esse detesta-
bilia; quotque, quæ in alijs iudicas abominabilia,
detegeres, nedum non esse mala, sed optima, de
quibus alibi. En tibi Pharisæos, quod in se iu-
dicabant opus sanctum ac religiosum defecere
parentibus filios (vt dicturi sumus) & in disci-
pulis, vt errorem non tolerandum quod error
nullus esse committitur. Omnem hanc denuda-
hujus vanitatis legationem, hanc arrogantiam,
fastum hunc & strepitum, illumque in se
considera. O quæ pueriles ineptiæ, quæ stulto-
rum naniæ!

Si regni huius cogèretur concilium rebus
tractandis grauioribus, & præmissis laboribus
non leuibus concluderent vt pars media Consi-
liariorum pompatico conueniret Episcopum
comitatu, contra Ecclesiæ suæ Canonicos ex-
postulatura, quod tollentes pileum, nimis stri-
ctè digitis suis extremam comprimant oram,
ita vt aquam expungant; vel quod extra su-
perpellicium brachia nimis protendant, quid
di ceteris: Pharisæos nota, quales Hierusalem e-
grediuntur, quantum tibi inferret admirationem,
videre vrbis principes, primæ notæ magnates
(sic dixeris) turbatos, commotos, extrema pre-
sios sollicitudine tanto viros illos ridentes festi-
uis, quanto eorum negotium intelligeres evi-
dentiùs potiori certè ratione quam David Sau-
lem: dum ait: *Egressus est Israel, vt persequatur
pulcem vniuersi, sicut persequitur perax in monti-
bus.* Perpende quale sit hoc tanti Regis nego-
tium. *Rex Israel: venatur pulcem.* Quod Rex

cuncta præparet quo certum aprumque perse-
quatur, vel curat perdicem insequitus, quam
falco persequitur: trasseat, at si videret, quod sibi
conquireret magnum numerum venatorum,
falconum, miluorum, canum leporariorum, mo-
liorum &c. vt in montibus pulcem insecte-
tur, qui pridie carnem eius momorderat, quod
de talibus occupato, ferres iudicium? Illos naso
si spende; condole miseris: iam enim videre li-
cet illis superuenisse Dei maledictionem ore
prophético fulminatam: *Peccator centum anno-
rum maledictus eris.* Alij legunt *Puer* Vt male-
dictum habe, qui cum sit centenario, puer est
puerilia tractat. O popule maledicte: centum imo
& mille millium senex annorum, adeoq; dece-
pite, vt sicut David frigore contractus, cetero-
marum pellibus cooperis, nullo serues calore
charitatis, aut virtutis, qui frigore congelatus e-
moreris talibus nihilominus ineptis, nemisquæ
dissentariis maledictus es, & optimo iure à
Christo maledictus esse declararis.

§.7. Ab Hierosolymis. In seipsis graues non
vident illi iniquitates, quas in alijs minimas
vident: hac conditio peccatorum est, Sancto-
rum conditio contraria.

Alia breuiter consideremus, quæ hic cõ-
munitè expenduntur. Qui fieri potuit,
vt illi ex loco tam remoto tantæque di-
stantiâ, quali Hierusalem à Galilæa distabat,
rem adeo paruum, nulliusque momenti notare
petuerint, & graua, horrendaque crimina non
aduerterent, quibus tota Hierusalem foedebat
in proprijs ædibus, sicut Pharisæis spectatoribus,
imò in proprijs ipsorum pectoribus? Horrebant
vrbs illa sceleribus execrandis, turris, latroci-
nijs, iniurijs, adulterijs homicidijs. Illam Hæra-
indignat Sodomiam & Gomorham, meretri-
cem, latronum speluncam. A Propheia Ezechie-
le acculatur. *Quis sanguinum.* Talis hoc tem-
pore viderat, dum à longè Saluator eam intui-
tus, oculos suos in fontes liquefecit lacryma-
rum, eius deplorans excidium iamque capti-
eius imminente defensus calamitatem. *Videns
cruentam fleuit super illam.* Eorum erant ædes
speluncæ latronum, pauperum horis crepan-
tes quas sibi suis vfuris, suis rapiebant transi-
tibus fronte adeo perfrecta, vt ipsum templum
speluncam, & cooperculum suis latrocinijs suis-
que erigerent sacrilegijs. Erant eorum pectora
sentina iniquitatum, & prout Saluator illis expo-
brat.

bra: sepulchra pulchra, foris dealbata, intus autem ossibus, cranis mortuorum, vermibusque delectanda. Quomodo illa transeunt, quae sibi proxima sunt, nec aduertunt nec condemnant: & ibidem multis interiectis miliaribus rem inuenerunt a leone, qua sit nulla leuior, videlicet Apostolos panem immundis manducate manibus: Illis hoc liceat obijcere quod olim peruersis Daniel illis Sciuoribus. *Innocentes opprimens, & dimittens nocuos.* Indemnatos tantos dimittunt totque homicidas, latrones, adulteros quos secum habent, nec ipsos in sua ciuitate, in suis aduertunt aedibus, & innocuos condemnant, quos à longè conspiciunt.

Mat. 13. 2.

I.

Cur peccator alienis sepe delectibus occupatur.

Eccli. 21.

25.

D. Hier.

L. con.

tra le-

ianian.

Tim. 2.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

II.

Similitudo.

In ps. 34.

Et in ps.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

la sibi perplacet, illam sapius contemplantur, semper nouum aliquid componit, & licet non esset aliud, quam hoc ex illo mutate loco, quod melius expedire iudicet, his indefinenter occupatur. Verumtamen qui illam, ut stabulum habet, fatenti horridum stercore, quod vix semel per annum euenitur, parietes telis araneorum sine cooperti, per panimentum reiant bufones, serpentes, aliaque insecta venenata, ne recaris, quod illum domi sis detenturus, aut ad alias diuertit, aut in forum secedit ambulaturus. Tandem cui domi vxor est honesta, pacifica, comes, elegans, eius gaudet conuersatione, & vix ab illa discedit, nisi per transennam: at ille, qui mulierem patitur amatam procacem semper obganimentem, obmurmurantem, ne timeatur, quod diutius domi quietus sit moraturus: de eo namque sic testatur Spiritus S. *Testa ingitur pessillam mulier litigiosa. Quae virum lecto tunc.*

Considera (monet hic D. Aug.) discrimen inter Sanctos & peccatores, inter bonos & malos: Vir iustus viridarium habet coeleste, animam suam, optime cultam animae suae domum erectam, mundatam, stragularam, ornatum, compostam, pijs exercitijs, operibusque decoratam: vxorem alit, conscientiam intelligo, pacificam, venustam, quae virum soletur, receret vt D. Paulo contigit: sic enim de se testatur: *Gloria nostra haec est, testimonium conscientia nostra.* Hinc oritur, vt communiter sint in seipsis, seipso, & quod in domo est, contemplantur, Dauidem imitantur: *Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meae.* Similes testes Diu. Gregor. sanctis illis animalibus, de quibus Ezechiel quae licet plena essent oculis ante & retro, cunctos tamen gressibus suis ac vijs intentos dirigebant. *Vnumquodque ante faciem suam gradiebatur.* Impius autem horum animae suae habet vt spinetum, cordis sui habitaculum sordidum, immundum, execrandis horridum iniquitatibus & mille peccatorum serpentibus detestandum, mulierem patitur conscientiae, quietis impatientem, remordentem, quae eo momento quo in se reuertitur millenis eum exacerbat, acclamatque vocibus, & ob commissa scelera remurmurat. *Accusatricem perpetuam* (illam vocat D. D. Chrysof. *circumstant, obiurgat, laniat, flagellat, numquam quiescit.*

Hinc elicit Theodoret. hoc non minimum fore tormentum, quo in iudicii die vniuersali torquentur scelerati: nimirum, quod ipsi Deos oculos aperiet, quibus proprias intueantur conscientias, fixa oculorum acie (a) vt illos ab eis

eis defletere nullatenus possint. Hoc enim Angelus Danieli dixit, de illis collocatus, quod à Deo sic disponetur: *Vt videant semper* Quid videbitis? proprias animas suaque corda, nec non quicquid in illis latet absconditum. Idcirco (inquit) vocat Apostolus dlem iudici: *Diem reuelationis in iudicij Dei.* Singulorum enim Deus aperiet oculos illis, detegendo conscientiam, sicque faciendo, vt fixos continuo oculos in eam habeant, quo patcat, quam iusta sit de talibus criminibus sua sententia damnationis. Hoc Deus per Prophetam Nahum populo minabatur. *Reuelabo pudenda tua in facie tua.* Pariter & per Dauidem: *Arguam te, & statum contra faciem tuam.* Teipsum facie ad faciem opponam animæ tuæ, & conscientie tuæ: *Statuam, vt nūquam ab ea possis oculos alio diuertere, confidens quam execranda sint tua scelera, & quam iuste æternis mereantur puniri cruciatibus.* Audiamus D. Basilium. *Fortè grauius quam tenebra & ignis æternus hic pudor erit, vt nunquam non oculos habeant scelerata vitæ vestigia tanquam inelutabili aliumus tractura.* Peccatori igitur oculos ad proprium defletere cor, tormentum est non exiguum. Vnde ne timereis quod diuitiis in domo suo permaneat, semper foris egreditur ad abenas, vt altera de qua sic Spiritus S. *Non valens in domo consistere pedibus suis.*

Diuina planè sunt que vobis ex D. Augusti. verba profecto. *Domus in in Euang. lio: Intra in cubiculum tuum, & ora patrem tuum.* Beati qui gaudent, quando intra ad cor suum nihil mali in se inueniunt. *Quomodo nolunt intrare domos suas, qui habent malas uxores, quomodo exant ad foras, & gaudent: caput hora esse, qua intraturi sunt domum suam, & contristantur, intra uero enim sunt ad sedia, ad murmur, ad amaritudines, ad amersiones, quia non est domus composita, inter virum & uxorem non est pax: ita peccatores redire ad conscientiam suam nolunt, ne ibi litibus peccatorum inuentantur.* Ergo vt possis redire ad cor tuum, munda illud: *Beati enim mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt: aufer mala.* & intra cor tuum, & ibi gaudebis. Audiamus & illum alio loco non minori disertentem eloquentia illaque Davidis verba explicantem: *Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus mea. Medium domus mea (inquit) domus sua cor dicit: domus enim nostra interior, cor nostrum est. Hanc domum quisque habet malam, pellitur ob illa foras. Qui enim in corde premitur mala conscientia, quomodo quisquis ab stultitudo exiit à domo sua aut à summo, non se paritur ibi habitare, sic, qui non habet*

quietum cor habitare in corde suo libenter non potest. Tales foras exeunt à seipsis animi intentione, & de ijs, que foris sunt circa corpus delectantur, quietem in nugis, in spectaculis in alijs malis querunt. Quare foris voluerunt sibi bene esse, quia non est illis inuis bene, vt gaudeant in conscientia sua. Qui quietem in sua non reperit domo, certum est, quod illam querere debeat in aliena.

Habes hic rationem cur viri sancti in seipsis delectentur, in suis gaudeant adibus, actibus, operibus, cordibus, oculos non à se diuertendo: vos autem, vos inquam, alijs que vagi foris extra conscientiam, extra pectus, extra domum, alienas tantummodo peruestigantes, & hec longius distideant: quid hic agat, quid ille, & quod nihil est in alio perpèdentes, hoc quod in vobis grauissimum est peccatum non perpèditis. Ita Dauid peccatis suis inquinatus, diuitis vidi iniustitiam à Nathan sibi propositam in pauperem, suam autem in Vriam nequaquam. Similiter Absalon, cum manum leuasset in Dauid parentem, & copiosum conuasset exercitum, adest illi Chusai, vir, de quo bene meritis erat Dauid, quæritque ab illo: *Ad quid huc? Cui illi, vt tibi locius seruulque cohercam. O te perdidit (inquit Absalon) hac est gratia tua ad amicum tuum? Quis talem suserat patiens perfidiam? quipatris mei sis amicus, qui tanta in te contulit beneficia, modo venias contra illum militaturus? nec ego hoc modelle patior.* Siquis pallio trahat Absalonem, illique dicat: *Loquere Absalon, vter plus debeat Dauidi, Chusai illi familiaritatis incimus an tu filius illius, de eius egressus viros? quænam prauor perfidia, num hæc, quæ Chusai committit, legem amicitie transgressor, an illa, cuius tu reus in patrem belligerans, debita parentibus obedientie foedifragus? quis dicat, qua ratione hunc in Chusai, & non in se defectum viderit Absalon? Foras egrediebatur, & quod in aliena domo fiebat solummodo perpèdebat: ex hoc numero Pharisæi perhibentur.*

Ex hac doctrina colligit D. Augustin. legis scriptæ necessitatem, quam Deus populo præscripsit, qui uno & modernæ, quam & nos obseruare conuenit. *Vt quid dedit Dominus legem digito suo in duabus illis tabulis scriptam, sic vt omnium oculis videretur? Certum est ac inuidium quod ab illo tempore, quo Deus hominem creauit, legem illi dedit in corde suo naturalem, illa præsertim generalia præcepta. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris &c. Hoc*

V. Cur peccator semper foris egreditur. 2. Reg. 16. 17. VI. Cur lex scripta tradita sit. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ita profundè Deus inculpsit, vt nunquam pos-
 sit erari, & Spiritus S. his verbis iudicauit: *In cogitationibus impij erit interrogatio.* Intus impius
 alit iudicem, propriam conscientiam, quæ per-
 petuo ab impio inquitur, interrogat, quando rem
 malam aggreditur. Hoc ipsum Apostolus locu-
 tus de Genibus expoluit: *Lex scripta in cordi-
 bus eorum inter se inuicem cogitationibus accusan-
 tibus, aut etiam defendentibus.* Quamobrem igitur
 legem illam dedit scriptam, quam homo for-
 tis extra se conspiceret, si intus illam gerebat
 inculpsam? Audi D. Augustin. *Manu formatoris
 nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit: quod
 tibi non vis &c. oppositum est oculis eorum, quod
 in conscientia videre cogereatur, dicens Scriptur-
 ra: In cogitationibus impij erit interrogatio, ubi
 interrogatio ibi lex. Quot te inquietat interroga-
 tionibus conscientia, rem malam pataturus? Cur
 hoc agis? An non vides hoc tibi in tuum cedere
 detrimentum animæque damnationem? Hæc
 propositi non possent, nisi lex intus esset, quæ ti-
 bi quid malum quid iudicet sit bonum declararet. Sic
 se res habet (inquit ille) quod intus in corde legem
 habeant homines scriptam naturalem: attra-
 men quia communiter, foras egrediuntur, &
 hoc minus, quod in pectore later considerant,
 hoc omne studium eorum, quæ foris sunt, & o-
 culis patula in aliis perferuntur; conueniebat
 hanc illis legem opponere, vt illam parentes in-
 spicerent. Iterum D. Aug. *Quia homines appeten-
 tes ea, quæ foris sunt, etiam à seipsis exules facti
 sunt, data est etiam conscripta lex, non quia in cor-
 dibus scripta non erat, sed quia tu fugitiuus eras,
 cordis tui ab illo, qui vltique est comprehenderis &
 ad te ipsum introreueraris.* Nullum acerbius ma-
 lo tormentum, quam si oculos suos deflectat, vt
 quæ intus sunt aspiciat, vnde & illos tantum-
 modo in ea quæ foris sunt, despectit. Statuatur
 igitur lex ista foris, omnibus pateat, vt saltem
 hoc illam modo conspiciat.*

S. 8. Carnales corporis, eiusque vitioris sunt solliciti, anima autem inuisibilis: spirituales oppositè.

Nota secundò, cur cum toti illi sint in
 munditia & corporali vitore, animam
 suam negligant incuriosi. Nullus illis in
 curanda corporis munditia diligentior, vt nec
 vmbra sordium patiantur, nec in extremo digi-
 gili sui. Narrat D. Ma. c. id quod dicimus quod
 nunquam à lauando desisterent, dñm egre-

dientes, domum reuertere: Venientes à foris: mens
 mente assidebant, dñi gultato vno ferculo; aliud
 afferebatur. At in anima mundicie adeo erant
 incuriosi, vt nullum sit sterquilium, nulli festi-
 tidius sepulchrum, prout illis Christus Dominus
 improperauit. Magna calamitas, & illa est hæc
 mundus in occupat vniuersum. Duo genera ho-
 minum in illo distinguit Apostolus: spirituales
 illi, carnales alij hi curandis carnis rebus tantum-
 modo incumbunt, carnis studet deliciis, volupta-
 tibus, ornati, sanctorum, luxuria, diuitiis. Illi vero
 solis spiritus animæque student bonis, putant
 se propterea, saluti spirituali, mentisque facultatibus.
 Dicunt illi valeat corpus, vestiatur, excipiat
 placide, sit d. spositum, sit ornatum, sit mundum,
 nihil illi ex omnibus desit desiderabilibus: quo-
 modolibet anima valeat, quid ad nos, dicunt hi
 sit anima sana, quietata, bene culta, emundata, cor-
 pus autem quomodolibet valeat, nihil curamus.

Oritur autem hoc discrimen (inquit D. Aug.)
 quod illi ea sola æstimet esse bona, quæ corpori
 quæ vitæ seruunt temporalia: *Hæc pars illius, an
 Ecclesiastes, & hoc ipsum asserit propheta, vt se-
 pe numero ponderat D. Chrysost. a. ex lectione
 de septuaginta quæ ipse sequitur. b. Æfirmauerunt
 hæc bona, quasi fantia: Hæc vt bona iudicauerunt
 principiora. Hi vero, sola animæ bona, vt vult
 iudicat. En tibi carnales, totū rebus deliti deli-
 ciarū, sanctorum, cultuū, corporis. Dives epulo-
 regina Iezabel, mulier illa meretricio mundo
 præfulgēs quæ Deus D. Ioa. monstrauit, spiritua-
 les autē atterde, quibus hoc vnicū est negotiū
 rebus spiritus & animæ conquirendis, nō ma-
 ior cura illa quæ corporis sunt curat, ac si ad il-
 los hæc minime pertinerent; vnde & illud gerunt
 lacerū, inops, debite, despectum, mortifica-
 tum. Vnum mirare Franciscum, alterum perpe-
 de D. Dominicum &c. Apostolos imitare, nota
 qua cura non cura nutriant corpus, pulueribus
 obstrum, plagis horridum, fame consecrū, pau-
 perie maceratum. Vnde concinne D. Aug. illam
 exponit sententiam: *Vos autem non estis in carne,
 sed in spiritu. Quid ais Apollote sanctissime? Nō
 forte colites. aut mortuos alloqueris, qui extra
 mundum sunt & carnem? Nunquid Ap-
 stolus alloquitur eos, qui iam carnis deposuerunt
 pondus? pater omnibus quæd non cum illis qui
 Romæ agebat, litteras daret. Quæ igitur ratione
 illis ait: Vos autem non estis in carne, sed in spiritu?
 In te esse aliquid, est eius curā habere. Sic aliter
 loquens Dñe, esto in illo, quod tibi dico, Dñe
 sis hic: Optime dicit, quod viri iusti non sunt in
 carne, quia eius curam nō persequuntur, nihil illi
 refert,**

refert, si infirma sit, si debilis, si lacera, si languida vulneribus. Non estis in carne. Verumtamen in spiritu sit. Sed in spiritu, hac omnis eorum perpetua sollicitudo, ut mundus sit, integer, robustus, virtutibus ornatus, gratia confortatus, nulla fuligine, nulla peccatorum macula confusa.

11. dicitur: Die quodam sponsum suum inuitat, ut bo foras egreffiantur: a. Vera dilecte mi, egrediamur in agrum &c. mane surgamus ad vineas, videmus si floruit vinea. Siste vocem sille gradus electa Dei sponsa, quid ais paulo superius dixerat, quod nullam vinearum curam habuerat, omnino neglexerat. b. Vineam meam non custodivi. Si vineam tuam focors neglexisti propalam est, quod tibus spinis que redudabit, palmis que sunt in incompotui, eo vero sponsum tuum inuitat, quid est aliud, quam velle, ut stupidam tuam videat ipse focordian? Ne ceisces inquit

Orig. Jædo sensibus deliriam, ut illa ipsa contendat, ducatque sponsum ubi suam videat sponsus ignoram. Scito tinas sponsa fuisse vineas, corporis & animæ, exteriorem, & interiori non sponsa sponsum ad vineam corporis inuitat exteriori: notit enim à sponso hanc parui

assimari, sed ad animæ vineam allicit interiori: hanc tam diligenti coluerat studio, hanc floridæ adeo fructiferam que reddiderat, ut sponsum præputa foret oculos, corporis autem erat vinea cuius curam neglexerat, etenim Dei sponsa hanc nissime curat: parui refert quomodo se corpus habeat, valeat ut potest, animæ vero curâ agit: hæc est enim vinea, quæ diuinus ille sponsus delectatur. Et hoc quoque considerare licebit in electis: attende quam parua illos cura premat, citi potus, vestitus, quam parum corporis consulat, quam segnerè eius prospiciant compositioni: ut ex eorum gestis conspicuum est. Hæc prima eorum sollicitudo, curam animæ suscipere: hæc etenim ea est, quam Deus attendit, in quam suos delegit oculos, ut Apostolus Petrus ait, mulieres allocutus eisque adhortatus, ut animæ potius quam corporis rationibus prospicerent, quo Deo satisfaciant: *Ascendit cordis homo &c. Qui est in conspectu Dei locutus.* Hoc vitiorum est negotium spirituum.

Ego loquitur D. Chryso.) nihil adeo à te quæro sicut illud, quod in noui te nullatenus facturum, quanto libet te ad hoc exhorter. Quod autem à te requiro res est rationi maxime consentanea. Dico, ut corpori provideas, si eleganter compositus, mundus, comedas, ut illud suffulcias, eius conplere valetudinem: at animæ tæx ac

obluiscatis, & ad minus tantâ eius quanta corporis gere sollicitudinem. Satis parui in hoc à te flagitio inquit ille. Satis parui à te despecerem, si contra tibi diceret, tantum de capite, quantum de planta pedis esto sollicitus: tantum de gemmarum firmio, quantum de straminea tua cucurra, tantum de filia nobili, domus herede, quantum de vili mancipio, quod eras foras eliminabis. Ergone credâ, quod ex tantis curis, quibus circa corporis cultum occuparis, ne vna quidem animæ negotiû, cultumque tuearis? Ex tor vicibus, quibus mundum vis indusum permutare, vel menta tuæ mappas, lectuæ linteamina in corporis delectas, ne vel semel de anima cogites emundandâ? Num conuenit quærit D. August.) ut corpori tuo curata velis optima, nihil deficiat, nec desit vel minimum, animæ verò tuæ de nullo provideas? Sic D. Avg. *homines negligunt vitam suam, ut velim habere de malum, nisi ipsam vitam emittant. Bonam quærit. Vxo. verbis. rem vis ducere bonum eligis. Filios tibi vis nasci? Domini Bonus optas. Caligas locos non vis malas? vitam Tom. 10. amas malam. Quid te effrenat vita tua, quam solam vis habere malam; ut inter omnia bona tua, sola anima tua sit mala?*

D. Audiamus Chryso. de hoc subtiliter disputantem de cura dilecti permagna, quæ corporis cultui laboramus, cum eius nequeamus corrigere defectus, vices, nigredinè, indebita compositione, aliaque imperfectiones, nisi illas ad summum latius contendo ad hoc tamen tanta sollicitudo. Porro ad animæ pulchritudinem curandâ, vltima est cura, cuius tamen defectus nedum contegimus sed realiter auferimus, adeoque reddimus venustatè, ut Cantor psalmorum dicit *conspice rex decorè tuum &c.* Quid ageret mulier turpis, si pulchram se adeo posset recedere, ut regis ad se & aliorum traheret. oculos; quam diligens, quam sedula foret, quibus non mediis, ut hæc assequeretur corporis elegantiam, vteretur? Hæc tamen animæ pulchritudine eam esse, quæ procuranda sit, est enim perpetua, alia vero pulchritudo, cultus, corporisque compositio. Fallax est & quæ deficiat, dū illa maxime indiget ubique est necessaria. Fallax gratia & vana est pulchri vdo. His convenienter explicat D. Chrysol. *alld Aggæ: Magna erit gloria domus istius nouissima, plusquam prima. Nemo dubitat, quin primò fiat organizatio, corporisque formatio quæ animæ creatio, hæc est vltima, illa verò prima. q. d. Igitur: honorabilior: in aouisq, ponderis erit gloria domus huius nouissima: timorū animæ quæ prima: scilicet corporis provide n agis animæ quàm corporis est, tæda pulchritudo. In eadem*

Ho. 12. in Gen 3. & vispera. vita mo. nass.

III. Curat. præpostera. Li. de re. par. dappi. Tom. 5. pag. 400.

Divvs. Chry.

Tom. 5.

Provi. 31. 30.

Aggæ. 2. 10.

IV.
Dilecti
men
inter
defe-
ctus
corpo-
ris &
ani-
mae.

de hac doctrina fundat praefatus doctor discrimen quod est inter defectus corporis & animae, quod nos horretur efficacius huius potius quam illius, defectibus studeamus reparandis. Quantumlibet inquit, corporis defectus contingunt, reparari tamen possunt minime: animae vero totaliter refarcimur. Et ratio huius est: quia hoc restimandum est quod est perpetuum, corporis defectuum reparatio, minoris est momenti: quia quodcumque ex eis restauratur, cito evanescit. Et necessarium est quotidie corpori cerullas apponere, oculos componere, faciem curare, & quicquid in toto corpore latet imperfectum, ut venustum appareat, & totum hoc & quicquid naturale est deficit in momento.

D. CH.

Loquatur D. Chrysolto. Et citius evolat quam in ellixeris dater oris uniuersus. Et quid sibi est micantibus oculis? quid oculis tectis naribus? quid ore caluato grato? & malis purpureis? Certe nihil aliud quam effuso incristatum sepulchrum esse dixit bonam corporis formam, modo exalte cognosces, quam diuersis oppleta est imus sordibus. Anima vero pulchritudo quam pura, quam magna, quam secura: Dissertit D. Chrysolto de corporum dotibus gloria donatorum: quia ex illis faciendo coniecturam, pulchritudo animae

DIVVS
CHR.

quanta sit liquido innotescent: terra, calum, & aqua ignis, lapidibus stellae sunt speciosiores, & viderem potius quam violas, aut rosis, aut quoscumque flores terra admiramus &c. Deridicula videntur, quacumque exempla ex rebus crassis & visibilibus desumpserimus, usque adeo tenuiter delineantur in comparabilis anima dotes, & venustatem. Cum igitur talis sit tamque pura anima pulchritudo, & ea quae corporis adeo fallax & instabilis, talis est haec nostra miseria, quod in illa & corporis cultu nullam non opponamus sollicitudinem, ac animae negligimus, sic ut nihil magis, venustatem. Prosequitur hoc argumentum D. Chrysolto. & huius occasione factum enarrat cuiusdam philosophi sauis facerum. Hic domum ingressus artificiosae laboratam, antea scilicet, tapetibus vasariis ornatas, pavimentum aureis stratum Attalicis, appetens exprobre, ad domum dominum conuersus in facie eius exprobat. Admirantibus cunctis respondit. Ne miremini, nihil enim hac in domo conspicio sordidum, nihil incompositum, praeter domum Dominum. Ignoscat mihi Deus, heu in quantum hoc domibus coningeret, ut illas ingressi, si Deus gratiam nobis largiretur videndi conscientiam animaeque domesticorum, qualem concessit S. Catharinae Senensis, locum non inuenire-

V.
Facinus
philoso-
phi face-
rum.

mus ipsis animabus sordidiores: cum enim multorum haec sit summa sollicitudo, quatenus in eorum domibus & cubiculis, & in corporibus, omnia munda sunt ornata, rite composita, solam habent animam ut equorum stabulum foetens, horridum, & cum tanto labore completantur corporis bona, nec semel eorum quae pauperis sunt animae, recordantur.

§. 9. Dicentes: quare Discipuli tui &c.
Optimum linguae epizhetum: animal inquit
tuum, plenum veneno mortifero, comburent
ut ignis inferni.

Perpende tertio, Phariseorum astutiam: qui quo Christum perdat, euer aut eueruent, eiusque scholam demoliantur, non macheris, non gladiis, non lanceis, non arcibus, alijue armis, quam lingua viturur: haec etenim vitia plus caeteris omnibus vitum peccatis ceteris sanctissimum Data opera de hac agit D. Iacobus, & quatuor inter alias scribit propositiones. Prima: soli Deo conuenit linguam refragare: *Linguam nullus hominum domare potest, de lingua* Quis merito mirabitur: ait, quod equis itena qua inuicimus indomitibus quibus illos nobis si lingua pedimus: & vela nauibus maioribus hoc in mari appendimus, quibus illas naues huc illucque dirigunt quae cum sint ut castra portatilia, quae a vento mouentur, illas quocumque voluerint, inflectunt. *Linguam autem nullus hominum domare potest.* Locum hunc expendit D. Augustinus, & ait: quod his verbis D. Iacobus intendat nos grandientes reddere & timorosos: haec vna sit praeter caeteris continua ad Deum oratio, ut linguam nostram refrenet, domet, cohibeatque: *Hae ubi dicitur: ut ad domandum linguam, diuina gratia possumus, etiam auxilium.* Nec diem elabi nobis sinamus inquit D. Greg. in qua hanc ad Deum non effundamus orationem: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiae labijs meis.* Non frustra Deus nobis indidit linguam inquit D. Greg. est etenim necessaria, sed esse debet ut curas inter inimicos, quae portas habeat sedulo custoditas: quod si aliquid necessarium intrare debeat aut exire sit iste quis exeat, quis intro examinetur. Idcirco tamque dicit Spiritus S. *Sicut urbs patens, & a suis murorum amictu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Urget necessitas, ut custodia statuatur fidelis, & impiorum sollicitudo: *Ori tuo face officium, & serm; & hoc tanta diligentia, cum pauca*

etiam Sancti, notat Origen. in omnibus & per
omnia necessaria inuigilant custodia. Hoc cri-
men nefas (inquit) si vel istos quoque & ele-
gantis immuet. Quinimo & Hais cum
tate præcelleret sanctitate, conuerteritur, in
se sentiens defectum. Vir pollutus labijs ego sum:
at elegantius Spiritus S. vt beatum iam præclu-
cat, quem hic non inquinat defectus: *Beatus
vir, qui non est lapsus verbo suo: & ratio em
assignat: Quis est enim, qui non deliquit in
lingua sua?* Lingua adeo indomitum est animal,
vt in maxime bene composito aliquando calci-
trando profiliat, siue fiat ex in aduerentia, siue
quia nemine credat inferre nocumentum. Est
qui labitur lingua, sed non ex animo. Quocirca
sic nos hortatur D. August. *Intelligimus: quia si
linguam nullus hominum domare potest, nisi Deum
confugiendum est, qui domet linguam nostram.*
Secunda D. Iacobi hæc est propositio. *Lingua
vniuersitas est iniquitatis, est armamentarium
quibuslibet peccatis.* Omnia nostri corporis
membra ferunt iniquitati, testatur Apostolus.
Atamen hoc illi, alterum huic, at lingua omni-
bus: est armamentarium omnis generis sceleri-
bus, impeditiæ, ipsa namque est, quæ lo-
quitur proditque amorem quo flagras erga il-
lam, quam queris euertere: ipsa promissa cur-
rat, dolos præscribit, auentiones disponit fur-
to: ipsa namque pauperem circumuenit, li-
quidas palliando viuas, ipsa fecit, vt credas,
te illi benefacere in ipso, quo illum demoliris:
Vindictæ, superbiæ, ferocis: *Vniuersitas iniquita-
tis.*
Tertia propositio. *Lingua medicum membrum est
& magna exaltat.* Res minima, lingua est, instar
digiti auricularis, & magna, rupes magnas exal-
tat: quos tumultus quas fermentationes, quas causas
dissensionis? Ex vno verbulo quantam videmus
flammam excitari? *Ecce quantus ignis quam ma-
gnam sylvam incendit?* inquit D. Iacobus: Quæ
bella, quas discordias quas suscitauit simulta-
tes? quot submersæ familiae, quæ florebant
amicitiæ? Quæ regna commota, quæ pacis fe-
dere fixa nitebantur? *Lingua tertiam multos com-
mouit (ait Spiritus S.) & dispersit illos de gente
in gentem, ciuitates miras diuitum destruxit, &
domos magnatorum effudit, virtutes populorum con-
cidit, & gentes fortes dissoluit: mulieres viras eie-
cit, & priuauit illas laboribus suis, &c.* Perlo-
ge factas, perlege prophanas historias. Mirabi-
le quid expendit de stellione Spiritus S. qui adeo
vna est, vt cum animal si minimum, per illu-
strum repat Principum aulas, vsque ad summa
Hieron. Sapi. de Laniza, Tom. II.

fastigia. *Stellionibus nititur, & moratur in domi-
bus Regis.* Res videtur exotica, animal adeo par-
uum sine vilo obstaculo lapideis ascendere parte-
tes æquissimos, elaboratos artificiosè: verum tra-
men, manus habet, vnguibz armatas instar har-
paginum, quibus innititur. Manus quid lingua
facit cum multo sit minor, & cum nec manus
habeat, nec vngues, castella transcendit altissi-
ma, palatia ditissima cathedrales pervadit Ecceles-
ias, earumque capitula, vt nec quemquam libe-
rum pertrauseat: per domos illustrium repit ro-
tillium, per quilibet eorum aulas, & quidquid in
illis agrum lingua pervagatur, per monasteria
quibus non sunt oblationes, per viros quibus,
non dantur magis solitarij; nihil relinquit in per-
uium, nihil intactum, nihil cooptum.
Vltima propositio hæc est: *Est animal inque-
tum, plenum veneno mortifero.* Miram admittare
definitionem: *Animal inquietum &c.* Quid si-
gnificat animal inquietum? Est animal viuum,
lene, inquietum, nunquam sedatum, modo hic,
modo illic, quolibet discurrens. Atteude quam
apte describat linguam *Animal inquietum.* Quan-
tum sapio, sibi D. Iacobus diuinâ eloquentiâ symboli
proposito congruâ, quò malam declaret lin-
guam, mustelam proposuit, quæ cum tam
parua sit, inter cætera animalia maximè est
inquietæ, vocarique potest, *Animal inquietum.*
Est autem hoc animalculum linguæ symbolum:
duabus de causis: prima, quia de ipso quidam
conciunt naturalitè, quos refert D. Iudorus
quod concipiat per auditum, pariatque per os.
Concipit per auditum siue substantia flatum, quem
illi masculus confors infundit, quasi ad
aurem colloquendo, qui nihil aliud est, quam
exiguus aër, quem ore suo expirat, hunc re-
cipit mustela, & visceribus suis illum nutrit,
& medico elapso tempore, per os animal pa-
riat adeo viuum, & bene formatum, vt ipso
queat leones enecare, sicut recipit illos ingre-
ssa per nates interficere: En tibi murmuratorem,
animal inquietum mustelam, quæ per audi-
tum, medicum concipit ventum, quem illi
alter inspirauit: totum etenim illud, non nisi
exigua fuit status substantiæ, hinc in se re-
cipit, & mentis interiori, illum adnat, & fo-
uet. Talis mihi hoc de illa retulit: sed certè
omnia non declarauit, quare indubiè sic res se
habere debuit, vel aliud quid interuenit hoc
aut illud: & exiguo post tempore per os parit
animal formatum: rem tantæ referens substan-
tiæ, tantæque contra proximum infamiae, tan-
tæque efficacis, vt perdat & euerat illum qui
leo

Quarta.
Mustela
III.
Quarta.
Lib. 12.
E. h. ymo.
c. 3.

leo est, magni virum nominis & auctoritatis, vel mulierem in populo præcellentem.

Eccl. 19. Sentio verò hoc: spectare voluisse Spiritum S. verbis quibusdam obscurioribus: *A facie verbi parvuli factus, tanquam gemitus tætae infantis.*

12. Divina est sententia factus concipit ex solo auditu verbi vnius, quod illi de proximo suo reculerunt, & illic sit velut prægnans: non enim acerbioribus torquetur mulier doloribus, cum partum exoptat, quam ille, cum per os parere desiderat, quod concepit per auditum. Et hinc malum, quia id, quod per aures ingressum est, vnicum fuit verbum, res flocci, & generat infantem bene formatum, potentem, robustum, qui bella suscipit, & republicas evertit florentissimas. *Partus infantis.* O animal inquietum, o mustella perfida, quam merito Deus sua lege reprobam esse iudicavit. Causam profero secundam, ob quam mustella linguam significet. Nimirum quod animal sit inquietum: *Animal inquietum.* En quam oppositè linguam delinect: ea namque de causa à Davide cogitationi comparatur. *Tota die iniqui non cogitant linguam suam.*

Levit. 11. Quid hoc, linguam cogitat? Numquid non proprium est cogitare intellectui vel imaginationi q. d. Adeo cucurrit lingua tua velociter, ac ipsa cogitatio, quam nemo cõmbeat. Ne vercare quod illam fortissimis etiam, vinculis constringas: Viva est, levis, penetrans, velox, quæ momento temporis de vno ad aliud peruolat extremum, de vna ad aliam excurrit Prouinciam.

Psal. 51. Talis est lingua: quæ leuiter per publica reptit loca, & cito citius ad Audientias profilit, vno instanti, in choro versatur cum clericis, & inde Romani vsque, imò ad occidentus peruolat Indias. *Inquietum malum.* Detine illam, si tibi vires suppetant, quocumque lubet, progreditur, quocumque lubet, accedit & penetrat inquieta. Si comedat hic, illo accedit, & ait sicut de Christo Pharisæi: *Ecce homo vorax & potator vini.*

Matt. 11. Si abstineat, ieiunet, non comedat, illo properat, vt ad Ioannem Baptistam, quem tam strictè lege seruantem ieiunia dum vident, obloquuntur: *Demonium habet.* Si proximo benefacias obijcient: *In Boeth. sub Principe demoniorum eijcit demonia.* Si quiescat, si se contineat, dicet, quia non potest: sicut in resuscitatione Lazari: *Non potest hic, qui aperuit oculos cæci nati facere, vt hic non moreretur?* Si crucifixus patiatur, impropetabunt. *Alius saluos fecit: seipsum non potest saluum facere.* Si diuitijs abundes: accusabit te quod per vsuras auxeris facultates. Si pauper

28. vixeris, quod illas tuis dilapsaueris luxurijs. Si rosarium non legeris, inde notus es, si legeris, hypocrita. Si pauperi non fueris, audis auris, crudelis, si fueris, proprij huius amator. Quo vult, ascendit, vique ad cæli sagittum, atq. sum Altissimi thronum, vt eorum qui Male locuti sunt de Deo. En tibi, quam relox animal, quam viuum, quam inquietum. At multò peius, quod plenum sit veneno mortifero.

29. Notare videtur illud, quod ait David ex quo sumpsit A. ostolus & subtiliter exponit Origenes *Venenum aspidum sub labijs eorum.* S. Scripturæ familiaris est muturatore ac detractorem al. *videm dicere, cuius morsus sit venenatus. Ita sapiens: Si mordeat serpens in silentio, nihil re mouet habet, qui occulte detrahit.* Latius hoc explicat D. Hieron. (a) in istum locum. *Serpens & detractor, equales sunt, quemodo enim ille mordet, utrum infert, sic iste detrahit, peioris virus. Aliquis fuit fratrem effundit.* De alio muturatur ipse dicit inficio: hoc tibi peritade te serpentem esse, quia versute ipso non sentiente momordisti, vniuersis insudisti: Dicitur igitur quod plenum sit veneno mortifero. Hoc ipsum declarat David, venenum vocans aspidum. *Venenum aspidum.* Apis venenum occultat sub lingua, tanque mortale est, vt nullum recipiat remedium, & acertes cruciatibus, penis, pressurisq. occidat mortiferis: est etiam venenum ardentissimum, quod ita vehementer cor incendit, vt conflagrare videatur. Habes hic mala lingue venenum, mortiferum, quod insaniabiliter occidit famam, honorem, dignitatemque proximi, & hoc intolerandis illum torquendo cruciatibus.

Quam grauitè affligitur ille, in quem sanæ denegator muturatur? quam dolenter puella torquetur, cui tuis detractionibus optimam interfecisti fidem, contum: se lacrymis premisq. conficis? Congruenter ait Spiritus sanctus exponens, qualiter lingua nequam mortem, adferat furiosam famæ, honoris, dignitatis. *Mors illius, mors nequissima, & vniuersis potius inferius quam illa.* Quot, heu quot vitam perdidit ob ea quæ dicta sparsaque erant de illis: contentes multo tolerabilis morti, quam tanta conspersos infamia vivere, quæ alios maledicta lingua denigrat? Venenum adeo mortiferum vt omnem respiciat medicinam, & deo vorax, vt omnia consumat. Ita testatur David. *Sagitta potentis acuta cum carbonibus desolatorijs.* Sagitta penetrans, incendentes, acuta. *Quis ignis hic? desolator, efficacissimus, ignis*

ignis infernalis. *Inflammatà à gehenna*; loquitur D. Iacobus. Optime de illo proloquitur; qui detrahere incipit; lingua huic incalcescit. Quo igne Infernali dicit Apostolus: *Inflammatà à gehenna*; efficax adeo est ignis inferni, ut noster hic eius comparatione, minor sit quam ipse pictus: qui devorat animas ipsosque demones, pueros spiritus. Et cum ita sit ut lege naturæ, omne corporale licet in vinum confluat, dolorem non possit inferre puro spiritui, ille tamen ignis cruciat illos in inferno. Linguam attende murmurantem, inflammatam à gehenna, quæ ipsos comburat spiritus, illo accedat, illo penetrat.

Inquirunt SS. Patres cur Dominus populum suum puniret, in tortores elegerit ignitos serpentes: *Misit ignitos serpentes*. Serpentes erant qui quasi ignis essent, favebant sicut scintilla & flammæ comete, suis urebant moribus, virus, ut ignis, calidissimum evomebant, quod comprehensos exurebat, mortemque inferebat atrocissimam. Congruum sanè supplicium, culpæ correspondens: hoc namque Deo frequentissimum est, ait D. Chrysostomus. Quintimo & ipse Spiritus S. de illis locutus sic ait, interprete D. Cypriano. *b. Per ea quæ peccat quis, per hæc & torquetur*. Erat eorum peccatum lingua murmuratoria: nam contra Moysen, Aaron, imò ipsum Deum oblocuti sunt c. *Murmuravit populus contra Dominum*. Est autem lingua detractoria serpens adurens, sagitta cum carbonibus desolatorijs: fit igitur supplicium, serpentum morsus desolatorius, cui nullum in terris invenitur sanatio remedium. *Inquietum animal, plenum veneno mortifero*.

Alludit, ut opinor, D. Iacobus, illis locutus, quibus Dominus Ægyptios multavit, tam mortifero plenis veneno, ut Pharaos Rex illas mortem appellavit. Expendunt SS. Patres diuino spiritu colluctari decumanas illas plagas, seuque flagella, quibus omnipotens obliquum illud durumque cor Pharaonis eiusque populi castigavit: eum enim sciamus, Deum tanto numero, pondere ac mensura in omnibus procedere, tamen singulariter in flagellis, quæ immittit condigna sceleribus. Magnam habent in iudicium decem illa supplicia mysterium, estque hoc verum, quod sicut Pharaos, atque Ægyptij Dei decem sunt mandata transgressi, decem illos ita flagellis iustus iudex visitavit, ut quoque peccato quod contra quolibet mandatum commiserant, conveniret. De quo D. August. ut arios, ita perdoctos habet tractatus. Octava

plaga seu flagellum debebat culpæ continere, quam contra octavum commiserant præceptum. O qua plaga fuit ista adeo fortis, virus locustæ, oris adeo ferocis, ut omnem ademe in arboribus, plantis, floribusque pulchritudinem, nec non omnem terræ viretatem. *Devorata est herba terra, & quicquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat, nihilque omnino virens relictum est in lignis & herbis terræ*. O quam mortale virus, quod omnes invadit arbores venustissimas, omnemque earum consumit fecunditatem, nullum dimittit florem odoriferum quem non devoret, nec luxuriantem plantam quam non devastet.

Tanta verò fuit hæc plaga, ut ipse Pharaos mortalem eam esse iudicaret, & mortem appellaret, quando illam ferre non sustinens Moysen vocavit & Aaronem, supplicans, Deum rogarent, animalia illa adeo mortifera ac venerata auferre dignaretur. *Rogate Dominum Deum vestrum ut auferat mortem istam*. Admitte maxime, quod cum septem alie præcessissent plagæ, & illarum multæ mortifera, velut sexta, nempe pestilentia, quæ cuncta animalia in campis percussit morte percussit, & septima grandinis adeo terribilis, ut quotquot homines, quotquot tangeret animalia, occideret, nullam illarum Pharaos vocavit mortem, nisi plagam locustarum, quæ totam arborum, plantarum, florumque rodebat, perdebaturque pulchritudinem. Attende quod sit plaga octava in penam peccati contra octavum præceptum, quod est detractionis, linguæque peccatum. *Non falsum testimonium dices, contra proximum tuum*. Hæc pena peccati declarat linguæ qualitatem, est enim animal mortiferum locusta devoratrix quæ nec arborem fructibus gravidam, nec plantam medicam, nec flores præterit odiferos, omnia demolitur. Nec electionem omittit, nec religionem, nec virginem reclusam, nec viduam solitariam, nec virum dignitate primarium, nec plebeum, omnes in perit, omnes inficit, omnes interficit. A tali damno morteque liberet vos Deus.

§. 10. *Lingua venenum mortiferum est infamatori, infamato, & auditori: ideo laqueus vocatur malus.*

Advertit autem eleganter D. Bernard. hoc venenum ipso aspiciendo veneno esse damnum notus: hoc etenim ipsum tantum in lingua, inficit qui mordetur, non ipsum serpentem qui cordis.

Proph. 12.
13.

I.
Lingua
laqueus
malus.

D. BERN.

Hom. ad
baptizat.
Eccel. 28.
22.
a. Reg. 13.
11.
Lingua
damna.

Eccel. 28.
16.

mordet. Linguae vero male venenum, virum occidit in honore suo, bono nomine ac dignitate, & si sum qui mordet pariter interficit, insuper & audientes. Huic materiae est sententia conueniens Spiritus S. *Propter peccatum labiorum vicina proxima malo.* In Graeco clarius *In peccato labiorum laqueus malus*: laqueus malus est peccatum quod ore committitur. Duae de hoc allignantur rationes, prima D. Bern. quam tetigimus, quod dicatur laqueus malus, eo quod irretiat, capiatque plurimos. Laqueus comprehendere solet perdicem, leporem, virum: at tamen quam malus ille foret laqueus, qui collo alterius iniectus, quem satellites iustitiae ministri student illaqueare, pariter & ipsum iocorem, omnesque spectantes irretiret, & omnes nemine excepto praefocaret? Talis est lingua maledicte laqueus (ait D. Bern.) primo namque irretit eum & perdit de quo obmurmuras, secundo irretit perditque te detrahentem, qui tortoris velut officio fungens, alterum enim in honore suo suspendis. Tertio capit & illaqueat omnes astantes. *Ferocissima plantae uiperam, nimirum, quae iam lethaliter vires insensu statu uno.* Primo destruis & illaqueas illum, de quo male loqueris, cum illi honorem adimas: qui sepe, ipsa vita pluris aestimatur. Heu quot lugemus irretitos, qui sua non possunt fortunae incrementa prosequi hoc laqueo perditu & comprehensu! quot puellae nebiliores? Quot coniugatae honestiores? quot pij religiosi perditu, per hoc quod de illis male detraxilli?

Hoc optime declarauit Spiritus S. inquit D. Chrysost. dum ait: *Multis occiderunt per gladium, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.* Nullus est gladius qui tot iugulet, ut mala lingua. Exaggerat Spiritus S. inuicti ducis Dauidi fortitudinem: qui cum omnium esset fortissimus: ipse quasi tenerissimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impiu uno. Lingua tenerissima videtur, ut vermiculus: *Tenerissimus vermiculus*, & impetu uno sedum edlingentos, sed octo millia interficit: cum uno impetu velut acuta nouacula (teste ipso Regio Propheta) honorem sanamque enecat monasterij monachum, & totius chori Ecclesiae Cathedralis, & vnius urbis oppidanorum. Audite Spiritum S. *Lingua terribilis multos conuoluit, ciuitates muratas destruxit, domos magnatorum effodit virtutes popularum concidit, gentes fortes dissoluit, mulieres virasque cecit & presauit eas laboribus suis.* Haec verba singulariter ponderanda sunt, quo male lin-

guae iocumenta conspicias.

Obijcies mihi (inquit D. Bern.) quid hoc in aliquos lingua interficit? qui fieri potest, cum lingua res sit adeo tenera, & videas, quod ita vixens post maneat ille, cui detraxilli, quam antea fuerat? quis credat, quod res adeo leuis, ut vnicum verbum; sibilis aerae ex ore progressiens, illico transeat, alterumque confodiat? Parum videtur hoc referre cum frequenter in ore habeamus verba & & pluma a vento circumferuntur (a) *Dicitur leuis res est sermo, tenera mollis, & exigua caro, lingua dicitur hominis, quis sapiens magni ponderis?* O frater noster! quod non leue in illa gat vulnus, sed ad intima penetret cordis. *Leuis quidem res sermo, quia leuiter vocatur, sed grauius vulnerat, leuiter transiit, sed grauius vrit, leuiter penetrat animum, sed non leuiter exit, profertur leuiter, sed non leuiter reuocatur, facili volat, mihi ideo facile violat charitatem.* Quid minoris substantiae quam musca? vicia tametsi sufficit, ut liquorem perorat pretiosum. Lancem habes ferculi optimi quod comedas, forte fontana Lipsa incidi illi musca: o quis horret, illam exime, mouet et enim stomachum: *Musca moriens perdit suam suauitatem vnguenti.* lucidens musca substantiam non perdit vnguenti, nec pretiis cordialis nec liquoris optimi, sed tantum eius munditiam inquinat acerbitate suauitatem. Talis est in ala lingua, substantiam vitamque non perdit de quo male loquitur, quomodo, impetit, sed eius munditiam conuoluit, amaricat homini famam odorem, gratiam, rominis reputationem. *Nihil res est, musca moriens, sed exterminat oleum suauitatis.* Quid fumo exiluit, nihil hominis attende qual in reddat imaginem, quam insicit quam nigram, quam a primo colore distinctam, talis est mala lingua. Quot vasa liquoribus pleia pretiosis videmus per has muscas odoris amissile suauitatem? quot venustas in agnibus obfuscatas, colore vicio, pulchritudine splendore spoliatas? Mala igitur lingua occidit primo illum de quo detrectat & loquitur murmurator.

Ad rem ponderat D. Hieronimus illa verba Salomonis: *Sicut mordet serpens in silentio, sic qui fra-* *tri suo oculum detrahitis.* Nec illud tantummodo adfert documentum; insuper & illum ipsum occidit, qui illam mouet, & loquitur, in quo illud Davidis impletur, *Gladius cordis inuertit in corda ipsorum.* Quia in seipsis charitatem, animam vitam, extinguunt ait D. Bern. *An non amittunt vitam, detractores Deo odibiles? Deo nuncupantur odibiles, quia quod Deus praeter ceteris amat, charitas est, & hanc illi interficiunt, illamque offendunt.*

Aptè Spiritus S. Qui custodit os suum, custodit animam suam, qui autem inconsideratus est ad loquendum faciet mala. Quid igitur, si ego alterius famam detrahero, ipsi in impetentem, num mihi nocet? Vtique, licet enim alteram teo verbo percussas, eodem tamen tibi cor transfordis, cordi proximi charitatem auferendo, quæ vitam illi vtiq; conferuabat incolumem.

31 Tandem omnes illaqueat circumstantes: quia siue ex eo, quod illud libenter audiant, siue quia absentem non defendunt, siue quia tacent, communiter læduntur, ac eodem laqueo capiuntur, quia & ipsi contra proximi peccant charitatem. Si scurras videres, qui tibi germanum pugione confodet fratrem, aut qui clauis scruia aperiret adulterâ, gazasque prædaretur absconditas; tu verò attentus illum conspiceres, exultans & lætabundus ob id, quod in tui committitur fratris iniuriam, num te à peccato liberum arbitraris? Numquid non coram Deo graniter deliquisses? Nota est illa D. Pauli sententia: non solum peccatæ noxios esse, qui delictum committunt, sed & qui spectatores tacent, facientibusque consentiunt. Vides igitur, quod alter in qua sua lingua, velut acutissimo pugione, proximum tuum transodit, cor illi peruadit, vides quod clam lingua adulterâ, famam illi deprædatur pretiosam, & taces, & audis, & ride: Num à te peccato immunem esse posse persuades?

IV. D. Gregorij. a. ingenio conuenit illa verborum Isaiæ subtilis interpretatio. *be Va mihi*. Quid tibi Propheta deest: quæ te mala fors cõstituit, vt sic impatienter doceas? *Quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum*. Taceat mihi Dominus: ergone quia tacuisti, labia tua polluisti? Si forsitan inconsideratè fuisses locutus, puellæ alicuius famam denigrasses. Sacerdotis honori derogasses non mirarer, nec & si nimis fuisses in verba profusus: audiuimus enim Spiritum S. attestantem. *In multiloquio non deerit peccatum*. Quia tacuisti? quimodò & alius aiebat Philosophus: locutum me fuisse poenituit: at tacuisse, nunquam. Insuper idcirco (dicit) quia tacui in medio populi loquacis conuersatus. *Et in medio populi polluta labia habentis ego habito*. Cuius ergo tu culpæ reus, in eo quod alij loquuntur? Num alicuius studuisti honori detrabere, diffamare proximum? Minimè; sed inter illos habitauisti, qui hoc faciebant, & tacui: Vt enim polluta habeam labia, sufficit, quod me loquenti non opposuerim, murmuratorem non arguerim, & famam proximi mei vindex non surrexerim. Hoc

prosequitur argumentum D. Hieronymi. & multis præmissis sanioribus cõsilijs, illud concludens adiungit: super omnia, te præmoneo, à detractione & murmuratione parco si quæ. Replicabis: non murmuro, non detraho, sed quid mihi agendum, si cum alijs conuersatus alius famam proximi obloquatur? Num illi os clausero? Num in mea est potestate huius vel illius discursus verbaque compescere? (a) Sed (a) *Puedo dices, ipse non detraho, alijs loquentibus quid facere possim? Frater mihi (respondet) sunt illæ rationes, quas conuersationis amici, suæ malitiæ pallium communitè obtendunt. Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætenamus. Nec credideris similibus te posse verbis Christum ludificare: nos enim præmonet Apostolus: Nolite errare, Deus non irridetur. Sit ita (inquit) vt non possis non loquentes ac dire, sed hoc petes, diu hic incipit proximi nomen lædere, vlti m ostendere amariorum: osti enim Spiritus S. axioma. *Ventus Aquile dissipat nubes, & facies tristis linguam detrahentem*. Vt rupem te durum ostende, vt lingua alterius repercutiens impetum, illum contrites. Sicut enim sagitta (verba sunt D. Hieronymi) si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem, illudque completur: *facti sunt in arcum prauum, &c. Ita detractor cum tristem faciem videri audientis, illico contiescet*.*

Illius recordare sententiæ Spiritus S. *Cum detractoribus non commisceris, quoniam repente consurget perditio eorum, & ruinam vtriusque quis nouit. Vtrumque castigabit Deus, & murmuratorem, & audientem. Vtriusque ruinam, iam scilicet eius qui loquitur, quam illius qui audit loquentem: Idem consulit presbytero, quem vt filium tenerimè diligebat. Ne mihi obieceris fili mi: Quid egero si alter loquatur? quod si tu sincere nolueris audire, loqui nequaquam audebit. Neque ista est excusatio: referentibus alijs iniuriam facere non possum. Quis ego sum adeo incompositus, & immorigerus, vt alteri loquenti os velim occludere? Fili, ne per hoc te excusaueris. Nemo inuito auditori libenter refert, *Sagitta in lapidem nunquam figitur. Dissat detractor, dum te videt non libenter audire. Hoc est implere consilium Spiritus S. *Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire. Sepi aures tuas spinis vt illis pungatur proximi detractor. Quid agis (quærit D. Chrysost.) quando quiquam coram te sterquilinum aperit foetidisimum, illico obloqueris, & ais: cooperi illud, ne tardaueris, & discedis velociter. Hac doctrina nostras incipit D. Bern.***

D. Hier. Ep. 4. ad Rusticum Monach. *verus finem. To. 1.*
(a) *Puedo dices, ipse non detraho, alijs loquentibus quid facere possim? Frater mihi (respondet) sunt illæ rationes, quas conuersationis amici, suæ malitiæ pallium communitè obtendunt. Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætenamus. Nec credideris similibus te posse verbis Christum ludificare: nos enim præmonet Apostolus: Nolite errare, Deus non irridetur. Sit ita (inquit) vt non possis non loquentes ac dire, sed hoc petes, diu hic incipit proximi nomen lædere, vlti m ostendere amariorum: osti enim Spiritus S. axioma. *Ventus Aquile dissipat nubes, & facies tristis linguam detrahentem*. Vt rupem te durum ostende, vt lingua alterius repercutiens impetum, illum contrites. Sicut enim sagitta (verba sunt D. Hieronymi) si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem, illudque completur: *facti sunt in arcum prauum, &c. Ita detractor cum tristem faciem videri audientis, illico contiescet*.*

D. BERN. deplorare conuersationes, quibus dicere solemus
Loco cit. Domine: Licet confabulari, auri; donec hora pre-
tereat; donec talis veniat, donec se calor remita-
rat, donec camus ambulatum. O donec: hora pre-
tereat, O donec pretereat hora! Heu ratio: cum in-
concinnam confabulemur, donec pretereat ho-
ra, sed nec vides (O te infelicem) id quod ais;
sicine queris, sicine delideras quomodo tem-
pus, horaque preterfluat? In quem finem hanc
penitentiam peccatorum? ut operibus iustes pietatis,
quibus vitam merearis sempiternam? An non au-
dis monentem te Spiritum S. Particula dies bona
non se pretereat? Quia non aliquid in tuae facias
animae utilitatem. Infaustus ille operarius, qui
cum certum habeat semini ad tempus occasiones
quereat quibus illud risibus iocisque transigat in-
fructuose: certo namque certius, nullam colliget
messem. O ter infelicem latronem, qui tempore
illo sibi ad sui concessio defensionem, illud cytha-
ram percussione consumit. Vae pauperi, qui tem-
pus signatum eleemosynam conquirendi illud lu-
sibus impendit. O donec pretereat hora! O donec
pretereat hora! Cum ergo tempus confabulationi-
bus teras, aduertere (inquit) quod nedium dam-
num incurtis perditionis temporis, quo ad vespe-
ram lugebis te non hoc fecisse, ad quod tibi fue-
rat concessum, sed nouas tibi cumulas obligau-
eris. Nosti etenim, quod non mentitur, qui tibi
dixit: Quoniam omne verbum otiosum, quod locu-
ti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij.

Eccl. 14. 14
VI.
Similitu-
do.

Matt. 12.
36.

VII.
Otiosa
verba vi-
tanda

D. BERN.

Psal. 55.

Illud nota: Omne verbum: ut nec vnum preter-
labatur: ita ut, quotquot verba protuleris otiosa,
tot nouas tibi cumules in diem iudicij rationes.
Et de si otiosis tã stricta reddenda sit ratio, quan-
ta de murmuratorijs, detractorijs, nociuis? Adest
D. Bernard. Si de omni verbo otioso, quod locuti
fuerint homines, Deo sunt reddendi rationem in die
iudicij, quanto descriptius de verbo mendacij, mor-
daci, & iniurioso? de elato, vel lasciuo, de adula-
torio aut detractorio iudicabuntur? Hinc collige
(mone) quã debeat prudentia & cautione inter
homines conuersari, peruerse lingue damnum
conspiciens, tot cœdium matris. Optime de illa
David: Lingua eorum gladius acutus. Gladius
equidem auceps imo triceps est lingua detractoris.

§. 11. Lingua laqueus malus est, ut declarat
Magistri à Victoria, Castro, & D. V. Vincius
Forsariensis.

Secundatio, ob quam lingue laqueus ma-
lus dicatur eam esse dicimus, quia vitulenta
maledicentia, nodus est cœcus, qui non fa-
cili negotio dissoluitur, nodus est in hio fenco-
si rudentes iodo, vel funes grossiores coutrin-
xeris, nullã operã dissoluitur, ut eius nullum ap-
pareat vestigium, attamen si filum sericum te-
nerrimum nodo coarctaueris, illum dissolue-
laboris habet plurimum, nec vnquam ita concin-
ne dissoluitur, quin filum aliquatenus ledatur,
atteratur, & dirumpatur. Si quempiam in bonis
lascias, nodus est in rudente, qui facillimè potest
dissolui, ita ut nulla læsio superfit. Si vixeris Ve-
neris carnis sectando delicias, dissolui potest
hic nodus: sufficienti penitentia, tantam illi im-
ponendo penitentia amaritudinem, quanta fuit
luxuria vel luptas. Illud perficiens. Quam glo-
rificauit se & in delicijs fuit, sanum date illi ser-
mentum, & luctum. Attamen honorem aduentu
aletri detractoribus, oblocutionibus, nodum in
silo serico conscinxisti tenerrimo, nihil enim ho-
nori antefertur, ne putes, quod illum tam inte-
grè dissolues, quin diruptus, incompositus, lace-
que remaneat: etenim nunquam, omnimodã res-
tituis honorem satisfactione, quem lacrali
detractio: nec tanta illum restituit: loqueris
libertate, quantã loquebaris nominis iniuriam,
nec qui te audit, tam facillè tibi credit, quan-
do dicta renouas, quã dum dixisti: Prouerbum
est, mendacium seu detractio similis est malo
semini, sicut in terra est maledicta, si in alia her-
ba semen inieciatur, radices agit adeo profundas,
ut eam vix vnquam eradicaueris, & si hinc cut-
feris, illinc alia remanet radix iterum pullula-
ra. Laqueus malus est, nodus cœcus, in alacris
damnum, & in tui grauamen: raro unquam, il-
lum vt teneris, dissoluis.

Idcirco (sicut notat Agellus modernus au-
tor) Spiritus S. nullum illi videtur reliquisse re-
medium. Die quodam Propheta Regius dolore
torquebatur non minimo, melancholicus, tristis
nimis, molestus, testimonia perpendens, que
glorie suæ & nominis inuidi, in eum suscita-
rant. Hinc damno reparando insufficientia iudi-
cabat omnia terræ remedia, que circa ad Domi-
num supplex recurit. Ad Dominum cum tribula-
ter, clamant. Graui premebat tribulatione, que
cœ-

cor meum affligebat a mariis, & ad Dominum
 remedium postulat utos confugi. *Qua illa tanta.*
 Rex pote iustime, calamitas, quam tuum non
 potest etiam fortissimum superare braehium? Si
 vero tibi soli vires deficiant, an non cingunt la-
 tus tuum Capitanei alumnii, qui fortes tui esse
 nominantur? *Fortes David:* Qui leones discer-
 punt, & exercitus debellant numerosissimos? In
 mundo robur non imenio, quod tetendat im-
 petum inimicis, me bello molestantis. Quis pre-
 cor, ille? Mala lingua, quocirca *Ad Dominum*
con tribularer, clamavi: Domine libera animam
 meam a labij iniquis, & a lingua dolosa. Domi-
 ne mi: illata per iniquam linguam damna-
 staura, & contra illam fortior esto, obsecro,
 propugnator. Num illum Dominus exaudivit?
 Vique. *Exaudivit me,* Responsitue illi: vti que,
 illico. Dedite remedium? Nequaquam: ipse
 namque declarat nullum in terra reperiri: *Quid*
deser tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam do-
losam? David quod tibi vis prescribam reme-
 dium, quod cataplasma: tanto poterit curando
 vulnere applicari, quod lingua inlicita detraho-
 ris? Nullum igitur esse novens: est etenim lin-
 gua dolosa, sagitta acutissima tanta vi contorta,
 ut cordis pervadat intima, spiculo ignis consu-
 mantis. *Sagitta potentis acuta cum carbonibus de-*
flatoris. Quis ignis ille? Ille quem dixit D. Ia-
 cobus, ignis gehennalis. *Inflammati a gehenna.*
 Quod illi superest remedium, qui gehenna me-
 ritur ignibus? Nullum profecto, sed nec vllum
 ergo sperandum illi, qui in linguam incidit Sy-
 cophanta, cum sit enim exera omne subsidium:
 toris illud reperit spiritus veritatis. Modo dicit:
Laculum & gladius, & sagitta acuta homo, qui
loquitur contra proximum falsum testimoniu. Alias
 Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in
 mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico suo.
 III. Hi conformiter illa Spiritus S. verba inter pre-
 toris qui de murmuratoria lingua sic loquitur. *Bea-*
tus qui in vinculis eius non est ligatus: iugum enim
illius, iugum ferreum est, & vinculum illius, vin-
culum aereum est. Sacra solet Scriptura vinculum,
 seu carcerem arctissimum vocare, carcerem, seu
 vinculum ferreum, vt de seruitute loquitur *Aegy-*
ptiaca. Fornax ferrea: seu vinculum aereum, vt
 illud Nabuchodonosor: *Vinculis aereum.* Potest au-
 tem haec intelligi sententia, tam de illo cui detrahi-
 tur, quam de detractore, ambo namque in vinculis
 iudicantur aeterni, iugumque portant futuri: num-
 qua integre his se gaudent absolutos, nec ille cu-
 ius fama derogatur, integre namque nullo tempore
 eius honor reparatur, vnde & ipse Spiritus S. te-

statu. *Flagelli plaga facit luorem, plaga autē lin-*
gue obmutet ossa. Dum enim vi verberis os com-
 minuitur, perfecte nunquam reparatur. Similiter
 & de infamatore: nunquam enim integra, plena-
 que potest dare satisfacionem. Qui in furtu inci-
 dit, hanc se potest catenam perfecte liberare, pariter
 & qui lapsus est in libidinem. Tu igitur, qui eua-
 ginata lingua proximum es proferutus, aliquo
 dixerim modo, tunc plagam tuam insanabilem.
Vinculum illius, vinculum aereum est. In S. litteris
 diuersi generis occurrunt nobis putei: quidam
 sunt, ex quibus licet difficulter illapso pateat exi-
 tus tamen euasit, vel quia nulla madebant
 aqua, qua submergeretur, vel quia non adeo pro-
 fundi, vt non fuerit impossibile tunc demersum
 extrahere. Taleo inuenio puteu, in quem Iaeph
 fratres demerserunt: & ille similiter in que detrusus
 haesit Hieremias, qui multo licet sudore ac studio
 tandem exiit funibus illis a ligatus quos illi adie-
 cerat Abimelech Aethiops: Attamen vos Deus
 de puteis illis praeseruet incolumes, quos refert
 Spiritus S. fuisse in terra Sodomorum. *Vallis syle-*
fers habebat puteos multos bi: uanis: Terra erat
 opulenta, Iordans aquis irrigata, quod autem ad
 puteos desinebat, aqua non erat, sed bitumen. Ple-
 ni putei periculo eor, tanto, vt nullus illi illapsus
 sine miraculo liber eme: geret. Sic sacra refert hi-
 storia: cum in praesens regionis illius Reges, contra
 suos desce: dissent inimicos suis copijs instructos,
 vt leuictos viderent fuga: sibi consulerunt, qui-
 dam haec, illac alij: verum ceteris fuerunt infeli-
 ciores, qui in obuios delapsi sunt puteos, nullus
 enim eorum mortem euasit, sed quicquid in illos
 contuerunt: preparabiliter perierunt: cum enim in
 bitumen haberent: illo ita tenaciter illequeati,
 implexique sunt, vt omnis euasione spe abiecta
 miserē mergerentur.
 O mundum insaultum, peccatorum puteis a-
 bunkantem, vt vix passum progrediaris quin in
 hunc, aut aliū prolabaris. Omnes sunt periculosi,
 verum te Deus ab illis liberu custodiat, qui putei
 bituminis a te nuncupantur, quoru tres sunt spe-
 cies, vt notat Spiritus S. Primus puteus est im-
 pudicitiae concubinitus, adulterij. Praeseruet te
 Deus ne in hunc corruas. Videtur enim Spiritus
 S. omnem tibi spem auferre remedij: atque, qui
 in illum ceciderit timeat: grauior enim in eum
 Dns. excandescit. *Fons profunda os aliena, cui tra-*
tus est Dominus, incidit in eam. In illum infelix
 corruit Herodos. O quid non egit Angelus ille
 terrestris D. Ioannes Baptista, vt lapsum extra-
 heret, at non tantum illum non eripuit, sed
 eo insuper mergebatur profundius, incestuoso
 superad-

Eccl. 12.
 28.
 IV.
 Diuer-
 si putei
 diuer-
 sa sig-
 nant
 pecca-
 ta.
 Hierem.
 38.
 Gen. 14.
 10.
 V.
 Tres
 prae-
 cipui
 tei ca-
 uis
 pericu-
 losos
 res.
 Erou.
 22. 14.
 I.
 Libidi-
 nis.

superaddens adulterio sacrilegum homicidium caput amputando, quo inter natos mulierum sanctior non surrexit. In eundem corruit Dauid, & cum talis esset, qualis erat, necessarium fuit, cum illo ageret, verbis vsus amphibologicis: & potentissimæ Dei manus adscribitur miraculo, quod saluus euaserit: hoc enim est, quod ipse confessus ait: Misericordia tua magna est super me, & erasti animam meam ex inferno inferi.

II. Secundus puteus est auaritiæ, quem D. Paulus vocat laqueum diaboli. Incidunt in remissionem, & in laqueum diaboli. O quale bitumen diuitiæ, cordi adeo agglutinatum, vt si semel adhæserit, non est qui se expediat. Densum lutum, illas vocat Abacuc, lutum glutinosum. O quis puteus adeo ferox? Vnus cecidit in illum Apostolus, & cum esset electus ab ipso Deo Apostolus, quod & ipse fatebatur: Nonne ego vos duodecim eligi. Verba, quæ congruenter expendit D. Aug. cum illi pietatem dedisset eiciens diæmonia, morbos curandi, suum prædicandi Euangelium, cum illi prostratus pedes abluisset, suum corpus & sanguinem sumenda propinasset, non tamen saluus euasit, sed submersus interit.

III. Tertius est male linguæ, Heu quis ille puteus pice & bitumine inundans, quicunque in illum mergitur, ita propria sua videtur comprehendi tenetque linguâ, vt iam exire nequeat velut aeneo vinculo colligatus. A peccato adeo irremediabili custodiar te Dominus. Promde cum me confessionibus audiendis expono, nihil sic timeo, quam si quis hoc aeneo vinculo constrictus adueniat? Frater mi, num aliquid habes dicendum in materia detractiois aut murmurationis? Non Pater mi. O te felicem! Beatus qui vinculis eius non est ligatus. Si aliquid horum adduxeris, o te perditum? qui hoc vinculo festreo, aeneoque confringeris: non paruo namque negotio hoc te vinculo liberum esse lataberis. Vide num bene dixerit: In peccato labiorum laqueus malus.

IV. Memini, dum primis vacarem studijs Salamancæ in illustrissimo conuentu D. Stephano sacro à senioribus me intellexisse patribus historiam, quæ duobus illis eximij contigit Doctoribus ac Magistris Fr. Francisco de Victoria nostri Ordinis Religioso, & Fr. Alphonso à Castro de Ordine Minorum professo. Morabatur hic A scale suâ hanc exornans doctrinâ vniuersitatem, & inter totius Hispaniæ docti limos celebres. Ad hunc nobilis quidam accessit, postulant remedium peccato in quo iam prædem

conuerat, nempe, cum inter primarios aule nobile versaretur, iactauerit se pro libitu puelle quâdam vsum fuisse nobiliori, ac mentium fuisse, idque tantummodo dixisse, in suis ipsius promotionem, & propriæ laudis aucupationem. Respondet illi P. M. à Castro: Domine peccatum hoc nullum capit remedium: sed illo prius æternum dampnaberis. Exhorruit nobilis responsum, & iracunde videbatur confici: hæc enim declaratio veritatis obstinatos quosque perceret quam vehementissimè: profectus est igitur Salamancam, adijcens, P. M. Franciscum de Victoria casu aperuit. Pater mi, adsum vobis, quo tristior nullus in mundo: casus mihi contigit infansus, cuius querens remedium consuli P. M. Fr. Alphonsum à Castro, qui me hoc percellit responso: actum est de te, desperata salus animæ, recedâ curris in infernum. Expauit ille talemque miratus resolutionem respondet: Domine mi, nullum, mihi crede peccatum adeo graue: quod cum debita satisfactione & penitentia lacrymis careat remedio. Dic mihi, precor, quis ille casus? Rem aperuit propudioso dedecore coram. Cuius primatibus famam puella læst nobilioris. Cui ille: graue peccatum, ac illi superest remediû. Exiit præ gaudio Nobilis hoc aucto, aitque Pater mi. Videntur mihi hoc tuo responso coram dilatari. Dico tibi (amabo) quid agam Domine: hoc tibi necessarium agendum: Ad illos omnes redi, coram quibus puellæ detraxisti conuictor, dic te, in hoc quod de illa sparsisti, fuisse mentium, vt nobilem impostorem, & falsarium: vt verò pateat omnibus, te hoc non dicere quadam commotum vrbantate, iuramento confirma, ex mera malitia te de illa dixisse, quæ falsò sparsisti. Heu Pater mi, quis ego vt hoc perficiam? quàm per hoc personæ meæ, honori, ac dignitati derogabitur? Absit vt hoc faciam? Nunc igitur (inquit P. M. de Victoria) tibi dico, quod optime respondet P. M. à Castro nullam tibi salutis spem affulgeret te manet æterna damnatio: quia minimum eod tibi faciendum incumbit, est illud, quod tibi inimicit, & nihilominus non idcirco ex integritate perfectè fama foret puellæ reparata, quicquid enim quod voluerit, credit.

Hinc illud Spiritus S. consilium, quo prohibitionibus de hoc argumento finem imponit discursibus. Attende ne forte labaris in lingua, &c. & si casus tuus insanabilis in morte. Contine linguam, ne in peccato cadas detractiois, ne lapis tuus sit irreparabilis insanabilis in morte. Attende verbum illud. (Attende) perpede quomodo loquaris, pòdera, appede in statera verba tua, ne nimis effusus sis, ne tur-

Quam irreparabile damnum detractiois exemplo probauerit.

Eccl. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

die turture loquacior; ne sit efficiens lingua tua
Philosophicam quandam scripserat Spiritus S.
sententiam. *In ore fatuorum cor illorum; & in
corde sapientium os illorum.* q. d. Stulto sunt om-
nia idem, loqui & cogitare, & sicut cogitat sic
loquitur, & sicut loquitur sic cogitat, sine vlla
præmeditatione, inconsideratè, nec pendens,
vtrum quod dicit alteri noceat, aut prosit, nec
alium finem loquendi præ oculis habet quam
tantummodò loqui, sicut illi, quorum & cogitatio-
nes & verba erant inania. *Cogitauerunt & locu-
ti sunt nequitiam.* Sapiens autem linguam habet
in corde; illam etenim non mouet, nisi primò
perpendat, quæ dicat, & finem, in quem hæc di-
cas, vtilitatemque & damnum, appendat inde
ornurum.

Notat Fluius, quòd natura duas linguas in-
teruit venas: vnam quæ tendit ad cor, alteram,
quæ ad cerebrum, mirabili officio quo disponat
vt id quod est cordis absconditum, lecreto, il-
lud lingua non reuelat, nisi priùs illud intelle-
ctus trutinat, matureque ratio perpendit: si-
nem primò considerans his intentum, secundò
circumstantias veritatis occasionis, scandali, in-
famie securitatis. *Vo bis iuis facito, sicut enim,* mo-
net te Spiritus S. vt illa ponderes attentius, quæ
ipsum aurum: quod etenim aurum habet emolu-
menti, hoc habere possunt verba detrimenti.
Attende ne foris labaris in lingua; sæpe namque
numero damnum est irreparabile. *Proterius infa-
nabilis in mortem.*

Hinc facinus illud admirabile proterus Apo-
stolici nostri P. S. Vincentij Ferrarenensis, proces-
sit Concionatur hic in foro D. Iohannis Valen-
ciae triginta millibus Auditoribus, offeritur illi
mulier, & infirma & à natiuitate muta. Fronti,
orique eius impressit vir Sanctus S. Crucis sig-
num, interrogat, quid postulet. Dicit cæcis cla-
rè loquitur & articulat. Pa er mi: salutem pe-
to cori, oris panem quotidianum, linguaque so-
lutionem. Triapostulas (inquit ille) filia, duo
priora tibi Dominus concedat, at tertium mini-
mè non enim animæ tuæ conuenit saluti. Nof-
ce, si linguam haberes solutam, ita loquereris,
vt te ipsam æternum garrula condemnaret. Cor-
de tuo Dominum lauda, nec optes lingua so-
lutionem. Confellum dicens illa: tuis, Pater mi,
lubens patebo mandatis, obmutuit, nec vltra to-
tò vitæ tempore verbum potuit vllum effari, &
siluit O quam multis expediret, si Deus illis lo-
quendi nunquam concessit facultatem: Lapsus
est loquelæ insanabilis, & ob quem æternis
militi damnatur cruciatus: est enim dam-
Hieron. Baptit. de Linnæa Tom. II.

nū quod verbis infertur irreparabile. Tale quod-
dam est, quod Scriba & Pharisæi student, infe-
re Christo eiusque discipulis, sibi persuadentes,
quod per hoc illos apud vilem plebeculam, vt
bonorum morum, seniorumque traditionum
transgressores infamarent, & licet in illis, etiam
suo ipsorum iudicio non nisi vnicum inueniant
defectum, quòd manus non altuant; obijciunt
tamen vniuersaliter: *Transgreduntur traditiones
Seniorum:* Hæc malatum est linguarum condi-
tio, quia illud quod alter commisit, parum est
aut nihil, & contra illud obloquimur, quasi in
omnibus deliquisset.

§. 12. Non lauant manus. Illi, si iorem red-
dunt impij illi superbieus Christi & suo-
rum gloriam, quibus velut Esau Jacob, de-
seruiunt.

Quare, & vos transgredimini mandatum Dei, 35
propter traditionem vestram? En tibi culci-
tra quam proposuimus, quæ ad ignem
festinat, in illam se coniecit, flammæ extinctu-
ra, & duo præfati patent effectus: quod euadat
ignis illustrior ac clarior, palea vero consumpta
& in cineres redacta. Primo per hoc claruit
Christus eiusque schola splendidior, ac honora-
bilior. Mea quidem opinione hoc ita Dominus
disposuit, vt mundo suæ classis discipulorum te-
stetur probetque sancti atem: nec arbitror Chri-
stum potuisse quid amplius in eiusdem adferre
iustificationem, illudque à Christo completum
Hæc vaticinium. *Ducam cæcos in viam, quam Ipsi. 42. 16.*
*nesciunt, & in semitis, quæ ignorauerunt, ambula-
re eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem.*
Ii finitæ conuenit Dei sapientie peruersorum,
vt cogitationibus, vt id, quod præcendit, perfici-
atur. Hoc ipsum Samuelis Anna mater ceci-
nit: *Deus scientiarum Dominus, & ipsi præparan- 1. Reg. 2.*
tur cogitationes. Animo concepit Caesar Augu-
stus superbissimus Imperator, in suæ celsitudi-
nis iactantiam, vt totius orbis Iustrum in retus,
quo conceptu sibi Deus præcælit, vt id quod
promiserat impletet, se nasciturum scilicet in
Bethleem: Cogitationibus infernalis auaritia Deus ma-
com mouetur Caiphas, totum que concilium; Ierum v-
illis autem eorumque diabolicis actionibus, titur pro-
nec non inferni prepositus vitur Deus, qui-
bus id eodè intendebat, reueretur. mundi to-
ad bonu-
tius intelligo redemptionem. Ita tibi licebit ho-
die dicere. Vides Pharisæos à Hierosolymis
profectos in Christum eiusque discipulos ad-
M m m uerfa-

Matr. 15.

(a) *Vna
purenā
de caly
canto.*

uerfarios, obsecratos malitia, hoc nomen nomine à Christo compellantur: dum ait: *Sinite illos quia caeci sunt, & dices: caecorum.* En qua es progrediantur illos igitur. *Ducam in viam quā nesciunt.* Ex eo ipso quod ipsi præcedunt, & cogitant argumentum educit Christus (a) irrefragabile, id est ex calce & lapide, id est foris similitudine, atque Apostolorum sanctitatis. Quia de illis constat eundem, quod sedula sinceritate perpendunt opera, verba, negotia, actiones, illaque summā scrutati sunt diligentia illi ipsi, qui nudi censentur oculi, qui oculos habebant linceos, quibus aliorum defectus explorarent, qui hærentes Hierosolymis vsque ad vltimum Galilee perspiciebant, illi qui inquirebant, & examinabant omnia, ea vero maxime, quæ Christum spectabant, quem oculis inueiebatur hostilibus. Et adhibita tam exactā diligentia & nauāque inquisitione, nihil inuenient, suo iudicio peruersum, cum essent adeo scrupulosi teneraque conscientia, nisi hoc solum, quod discipuli panem illotis manducarent manibus: hoc ipsum efficit per prælatus, quod de alio nullo essent crimine suspecti, de quo iussit potissimum insinulari, quod legis diuinæ haberentur obseruantissimi, quod eius omnia præcepta seruarent (numero scilicet quingenta octoginta tria) nullas alias ceremonias, quas sua Pharisæi inuenerant aut oritate.

36

Psal. 9.

Lib. 25.

Morc. 23.

Ita ut hæc exactā diligentia hoc ipsi confirmet argumentum, & ad hominem illa David verificetur sententia, tam difficilis explicatio. *Dum superbus impius, incenditur pauper, comprehenditur in consilijs, quibus cogitant.* Proprium hoc est eorum nomen, *Impi*, nomen (ut aduertit D. Gregor.) quo non quemlibet de grege sed peritum significat peccatorem, qui ex mera delinquit malitia, quocirca illo particulariter Spiritus S. diabolum hæreticūque compellat. Ecce quā inflati, quā turgidi veniant superbiā. *Superbus impius* Quo fastu, auctoritate, & arrogantia tumentes adsunt: ut populi superiores ad quos spectat ea quæ sunt virtutis & legis æmulari. Et quid rineret illo peragitur? *Incenditur pauper.* Pauperem sæpe nominat S. pagina Christum eiusque discipulos. Metaphoram sumit David, de carbonibus ignitis: quos si viri decem aut duodecim follibus raccederent inflatis, ea mente ut carbones extinguerent, eò sine dubio magis ac magis exardescerent, fierentque splendidiore.

Hoc agunt hodie superbi illi turgidi, approximant ut folles inflati, spiritu, ventoque super-

bia stantes, & intendunt carbones extinguere ardentem, Christum eiusque Apostolos. *Flate, flate* II. te perfidi luciores redderis carbones, atque illo statu, si perba vestra arrogantia, & calumnia, de dicitur quam exortam, extamque ad lucis Hierosolymis, nec meridiana clarior patebit, viros illos sanctos esse sanctitate præeminente, quodque in illis dicitur nullum sit furtum, ni illa perira, gula nulla, argenti nec vlli esse molestos, nulli inuicem, nihil enim in illis omni ex parte consideratis, esse dignum reprehensione, atque omnibus licet miramini manibus, aliud nihil reperietis nisi panem illotis manducasse manibus. Quod esse potest fortius in religioso sanctitatis argumentum, quam si consideratis omnibus quæ loquuntur, agit, negotiatur, nihil aliud inueniatur quam quod sordidam lecerantve gerat tunicam: Quod dari potest efficacius de clericis, pietate testimonium, quam si ad trutinam renouata vitæ eius, actionibus negotijs, egressibus & ingressibus, nihil aliud in eo carpatur, quam quod semel manu benedictum (vulgo) sinistra manu abstergerit. Hoc proprium est peccatoribus, dum contra viros sanctissimos insurgunt, illos reddant illustriores, eorumque sanctitatem omnibus patentiorum.

Dignus ille est ingenio D. Augustini Tractatus que verba Prophetæ declarat: *Conuertentur in illud, & appropinquabit cor illius.* Quæ aliis expendimus Alijs quoque Rex & Prophetæ vitibus: *Congregatio taurorum in vacca popularum* ut excludant eos qui probati sunt argento. Illis declarat Prophetæ verbis (inquit D. August.) differtentiam tonies reperiunt, & à multis propositam, cur Deus qui tantopere suos diligit seruos, & exhorret peccatores, permittat cur hi insurgant in illos, illos infamem, in populo depressant, quo illos non minimā affligunt mortificatiā, Nostim quare? Ut tanto fiat illorum orbis sanctitas illustrior, omnibusque constet eorum pietas, ac merita virtutum, nec non omnium oculis luce clarius innotescant. Verū est, non contradicō (inquit) Deum permittere sepius, quod mali prospera gaudeant fortuna, primas obtineant dignitates, populum regant, quique totam hanc in Sanctos committant ingrati potestatem.

Hoc concinnis verbis ac hieroglyphicis expressit David, simbolo taurorum ferocem qui inter vaccas versatur. Tauri sunt, qui sunt tantum passionis impetu dirigitur, & ut tales luce & illinc

illinc oculo feriunt oculis, nullo habito bonorum respectu, nulla humilium æstimatione, nulla pauperum compassione: obambulant illi, Inter vacas populorum. Quas dixit vacas Anis seductibiles. Ad quid, oro, permissis hoc Dominus mihi videtur atrox in tuos hanc esse crudelitatem? Nulla est omnino, sed magna misericordia. Hoc ceterum agis: *Ne excludantur eis, qui probantur sunt argento.* Noneris (inquit D. August.) quod verbum illud *Excludere*, propriè significet opus eleuatum varijs elatis gratum figuris, quales formant aurifices, quando insignes educunt formas altiores, illæ namque ceteris præcellunt, & in argenteo, vel auro, vase pulchrius eminent, vade & in arte aurificia vocantur illi excludores, qui varias & elatas excavant imagnes, aut malleorum ictibus, aut opere fusorio. Excludantur dicitur, id est emineant, appareant, vnde & dicuntur in arte argentiaria excludores, id est, qui de confusione masse nouerunt formam vasis, exprime. Habes hic cut perimitat Deus, quod in populum peruersi potestate præfulgeant, & omnia hæc conuertant ut tauri, qui iustos cornibus percutiant, ut hoc modo figuræ educantur insignes, appareant, itaque eminent, ut opus excludorium in ipsis Dei electis, qui velut argentum electum, aurumque primum effulget, quatenus per hoc appareat, pateatque eorum humilitas, innocentia, fidei puritas, examinata seruentique charitas, animi robur, mundi despectus, & quidquid in illis latet vigetque pietatis. Vide inquit, quod illud ipsum mysterium iam conspexerit D. Augustinus: *Hunc sensum obsecramus, videte, quem admodum in lucem excludat Apostolus. Oportet, inquit, heretico esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant inter eos.* Hoc quod David ait: *Excludantur*, dicit Apostolus: *Manifesti fiant: quid est manifesti fiant excludantur.* Hoc modo in forum lucemque lateris sanctitas excluditur, & quæ non appareret interius iam probata, examinata & verificata præfulget externis.

Maximè gaudebat Iob, licet foris non apparente, sanctitate. Vult Deus toti pateat mundo, diabolo locum cedit impio, ut rabiidâ suâ inflatus superbiâ, carbonem hunc perferret ignitum: conatus extinguere, modo ex hac, modo ex altera suffragante parte, quod inde prodijt, hoc fuit adeo sanctitas eius probata, cognitaque resplenduit, ut ipse diabolus vel inuitus eam fuerit confessus, seque fugiens ostenderit esse superatum. Quid infernales illi effecerunt exercitus, iniquitatis suæ solibus armati suffragando in B. Antonium? Hoc hic omnibus moliti sunt in virum

illustrem, ut referente D. Athanasio in vita B. Antonij omnes illi postmodum, audio solum D. Antonij nomine fugam capesserent, animoque laboreretur. Quid egit superbus Valerianus D. Laurentij fidem conatus obscurare? per hoc tam illustis claruit, ut sanctitatis eius splendor per mundum pateret vniuersum: *Flammis, quas per tulit, mundum illuminavit vniuersum.* scribit D. D. August. Hoc idem in omnibus manifestum est Martyribus. His suum fundavit D. Chrysost. argumentum, in exilium deportatus, amico suo Cyriaco scribens, qui & ipse in exilium discedebat: *Quid agere potest in me, quærit Imperatrix? quidquid molita fuerit in manus mihi det emolumentum, illustrioremque gloriam de quibus alias fufius agemus.*

Ex hac doctrina declarat D. August. illorum impletionem verborum, quæ Domini Rebecke dixit, duobus geminis prægnanti Iacob & Esau: *Maiores seruiet minori.* Qua ratione maior minori seruiat, nisi persequendo? Nihil ita curauit Esau, natu maior, quàm ut Iacob minore nem persequeretur. Si nihil egit aliud qua ratione minori Iacob seruiat? Hoc fuit, illi seruire, quia quidquid in iustum molitur mali malus, in manus terdit iusti emolumentum, sibi vero, non in illo, nocet peccator. Expositionem composuit D. Ambr. elegatem in ps. 35, ut autem prima psalmi verba perpendat, supponit ordinem à David seruari mirabilem: describitur etenim iustum, primo describit peccatorem: ut enim vnum contrarium sciamus, describimus alterum. Vnde liquet, inquit quod David anterior omnibus philosophis gentilibus, qui methodum regulæque componendi tradiderunt ipsis magistis inter eos sapientioribus, præceptor effulserit sapientior. *Quis dubitet longe antiorè David Platonis fuisse temporibus? quem non solum magister eius, sed nec aut quidem auorum eius videre potuerunt.* Cum ille in principio fuerit regni Iudæorum, quod per innumera annorum curricula propagatum est, iste post tempora captiuitatis, quibus regnum gentis eius iam fuerat dissolutum. Ergo ipse, qui tenet in omnes secularis sapientia principatum, cum diceret, non posse formam iustitiæ comprehendî, nisi ante discutiendam iniustitiæ seriem putauisset, exemplum attulit quod ij, qui velint aurum quærere, prius se luto obliniant. Grauis lauroque digna sententia. Quod à nostris quoque prius dictum esse non dubitè est. Iam enim Rex David malignos Iuri descripsit simbolo: *Cû scripti sūt, ut luti plateam delibocor. Et vere luti, quia eos inquinant, qui sibi appropinquarint.* Exorditur ergo, David delineare peccatorem.

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

totem & principium supponit egregium, quod
quidquid molitur in iustum, in seipsum hoc
mohatur, & quidquid cogitat, intendit, ordi-
tur, in proprium hoc agit inficius detrimen-
tum.

VI.

Pecca- Dixit iniustus, ut delinquat in semetipso. Opus
tor iu- suum, scelus suum proponit sibi peccator pera-
stum gere, iustum persequendo, & quidquid poterit in
perfe- eum moliendo (hoc namque inter cetera pec-
quedo, catoris opera illi propria vnum esse perhibetur.)
sibi Noneris omnia illi officere. Sequitur D. Am-
bro- brosius lectionem, quæ sic habet. Dixit iniustus,
sto ut delinquat sibi. Illud (Dixit) idem est ac si di-
nocet. cat, statuit, suam contra iustum explete libidi-
Psf. nem, suæ satisfacere voluptati, & omnia vergit
in sumptius nocumentum. q. d. inquit D. Ambro-
sius. Iniustus sibi delinquit. O sententia, quâ nulla sa-
pientior, altior nulla, veræ cœlestisque philoso-
phiæ. Nihil hæc sententia subitius dictum arbi-
tror. Graues scripserunt philosophi sententias, at
nulla illarum huc accedit. Multa præclata tra-
diderunt documenta, at hoc omnibus laudatur

D. Am.

esse superius. In illis quis sapientiam saculi vendi-
carunt nihil tale legi, nihil tale cognoui. Nec mi-
rum quandoquidem illi humano ingenio locuti
sunt, hoc insudat spiritus Dei spiritus veritatis.

Admiranda doctrina, tanto diligentius per-
pendenda, quanto S. paginæ documenta, huma-
nâ philosophiâ excellentiora. Quanto au-
tem altiore continet doctrinam sapientis do-
ctoris, que documentum, quem spiritus S. illu-
stravit, quam Seneca vel Platonis argumenta?
Perpende quam succinctè cœlestem proferat
philosophiam. Iniustus sibi delinquit, sibi gene-
rat vulnera se ipse confodit. Congruenter voca-
vit Pharisæos D. Ioannes Christi præcursor ge-
nimina viperarum; quia quidquid suis concu-
piunt visceribus, sibi nocet mortaliter. Peior se-
pente peccator: illius enim venenum aliis offi-
cit. Serpens alijs infundit venenum, iniustus sibi, in
eum enim refunditur, quod effuderit. Opposito

D. Am.

modo vit iustus. Iusti vita fructuosa alijs sibi dul-
cis, Dicit enim Salomon fili, si sapiens eris, tibi sa-
piens eris, & proximo. Si autem malus euaseris,
solum tibi erunt mala. Ita legit D. Ambrosius. viti
iusti in eo quod agunt, alijs sibi que proficiunt.
Hæc est quam credimus, Sanctorum communio.
Porro peruersius quisque in eo quod malefacit,
seipsum perdit. Quantum non bonum præstitit
D. Vincentio Daciaus, ut ipse tyranno fate-
batur. Agis ex meo desiderio, mihi in animâ lu-
cium. Idem expendit D. Gregorius de Hermene-
negildo: quod in eius carne hoc ageret carni-

sex, quod optabat, scilicet carnem supplicis
penitentie mortificaret.

Iniustus sibi delinquit iusto vero prodest
quàm maximè dum illam persequitur. Si elisor
fueris, solus portabis malum. Si fueris iustitiam
tor, & te alteri nocere tibi perluades, falleris, tu
iple es, in cuius humeros omne corruit detri-
mentum. Probat hoc Doctor sanctus exemplo
Cain in ipsum etenim pecna cecidit homicidij.
Quam enim adhuc à Domino pœna cessaret, ter-
quebat eum suorum conscientia peccatorum, late-
bat miser, tremens & timens, & cum adhuc per-
cussor deesset ipsa se iniusti vita cruciabat. h. d. rem
illud exponit Davidis: Peccatum meum contra
me est semper. An ergo non Vriam, non Iechi
Bethsabæ? Non læsit, sed seipsum vulnerauit.
Oscenditur enim nobis vltixæ iustri imago peccati,
nec quietum esse reum permittit. Itaque dum ora-
mus peccatum offunditur, ubi somnus sensum corpo-
ris relaxauerit, peccatum recurrens. Semper vobis er-
ror tanquam malus exactor occurrit, vel tanquam
improbus fenerator, conueniens debitorem. Unde Do-
minus ait: qui facit peccatum, seruus est peccati.
Iniquitas velut plumbeo talento, ut scriptura testi-
ficatur conscientiam grauatur, meritoque David ait,
sicut onus graue grauata sunt super me. En tibi
Et solus portabis malum. Et Salomon sicut vna
cerba dentibus, & sumus oculis, ita iniquitas om-
nibus videntibus ea. Itaque qui peccat, delinquit si-
bi, qua pretiosa sunt, eripit.

illi soli damnum, utilitas autem & fructus e-
lecto, quem persequitur, quidquid enim contra
iustum machinatur, iusto vergit in salutem, sibi
damnum omne conquirat, & optime dixit in
tertio celo doctus D. Paulus: Diligentibus Deum
omnia cooperantur in bonum. Quomodo maior ser-
uis minor: quo inquis ordine vltio utique, quo mali
seruiunt bonis, non vltio obsequendo, sed per-
sequendo quomodo lime & valles auro, quomodo
mola seruiunt tritico, quomodo panibus coquendis
fornalia, quomodo in fornace aurificis palea, seruit
auro, ubi palea comburitur, aurum probatur, ait
Doctor pius & egregius.

Num potuit (inquit) Herodes maiori in re
liqua deuincite innocentes obsequio regnorum
licet heredes institueret, quam illos pro Christi
nomine trucidando, sicut & trucidauit: Ecce pro-
fanus hostis nunquam beatis paruulis tantum pro-
desse potuisset obsequio, quantum profuit odio D. D. Ave-
Aug. Num aliquid D. Lau. gratius præstare po-
tuisset valerianus, quam illud quod repta per-
fecit, craticula imponens ignitæ comburendi, adhibenda
in qua hilatis exclamabat: Infelix hoc est quod
semper

semper optant, & votis omnibus exquisiti: Si verus Dei seruus es, & in eius amore carbunculus ignitus, quidquid contra te peruersi molirentur, status esset & ventus quo feruentius accendereris. Exiguæ virtutis es candela, tenuis ex te assurgit flamma, vnde ad quemlibet contra te spirantem flatum ventumque præfocatur. Christum caput nostrum eiusque Apostolos intueri, qui violentis adeo ac furentibus flatibus, illis de pectoribus exortis, quæ folles erant prætumida superbia inflati, clariore lucent & splendidiore: virtus eorum omnibus notior, sanctitas confirmatior, ea diligenti namque studio, totisque manibus examinata, ac circumspicua, nihil reprehensione dignum inuenitur.

VII. Nec hoc solum, sed & ipsa culcitra comburitur, suffiataque confunduntur, suiisque laqueis comprehensæ venatores. *Comprehenduntur in consilijs quibus cogitant*, quia suis ipsos argumentis conuictos Christus constringit, pedisque manibusque colligatos. Obijciunt illi non tolerandos esse discipulos, vt seniorum transgressores traditionum, vter pluris aestimandus, Deus an vestri seniores? vter maiori pollet auctoritate, traditio seniorum, vestris firmata consuetudinibus: vel Dei lex, ipsius Dei digito conscripta? si peccatum sit illorum transgredi traditiones, quale, precor, erit ipsius Dei transgredi constitutiones? Hoc vos agitis, huius vos rei transgressionis, vnde patet, & vestram iniquam esse traditionem, vosque sceleratos.

VIII. Quam ad vnguem hic illud impletur sponsi. *Capite nobis vulpes parvulus: quia dicitur moluntur vineam, vinea nostra floruit.* Vulpes animal est versipelle, rodendi que vineis studiosissimum. Dum florent, illas ingreditur, & luxuriantibus se contegens palmitibus, illorum paulatim erodit decerpitque substantiam, Vineam Christi, nepe Ecclesia, in eius exorta est Apostolis, & suorum classe discipulorum. Illa florere cepit sanctitate, virtute, potestate faciendi miracula, prædicatione Evangelij, vitæ integritate, mortumque puritati commendabilis. En quales accedunt vulpes illæ, ceremoniarum ac traditionum folijs pampinisque contextæ, qui illos vadisset a fluita vulpina versipelles, non paucis gressu, Christum a cedere, fronte rugosa, supercilijs circumflexis aperis oculis, contritis labijs, elata voce, commoto capite, erectis contractisque humeris, brachiorum motibus admirabiles, manus dilatas circumagentes: Domine, nostri prædecessores, à multis sæculis, nobis multo meliores, magna celebres pietate, prudentia,

zeoque multo commendabiles, nostræ salutis æmuli, leges nobis præscripserunt, quas perpetua & interrupta consuetudo firmavit quibus religionem statumque nostrum integrum saluumque conseruamus, & licet omnibus eas seruari contineat, maximè tamen ijs, qui vitam proficiunt, vt tui discipuli, sanctiore illi, quod illis faciendum incumbit perfectius, faciunt imperfectius, & quod melius, hoc peius. O vos perfidos, qui communi manu menteque conuenitis in eum, qui vos intus & in cure nouit, probius multo quam ipsi vesiplos. Vulpes estis. Nisi astuti conspirastis? Cum triginta vno die venatu sumperit Samson, igneque consumperit, & vos similiter nullo capiet negotio. Samsonne maior vosque comburet: *Quare & vos transgredimini mandatum Dei?* Accedit vxor regis Hieroboam, Iarvata, prophetam Ahiam delusura: nam opinabatur, quod mutato habitu illam propheta non agnosceret, vnde quàm primum ingrediens sensit sonitum, exclamavit illi vates: *Ingredero 3. Reg. 14. vxor Iarobeam: quare aliuante esse similes? ego 14. 6. autem missus sum ad te durus nuntius. Probe vos noui, traditores, qui Iarvati conuenistis ait Dominus: Hypocrita.* Nomen hypocrita, personam indicat comædi, qui cum sit alius, alterum refert, inquit D. Augustin. Hypocrita, tragædi lib. 2. ad presentantes illos, qui tales non estis, virtutis ostenditis signum, zelumque religionis, estis mini in autem impij, factilegi, malitiosi vnium ore promissis fertis, & aliud corde concepistis: *Hypocrita bene c. 2. Ser. prophetauit de vobis Isaias, dicens populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me temp. 59. de* *Quæ. Vna statera vana vestris appendite traditiones in altera verò grauissimam Dei legem, & modo videamus, vter è duobus sit reprehensione dignus an mei discipuli, ob transgressas seniorum traditiones, an vos ob transgressa Dei præcepta.*

S. 13. Quare & vos transgredimini &c. Sunt illi fumigantes Isaiæ traditiones, illos Echy perterret Christus, vt olim Ægyptius.

Quare & vos transgredimini mandatum Dei ad propheta traditiones vestras? En tibi completam Christi victoriam, quam eminenter cytharæ suæ pulsu diuinus ille musicus celebravit: *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, Psa. 67. & sicut defecit succus, deficiant.* Hoc possumus clariùs exponere per historiam quam S. nobis litteræ referunt de duobus potentissimis Regibus,

bus, qui copijs suis instructi numerosissimis tāto salu Hierusalem oppugnatū, vt omnem circa regionem deualarent, campos, aruaque contegerent, puluerem in cælum iuque, qui terret omnes, excitarent. Timet Rex Achaz. Citat Dominus Isaiam, ait, festina, hæc Regi ex me renuntia: *Noli timere, & cor tuum ne formidet à auibus caudis ritionum isorum fumigantium, &c.* Vnico namque statu omnem illorum dissipabo, quauilibet fuerit, obscuritatem, tumunq; dispergam per aëra. Duos hic exercitus intete potentissimos. Scribarum & Phariseorum, contra Hierusalem illam cælestem, Christum eiusque discipulos. *Quam incedunt superbi? qualem excitant puluerem dicendorū in regionibus illis quas pertranseunt? Quis fumus a leo spillus quō tenebras offundant, claritati, gloriæque veri solis nostri scilicet Redemptoris, Eia agite, proditores accedite, Dominus enim exurgit: Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius.* Vos omnes vt fumum solo oris sui statu dissipabit: *Sicut deficit fumus deficient.* Vnicō verbō quō vos retundit, deiciet vos, vnicōque statu disperget, vos insuper fluctibus inuoluet confusionis, vt superbum olim & obduratum Pharaonem, fumigantemque eius exercitum: *Flauit spiritus tuus Domine, & submersi sunt in aquis vehementibus, oris sui diuino statu potentissimo. O quis ille status fortissimus!*

Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras?

R. Impletur hic Isaiæ vaticinium vbi de Christi Victoria prophetizat victorijs (vt notat D. Ambrosius) quarum Christi non minima hæc esse perhibetur: *Arguet in eade Pharisæis,*

quitate pro mansuetis terra, quod ad litteram hodie peragitur illos arguens hypocritas, in mansuetorum defensionem atque humilium discipulorum propugnationem. Legit D. Irenæus. Li. 3. contra heres. describit scribarum & Phariseorum illos intulans. Gloriosos terra. ob eorum fastum, iactantiam auctoritatem, & maiestatem qua turgidi veniebant. Panonis (vt dicitur) stabellum præ se ferentes. Ad rem dicit. Arguet, quod ex mente

1. 2. q. 4. n. D. Thomæ significat, quod illos Saluator esset conuicturus, & sine replica superbos illos dignifurus, quod & re ipsa fecit ipso quod dedit responso adeo admirabili, vt proprijs illos laqueis comprehenderit eodem illis respondit modo:

Quare & vos &c. Vosne ponderatis, quod meis discipulis strictior cæteris inebat seruandi traditiones obligatio? Ego autem pondero, vos ipsos strictiori reliquis hominibus teneri seruandi Dei

legē obligatione, quā quidē magistri suis & Doctores, ad quos spectat illā ex officio docere eiusque zelare obseruantiam; si peccatum esse reprehenditur in illis, seniorum transgredi traditiones quod erit in vobis peccatum, Dei mandata ob traditiones vestras, moreque præuicari: *Quare & vos &c.* Quam arguē clauo clauus pellitur, & vnum quare, quā apte alteri quare retunditur. Echo dicens, quæ vires reprimet. Hac plaga præ cæteris Deus rebellij perterritus animos Aegyptiorum, nempe Echo corū eruntino auribus insonante. In campū egrediebatur, exclamabant, & ex alia parte vocem audiebant redeuntem, vt sagittam venenatam corū perfodientem. Sic illam defecit sapiens: *Cur Resonans de altissimis montibus echo deficientes illi. Sapientia præ timore faciebat.* Est autē Echo, verbi reflexio, quod emittis: in illā etenim partem illud eubrans, acis vi, quæ ore expiras, in montem occurrens, ad te reuertitur: vnde non sicut, Sonans, sed resonans tu namque sonas, echo resonat, dū mons vbi illa formatur, ad te remittit, quod in illū tu expirasti: Grande latet hic mysterium, at maius multo illud: quod echus resonantia Christus Pharisæos percellit, omneiq; vires enervat. Intraut illi sonando: *Quare discipuli sui transgreduntur &c.* Resonat Christus, vt echo: *Quare & vos transgredimini?* Nihil ita perterret, hominiquæ vires adimit, vt echo, quando quis accedit arguendo: quare hoc agis, si possit illi per echnem responderi: quare & tu illud agis? Rugit vt leo Iudas patriarcha in Thamar nuroam suam iam grauidam, viduam tamen, & ait: quare meretrix comburatur. Resonat illa vt echo: quare tu adulter incestuosus: qui ad honestiorem me multo teneris vitæ continentiam? hæc illi echo superbiā repressit, fregitque vitæ, vt perperdit D. Ambrosius quocirca replicat: *raeamus omnes, si- sicut dicitur: Insuper me est, quā lā- p- ut- que mater illa viribus, quæ filiam semper ad fenestram spectantem redarguit, si possit illi per echnem responderi: quod ipsa sit libidinosa? quanto rubore perfunditur ille qui tibi exprobrat, cur illi litem mones, qui te affectit iniuria, si illi replicaueris: cur ipse pauperes vestibus avarus spoliarit?*

Mirabile audio ex ore D. Pauli sententiam: *Propter quod inexcusabilis est homo omnium qui in dicitur: In quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas: eandem enim agis, quæ iudicas. Si condemnes alterum ob ea quæ agit, si tu eadē comitas, ipsi te verbis tuis condemnas gladius, quo iugulas alium, tibi cori trāstuerbas. Habes hic illud:*

Compre-

Comprehenduntur in consilijs, quibus cogitant & (ut dicitur) laqueus laqueum reperit. Condemnant illi discipulis, quod seniorum traditiones transgrediantur. Hæc ipsa sententia vobis eos condemnat, qui Dei sancta præcipia inini. Trutinat

austiores ipsi grauioribus contra Deum committunt peccatis obnoxij. Quot audimus qui videtes huc ob quatuor asinum delictum virgine cadit exclamant. O quam iuste centum licet verberibus nec ipsi vident, se crimine peccatis infames pauperum sanguifugas, & conuenientis multo illorum humeros flagra illa etiam duplicata contunderent. Cernit alter suspendi latronem, qui leuiter per viam iutum commisit, & ait: *Benedictum lignum per quod sit iustitia.* nec seipsum intuetur, qui pede stete, & interruptim, nulle commisit furta facultatum, mille ad hospitale pauperes deportant, ex illis de quibus David: *Qui deuram plebem meam sicut estis panis.* Teipsum considera, & audi ad eum etenim *Quare* alterius echo resonat: *Quare & vos &c.*

§. 14. Traditiones seniorum. Quis harum fuerit auctor traditionum, & quales illæ, nominatim autem illa de filiis contra parentes.

Quæ fuerint illæ traditiones, quibus earum auctor aperte non constat. Opinatur D. Hieron. Epiph. quod aliquæ aut captiuitate Babilonica inciperent, quarum institutor fuit eximius Doctor Achiba nomine. aliæ vero post illas, quarum conditores fuerunt Daniel, & hii viri cuiusdam illustrius Assamoni. D. Hieron. dicit illas paulo ante Saluatoris aduentum exortas, quibus principium dederunt duo celebres Rabbini inter Iudeos Rabbi Sammai & R. Hillel. ex quorum familijs originem trahebant celebriores Scribæ & Pharisei, unde & illi zelatores illarum erant, strenuque defensores. Notat similiter quod nominibus suis proferebant quales forent illæ traditiones: Sammai namque significat Dissipator & Hillel, profanator: quod etiam illi contendebant, hoc erat, Dei legem suis dissipare, & profanare traditionibus, illas namque non alia de causa condiderunt, nisi in legis diuinæ destructionem, illas autem vocabant: Demerofes. Augustinus ut notat D. Hieron. & D. Aug. quod significat q. 10. secundarum leges. Et addit D. Aug. non fuisse leges scriptas sed memorie mandatas, ex vno ad tria aduerterum transmissas: proinde, de die in diem peiores ac sordidiores, sicut fiet de panis, qui de gurgitibus ad manum deuolueretur, si illæ essent in prophetarum quinque.

Arbitror ego conformiter doctrinæ D. Irenæi, L. 4. con. qui ex professo de hoc agit, quod ambo hæc tra heres in duobus fuerint vera, & traditiones aliquas c. 24. ab. f. 27.

III. D. Aug. verba D. Pauli qui ait, quod qui defectus arguit alterius, seipsum prius introspectat: *Consideranti seipsum quid hoc, si peccauit alter, egone me ipsum considerabo?* Alterum moneo de eo, quod in ipso notauit, num oculos teneos in meipsum retorquere? Non conuenite videtur: hic dicitur: & ibi videre. Ne docentem reprehederis: tibi inique cauendum est, ne proximum condemnando, teipsum condemnes: unde tali a modo corripiendus est alterius defectus, vt tibi caueas, ne contra te feras ipse sententiam, ne, si proximo dixeris *quare*, tibi quoque respondeat: *Et quare*: & scriptus decidat in laqueum.

¶ Pareat mihi Dominus, heu quot possemus declarare condemnatos propria sua sententia, quæ ferunt alterum, idque iure potiori: peius etenim illud est, quod ipsi agunt, quam quod ab alijs a se esse reprehendunt, velut hi hypocritæ Pharisei. Rimatur D. Chrysost. sæpius iam repetitam, de Nathan, & Dauide aliorum. Casum proponit propheta propheta, de diuine, qui quo laurum exciperet holipitem, furto a viro paupe sublatam ouem, cum ipse multo grege abundaret, quo pollet genialiter epulari iugulatur. Respondet David: *Vixit Dominus: quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc.* q. d. mille meretur mortes homo est natus ad paribulum, & confirmat iuramento sententiam: *Vixit Dominus.* Præcipua sententia. *Legis terminus excessit*, (inquit D. Chrys.) nulla etenim lex aut humana aut diuina furem morti adiudicat, ob interemptam ouem, David nihilominus diuitem morte condemnat ouis raptorem. O David illa ipsa ouis tui sententia ipse condemnatis, & potiore quidem ratione, non enim tu ouis aliena, sed mulieris raptor alienæ, non tu quem iugulasti, animal irrationale, sed viam militem, catenis ubi fidebentem.

Eadem phrasi ponit ad D. Grego. quam prudenter Chritus ac usatoribus adultera respondit: *Qui sine peccato est vestrum &c.* Ad aliena quippe peccata pennis de ibant & sua reliquerant: *remota u. que intus ad conscientiam, vt prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant.* Hinc quoque declarat causam, ob quam Israelitæ putationem sceleris tribus Benjamin aggressuri fuerint ad hostibus, vna & altera vice superati. Procedebant enim superbi in proximi peccatu

¶

fuisse antiquas, illas nimirum, quas dicit D. Epiph. paucas fuisse, rationique conformes, saltem earum aliqua; illas pariter a viris doctrinâ preclarissimis fuisse institutas, ad quarumdam difficultatum enodationem, in quibus populus dubius hærebat, circa legis diuinæ mandata. Et singulariter hoc expedit D. Hier. circa iter Sabbathi ad duo millia passuum. Præceperat Deus, vt die Sabbathi vel festi requiescerent, suis domibus inclusi: *Nullus egrediatur de loco suo die septimo, maneat vnusquisque apud semetipsum.* Dubitabatur, si licitum esset domo egredi, & pedibus stare, declarant illi. Rabbini, licitum illis esse foras egredi, modo vltra duo millia passuum iter non extenderetur. Recepta fuit hæc traditio, adeoque celebris, vt inde diceretur. *Iter Sabbathi distantia duorum millium passuum.* Aliæ verò fuerunt modernæ paulo ante Christi aduentum institutæ à Scribis & Phariseis senioribus, & velut omnium Doctoribus, qui vt erant ambitione, implacitate, auaritia & auaritia contumacitati, leges seu traditiones condiderunt, illis conuenientes, tales, vt omnes diuinæ legi repugnarent, vel saltem vanae essent ac superstitionis. Et hic (inquit D. Irenæus) illud Domini per Moysen de principibus Sacerdotum impletur: *Caupones tui miscerunt vinum aqua, ostendens quod Dei præcepto miscerent seniores aquam traditionem.* Aqua, quæ vini virtutem, & legis diuinæ enerat fortitudinem, illamque pervertit.

Epist. c. 16.

29.

I. Quale sit iter Sabbathi. Ad. c. 1. 10.

D. Irenæus.

45.

L. 2. c. 17. aduers. leg. ca. 14. Ad Collo. 2. 1. Pet. 1. 18. D. Clem. Pon. Li. 1. Con. 1. Apo. c. 7.

II. Iudæorum traditio- nes fabulæ vo- cantur. Epist. ad Algn. 1. ad Tim. 1. 4. 7. Lib. 2. c. 1.

prohiberi. *Audisti quia dictum est non perierabis.* Et illa quoque, qua tenebat à Deo prohiberi a dulcetium actu completum, non autem, mulierem concupiscere alienam: *Audisti quia dictum est antiquis non machaberis.* &c. Nec non inter illas hæc recenletur, quam hodie Christus producit ad lucem.

Expositionem ediderant, & velut traditionem consuetudine receperant, quia præstebatur quod licet præceperet Deus parentes à filiis esse honorandos, vellet nihilominus seipsum parentibus honore anteferrî, quocirca, si quando pater aut mater necessitate premeretur, & ad filium pro subsidio coriingeret, filius hic, quod parentibus dandum esset, offerret Deo, templo & sacerdotibus parentibusque responderet. Parentes mei desideratissimi, multum (satis) vobis debeo, at plura Deo, qui pater est primarius, illi hoc offero, vt tali, tamque bonus ille est, vt hæc patitur sit accepturus pro vobis oblationem, vobisque proderit, per hanc enim vobis & mihi liberalis benefaciet vosque huius, quod offero, sacrificij reddo participes. Ita vt, quod parentibus tribuendum erat, illud Deo sacrificium offerrent & iam velut quiddam Deo dicatum præstebant dari non posse parentibus etiam fame pereuntibus. Idcirco illud vocabant *Mimus*, vt Christus hic notat, & D. Cyrillus Alexand. præclaus probat S. Scripturæ locis Iesu dignissimis, ad horum verborum intelligentiam, maxime verò huius *Mimus*, quod significat manus Deo consecratum: quocirca quando huc Deo dedicabant, illâ solemnitate vtebantur ceremoniâ quam lex in sacrificijs seruandam præscribebat, nempe, manus super illud ponebant, quo ritu, (vt notat Abulens. & noster Olesius) testabantur, quod illud perfecte à se manu mitterent, omnique sua eximerent potestare, & in Dei perfectum transferrent liberè Dominum. Eo modo quo Romani dum seruum libertate donabant vt ostenderent, quod eum integre soluerent manu ac potestate, manus super illum extendebant, vnde traxit originem verbum *liberè Manumissionis*. Hoc modo miseri fame parentes interibant, suas vero Sacerdotes facultates augebant. Accurrebat inops pater suam filio propertens extremam necessitatem, qui quod dare tenebatur, quo patri posset succurrere, esse sumebat, a se latque patri. Hoc Deo patri vtique primo do, dicoque: vero pater mi, si fragij huius oblationis reddo participem, vt tibi pariter coram Domino proficiat in salutem. Quod si pater vigeret, auxilium postulans; respondebat illi.

D. Hier. Ep. 27. Tom 1.

Ille patet mi, iam vides hoc esse Domino dedicatum: idcirco namque te spectante illud Deo consecraui nec ratio patitur, illi auferatur, vt tibi in subsidium erogetur.

cit obligatione: Primum quidem, etiamsi talis est, maius tamen habebis premium, si talem non deserat, illa te portanti in vitro, aluit, & difficiliores infirmitates blandi pietate sustinuit, laus pannorum sordet, & immundo sape foetida est stercore. Assedi agrotanti, & que pro te sustinuit, tua quoque passu ad hanc perduxit aetatem. Omnes illae a D. Hier. alla rationes strictam filii declarant rationem obediendi, seruienti, parentibus, omnesq; illae eo diriguntur, vt constet, quod esse & vnam qua gaudemus, eiusque conseruatione, nos filij te ferre debeamus pietati, qua nos parentes sustinuerunt: aut praemittat: Dñs Iesus Christus subiectus erat parentibus suis, alterius vero alterius brachij, vnde & in cruce pendens, commendat matrem discipulo, quam nunquam ante crucem dimiserat: Quod autem in cruce Saluator matrem commendauit, argumentum est euident, quod viuens eius nunquam sedulam dimiserit curam, & extremis mortis oppressus angustij de matre illi non defuit sollicitudo, videamus si tale exemplum, tanta a parentibus accepta beneficia, filios obligent, vt illis humiliter obediant, seruianque diligenter. Proposuit hoc filio suo Tobiae Tobias, illum conatus inducere, ne matris suae in quocumq; deesset, seruiretque in omnibus: Honorem habebis matri tuae omnibus diebus, vita tua memor enim esse debes, qua & quanta pericula passa sit pro te &c.

Ratio, nes hono- randi pa- tien- tes.

Tob. 4. 5.

Hae omnia subtiliter exponit noster Card. Caiet. Viden, quam Iniqua sit hac traditio, quam animi plena peruersitate, qua emeruant & decimabant praecceptum parentes honorandje illud etenim de colendis parentibus manda u. (vt aduenit, probatque D. Hier.) nedum honorem spectat, quo parentibus caput aperimus, verbis vtimur demissis, recti coram illis consistimus exteriori colimus reuerentia, sed praecipue, dum eis inopia laboratibus optulamur: Honor in scripturis inquit non tantum in officijs & salutarioribus deferendus, quantum in elemosinis & munerum oblationibus sentitur. Ita loquitur Apost. discipulo suo scribens Timotheo, quo significet, viduis succurreret indigentibus, dicens: Viduas honora, quae verè viduae sunt. Similiter vt dicit esse sacerdotibus ac Praelatis de necessarijs promittendū, sic loquitur: Qui bene praesunt Presby eri, duplici honore digni sunt, maxime qui laborant in verbo. Hoc primario Deus filijs mandat parentibus exhibendum, eorum sc. subleuent indigentiam, illis in quibus laborant, obsequia deferant. Ita declarat Salomon: In opere & sermone & omni patientia honora patrem tuum. Primò & praecipue omnibus, operibus, honor exhibendus. In opere, illis seruendum, quibuscumque indigerint illis subministrandum & quacumque illos delectat, placentque suggerenda. Secundo In sermone, magna parentibus reuerentia, ac submissione loquendum. Tandem In patientia, eorum reprehensio, senectutis molestia, infirmitas, conditionesque sustinenda. Hoc luculenter probat D. Hier. Epistola, quam ad preces cuiusdam scripta Monachi habebat hic matrem, ac sorore, quae fratrem a sua repellabant societate sed nec sororem matrem secum patiebatur, certis de causis a D. Hier. ibidem reatis. Multa peragravit hic monachus regione, vsurus D. Hier. deprecas, fororati, matriq; literas daret, vtramque de quibsdam defectibus reprehensione dignis argueret, matri praecipere, filiae cura suscipere diligent: foroti, matri humiliter obediret. Licet autem aliquoties se D. Hier. excusaret, obtinuit tamen Monachus quod intendebat, Quocirca filiae scripsit eam adhortatus, matri seculo seruiret, submissè obedi- ret patremque perferret. Licet autem illi potuisset obijcere, quod Non erat bene morata, & non possum cum huiusmodi viuere: respondet illi tibi Iovinus & hinc strictiorem matri obediendi eli-

§. 15. Deus dixit: honora patrem tuum. Infringebatur illi praecceptum honoris debiti parentibus, ad quod Deus illos volebat obligare, suam paterna conuictens benedictionem in Iacob.

Præteream hic attende Pharisaeorum traditionem diuino praeccepto tam strictè obliganti contrariam. Praecceptum diuinae legis inter cetera grauius, hoc erat, quo filij parentes honorare, eorumque necessitatibus seruire tenebantur D. Paulus hoc nominat, Primum in promissione. Duabus de causis, Prima quia primum praecceptum, cui Deus annexit de primo impositionem, hoc esse perhibetur. Mandata diuino suo describit digito, nihil illis quae scripserat superaddendo: Non habebis Deos alienos, Non periu- rabis, sabbata seruabis. Porro hoc de honorandis parentibus scripturus, stylum extendit, & eodem quo scripserat digito, patiter scripsit & promissione, oblationibus destinatum: Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longeuus super Exo. 20. 3

I. Praecceptum de honorandis parentibus quomodo sit primum in promissione. Ad Eph. 6. 2.

N n n n

Hieron. Bapt. de Lanuzo Tom. II.

Exod. 20. *per terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Deo notum erat hominis ingenium, qui nulli rei adhibet manum, nisi quodam alio lucro: ea de causa promittit, quod quicumque debito parentes honore iuerit persecutus: diurnam quam omnes amant, viam traducet: vitam omnes magnificamus, hanc longævam spondet, quam non solum temporalem intelligit in hac promissionis terra, sed primario, in beatitudinis terra sempiternam: Promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura: restatur a postulo.*

II. Præcepto de honorandis parentis præmium adscribitur. 1. ad Tim. 4. 3. *Illis enim præmium in alteram vitam solummodo promittitur: quo feruor seruorū refrigerat: etenim dicunt: fiducia spesque in longa tempora, sed nunc hic in promptu, confestim præmium incipit præmium, in eo quod plura æstimatur vita longa, sana, prospera, omnibusque superabundans: hæc enim omnia verbum illud comprehendit: *Vitis longæuis super terram.**

Secundo dicitur: Præceptum primum, quia eorum primum est quæ Dominus in secunda tabula seruanda proposuit. Manifestum est quod Dominus diuino suo digito decalogum in duabus serperit tabulis lapideis, in prima tria sculptis mandata, se honoremque suum spectantia, quæ propterea dicuntur præcepta primæ tabule, in secunda vero septem alia proximi spectantia vultatem. Inter illa, quod primo statuit loco, & caput ceterorum, honor est & obsequium parentibus debitum. Hoc eleganter expressit D.

D. CYRILLUS. Cyril. A. ex. Post Deum (inquit) primum obtinet locum parentes: Quippe cum secundum ab optime locum teneant: nam ut Deus, qui ratione effectus est, & conditor, omnibus est initium & origo: sic qui sine eorum parentis, ex se nato filio, quasi stirps quadam est procreationis, & fons vitæ, & ex eo progreditur ut sit &c. Et ratio perspicua est, non enim gratia naturam destruit, sed perficit, in ordine naturæ: prima obligatio conuenit parentibus quia nobis sunt viciniore, à quibus primum quo potitur, beneficium accipimus, esse scilicet & vitam: hanc enim nobis Deus per illos voluit elargiri, vultque illis ob hoc tam lyncerè deuincti huius, ut bona omnia huius vitæ quæ tribuere nobis intendit, benedictioni parentum alligasse videtur.

Ps. 4. 4. *Hoc ille confirmat: locus Dauidicus: Scripsit, te, quoniam, misericors est Dominus sanctum suum. Deus, in Hebræo Sanctum est Hæc quod significat filios, & Ciceroniam. Quo declarat quod eodem benedictes, vocabulo Deus sanctum significet & misericordiam, dem. Ciceronia namque pietatem signat & misericordia.*

ricordiam erga parentes. Vnde pro eodem tenendum, parentibus esse beneuolum, illis obedire, seruire, honorare, & esse sanctum. Hoc supposito psallit David: quod Deus benedictionibus misericordie completurque filios obediens, patribusque compatiens, sicut suos misericors, seruos nouit fidelissimos. Objicebat David, implicare Regem esse tantis circumstantiis inimicis in eum insurgentibus, qui regi viam regnum que auferre moliebatur. Quibus sic Rex respondet: *Fili hominum usqueque graui corde, ut quid diligitis vanitatem, & quartis mendaciam scitote, quoniam misericors est Dominus sanctum suum.* Hoc notentis, quod filium parentibus mortuorum, ac beneuolum in suam suscipiet curam. Illud reddet admirabilem, plenissimum & abundantissimum cumulabit manu: suæ diuine benedictionibus quas omnes paternæ. Deus videtur consignasse benedictioni: quande quidem hoc semper voluerit, vi patris benedictio, velut mendium foret, quo in filium obedientem Dei defluerent benedictiones quibus diuina illos maiestas volebat reddere misericors.

Omnibus est cognita historia Iacob. Vterum portabat Rebecca duobus geminis Iacob & Esau grauida qui adhuc materno conclusi carcere, inter se calcitrabant vter prior in lucem egredieretur, sibi que venicaret maioram. Ad Dem Rebecca confugit angustias, quas patebatur, expositura Responde illi Dominus duobus grauaris filijs, & hoc volo, ut familiarioratus cedat minori, qui licet securus non es, ex nunc illum attribuo minoreni. Nascuntur infanti, multa relatu digna intercedunt, ad extremam partem properat horam, qua conueniet maiorum, quem primogenito non Esau destinat, qui naturæ ordine illi debebatur, in hunc finem illum vocat, præcipit epulas præparet quales omnes fuisse nouimus. Audit hæc Rebecca filiumque Iacob minorem aduocat, arguitque cum illo, quatenus se præparet, fratri sibi comparet ipse benedictionem. O charissima mater, respondet adolescens, timéo, ne si tractans me pater agnouerit: *Inducam super me maledictionem pro benedictione.* Cui mater de filio impetranda benedictione sollicita, nihil timueris, *In me sit ista maledictio sibi mi.* Sedulo, quod tibi dico perfice, ut suam tibi pater impertiat benedictionem: ut autem hanc filius Iacob consequeretur, notissimum illud excogitat stratagemata, præparandi epulas, n annos collique nuda pelibus comegens hæditis &c.

Fauent

IV. *Cur Rebecca* *in Jacob* *apertè* *patris be-* *nedictio-* *nem*
 Faucaat mihi Deus, quid Rebeccam reddidit tam sollicitam, ut tanto periculo procuraret, maritus suus, paternam Jacob tribueret minorum benedictionem? Num ignorabat illa, quid Deus illi condiderat, hanc suam esse voluntatem, ut cederet minori maioratus? Cum Dei habeat & voluntatem & decretum, quid ultra quaerit sollicita, quid desiderat inquieta? Deinde, qui sunt hi timores Jacob & angustiae, ne pater ei malediceret? nunquid sciebat ex relatione matris sibi Deum ex beneplacito praedestinasse benedictionem? quid igitur contra illam paternam potuit efficere maledictio? Illud dicere potuisset quis non dixerit, quod postmodum dixit David: *Maledicent illi & tu benedices, seruus autem tuus latabitur.*

His subline declaratur sacramentum, illud nempe: Sancta nouerat Rebecca, sciebat quoque & Jacob, quod lege communi alligat Deus maiores, dona, beneficia, prosperos successus, quos filijs praedestinat, paternam benedictioni, & sicut, licet determinauerit, illis dare & esse & viam suo beneplacito, quod illis per seipsum largiri poterat, noluit tamen, nisi medijs parentibus, ita quoque facultates, prosperos successus, bonaque temporalia, quae dare decreuit, licet per seipsum possit, vult tamen illa siant paternae medio benedictionis, & sine illa filijs nihil succedat ex animi sententia. Unde Salomon ait: *Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.*
 Insuper & hinc intelliguntur alia duo, quae postmodum in eadem historia conuenerunt, quae singulari studio refert Spiritus S. Primum, ex uemus ille dolor, amicumque consernatio qua Esau afflictebatur, ut intellexit à patre, quod frater suus Jacob sibi benedictionem patrii uisisset: ingemuit enim vehementer, & ultra quam credi potest, expauit, & quasi uiribus desitutus labebatur: *Auditus Esau sermone patris, irrogijt clamore magno.* Notat id Hieronymus ex alia littera legi: *Esau clamauit uoce magna, & amara.* Nestor quoque Cardinalis Gaetanus: hanc notat esse lectionem ex originali Hebraico: *Est consernatus aut: benedic etiam & mihi pater.* Verum hoc *Consernatus*, significat, quod uelut animi deliquit in patrem, & terror nimis patris uisus irrueret in illum, quo cordis alae corruebant: instat importunus: *Benedic etiam & mihi pater mi.* Fili mi, respondet Isaac: iam fratri tuo meam largitus sum benedictionem; *Nunquid noueris seruasti:* (exclamat Esau) *& mihi benedictionem?* *Quid tibi vis, fili mi, ultra reseruauerim, si*

totam fratri tuo imperij benedictionem; *Domini tui illud conliti, omnesque fratres eius subieci seruasti: nec non quidquid dare potui dedi non reuocandum: Benedic etiam & mihi pater, quod si renuas, moriar.* Replicat Isaac: *fili mi, quam vis dem tibi benedictionem?* Ve hoc audiuit, copiosissimis cepit iustare lacrymis, amarus edere singultus, gemitus adeo teneros, ut patris viscera mouerit, qui & illi benedictionem largitur apparentem: *Cum eis latu magno fletet, motus Isaac dixit ad eum. In pinguedine terra, & in rosa calis desuper erit benedictio tua.*

O miraculum quod cum adeo malus esset Esau & peruersus, tam molestè tamen tulerit paternam se fraudari benedictione tantopere iustare lacrymis, & gemitibus pro eius impetratione, se quasi perditum aestimet illa fructum, nec desistat, donec & illi pater benedicat, magis ad formam quam pro ad effectum? Ratio est: quia licet talis esset, intelligebat tamen nihil sibi feliciter atque ex votis euenturum patris privato benedictione, nec passum progressum sibi profectum, nec negotium ullum suum optatum finem consecuturum.

Secundum: quod ex hac patris benedictione successit. Exacerbatus Esau, ob praeparam sibi à fratre benedictionem, in eum cepit excandescere, ita ut de morte fratri inferenda cogitaret, minasque non contemnendas ebulliret. Subodorata est hoc Rebecca mater, studentque Jacob eripere periculo, determinat, ut in Mesopotamiam ad fratris sui Iaban domum proficiscatur quatenus ereptus oculis Esau sic à concepto furore mansuesceret. Rem cum Isaac marito communicans, qui propositum approbavit, de nouo Jacob ad se uocari, & iterum illi benedicens ait: *Vade & proficiscere in Mesopotamiam Syriae. Et illico laribus egreditur Jacob, solusque iter arripit, nec camelo, nec equo uectus, nec uro quidem famulo comitatus. Miratur Abbas Rupertus & quatit, qui fieri possit, ut Jacob iter arripia, qui secum nec equitatum, nec comitatum, quo defenderetur, deducit, eum per aspectu ac solitaria deserti foret illi transcendendum. Dicitissimus erat Isaac testatur Rupertus, de quo paulo superius S. pagina dixerat: *Locupletatus est homo iste, donec magnus uehementer effectus est, in tantum ut ipse Abimelech diceret. Recede à nobis: quonia potentior nobis: factus es ualde.* Heres pariter erat familiae Abraham, qua nulla celebrior, potentior nulla, qui de uernaculis domus suae genitus, ad trecentos numeraret, cui tantus came-*

Apud Lycopom. in Gen. 28. sol. 298. VI. Cur Jacob Dicitissimus erat Isaac testatur Rupertus, de quo paulo superius S. pagina dixerat: Locupletatus est homo iste, donec magnus uehementer effectus est, in tantum ut ipse Abimelech diceret. Recede à nobis: quonia potentior nobis: factus es ualde. Heres pariter erat familiae Abraham, qua nulla celebrior, potentior nulla, qui de uernaculis domus suae genitus, ad trecentos numeraret, cui tantus came-

camelorum equorumque numerus ut domus
sua procuratorem mittens in Mesopotamiam,
decem camelis onustis, multisque servis dele-
gavit comitatum. Quomodo ergo Isaac filium
suum sic dimittit in comitatum? Et quomodo se-
curus, adeo, plenusque fiducia Jacob proficisci-
tur, nihil pro viatico secum allumens?

Hac de causa suspicatur Iosephus historio-
graphus, quod Jacob de paterna domo solus non
excesserit, sed multo camelorum servorumque
comitatu constipatus. Atamen in hoc halluci-
natur Iosephus: quandoquidem ipse Jacob pro-
testatus fuerit & confessus: *In baculo meo transi-*
vi Jordanem &c. Respondet autem Abbas Ru-
pertus multa Jacob pollebat sapientia, & vir sapien-
tissimus, intellexerat quam esset efficax pater-
na benedictio, ita ut filius, qui illam accipere di-
gnus est, nullo preterea indigeat, quo prospere
sibi cuncta succedant, iter suum ac propostum
felicem ad exitum perueniant, in manus illi de-
stant optima fortuna, sortisque optatissima, qua-
teus per patris benedictionem, divinam asse-
quatur: quia suam Deus videtur patris allegasse
benedictioni: qui sicut dat per ipsos esse filijs, sic
& per illorum benedictionem, suam quoque
vult ipsi consequantur.

Sunt igitur patres per quos filij vitam, esse,
prosperitatem, salutemque consequuntur, qua
clare Deus filijs imendat: & illi proinde sunt qui-
bus primam post Deum filij debent obligatio-
nem. Ex hoc principio deducit D. Thom. quod
prius D. Ambr. docuerat: quod prima posteriorque
sit ad parentes filiorum quam ad filios, uxores,
& quilibet orbis personas obligatio. Ratio li-
quet omnibus ex notissimo principio: *Qui prior*
est tempore, potior est iure. Multos habes credito-
res, cui primo solvendum? qui prior est tempore
debita namque postmodum contracta, non
possunt praedecedere anteriori. Quod est primum,
quod homo contrahit, debitum? Parentum, qui-
bus debet & vitam, & esse; Graue debitum, nul-
lum eorum, quod postmodum contrahis, potest
illi praedecedere, proinde parentibus primo suc-
currendum, ut prioribus debitoribus. Et licet,
quantum ad cohabitationem, manus sit erga con-
iugem debitum, iuxta illud Adam: *Quamobrem*
*relinquit homo patrem suum, & matrem, & ad-
haeret uxori suae.* Quantum tamen ad opem &
subsidium potior est ad parentem quam ad uxorem
obligatio. Hinc quoque innouescit, quam inique
faciant filij, qui desertis parentibus, soli & toti
filijs, uxori que curandis adhaerent.

16. Honora patrem tuum. Nouem in SS.
litteris filio obedienti promittuntur bona,
multa vero mala rebellis intentantur, ut
Abaloni.

Caret S. Scriptura promissis, quae Deus fi-
lijs addidit parentes honorantibus, isque
auxiliantibus pro debito. Auctor modernus *Pennin-*
nouem numerat eaque non exigua bona talibus in Gen.
ore diuino reprobata. Primum est: vita longeva:
Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis beatus,
longaui super terram. Et alio loco: *Qui honorat*
patrem suum vitam viuet longiore. Secundum: opes
abundantes, quibus hanc vitam quieti transi-
gant, ita tamque loquitur: *Sicut qui ibi sunt, Eccl.
ita & qui honorificat matrem suam.* Tertium: ite-
rum eundem in filijs: *Qui honorat patrem suum, in-*
creuetur in filijs. Quartum: Familiae prospera
stabilitas: *Benedictio patris firmat domos filiorum.*
Quintum: Oratio eorum a Deo exaudietur: *Qui*
honorat patrem suum in die orationis suae exau-
diatur. Sextum: honor & dignitas: *Gloria homi-*
nis ex honore patris sui. Septimum: libertatio scilicet
in cruciatibus ac laboribus: *Elemosyna patris*
non erit in oblivione &c. Et in die tribulationis
commemorabitur tui. Octauum: remissio peccato-
rum: *Elemosyna patris &c.* Et sicut in sermo gl.
soluuntur peccata tua. Nonum: omnium ho-
norum spiritualium, & temporalium, huius &
alterius vitae cumulus quem diuina pro-
cedet benedictio: *Honora patrem tuum, ut superueniat*
tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in nouis-
imo maneat.

Sicut autem S. Scriptura talibus frater pro-
missis, quae morigeris seruantur filijs, ita & hor-
ribiles inuenit minas immorigeris, discoloris, ac in-
parentes contumacibus. Ex huius occasione ni-
hil aliud intendo quam historiam illam de con-
tumaci filio Abalone percutari, qui contra
parentem Dauid bella suscitauit atrocissima; ar-
que in illo videre licebit, quid timere sibi pos-
sint in parentes pertinaces filij: hac enim et
reor, ex causa illam nobis Spiritus Sancti di-
ctant. Insurrexit refractarius in patrem Da-
uid Abaloni, quem ad eas impulit angustias, ut
in defensionem sui ipsius in filium produceret
exercitum. Aduertit primo Spiritus S. venisse
Dauid in locum qui dicebatur *Castro*: Hebraei
dicunt: *Manahim.* Erat hic locus celebris, in quo
magnus ille Iudaeorum Patriarcha Jacob repul-
sus in terram patriuitatis suae exercitum offendit
Abaloni.

1. Angelorum, sibi subsidiarium: vnde & loco congregium nomen imposuit: *Manahim* id est *Castra*. Hoc in loco tres statuit David exercitus: unum Icab commendavit, alterum Abi'ai, tertium vero Ethai Ge-hao, turmarum suarum Imperatoribus. Hoc expendamus; quod in eodem loco, in quo militiae celestis conveniunt exercitus, in quo Iacob parentibus motigero auxiliares, omnes terrae legiones coadunentur & in filiam conspirent Absalonem parenti refractarium, Deinde sicut ille in sui propugnationem defensores habet Angelos, ille ex opposito in sui certat omnes interitum esse creatura.

Secundo notat Spiritus Dei: quod exercitus David praesidium commisit, contra exercitum Absalonem in saltu Ephraim; Audiamus S. Scipionem belli euentum referentem: *Et factum est praelium in saltu Ephraim, & cecidit ibi populus Israel ab exercitu David: factaque est plaga magna in die illa viginti millium. Fuit autem in iis praelium dispersum super faciem omnis terrae. Et multo plures erant, quos salus consumpsit, de populo, quam hi quos vorauerat gladius in die illa.*

Mouent haec verba difficultatem, tam quoad veritatem, quam quoad intellectum. Quantum ad veritatem, videtur enim illi repugnare, quod commissum sit praelium in deserto Ephraim: eo quod ibidem declaretur textus, quod fuerit *trans Iordanem*: ibi enim erat locus *Manahim*, desertum autem Ephraim ex alia parte miliaribus multis distitum. Quantum ad intellectum, quid significat, quod multo plures ex militibus Absalonis salus consumpsit, quam gladius exercitus David caedendo trucidarat? Num forte manus sunt salui ad occidendum? Admiranda hic nosse Cardinalis exprimit sacramenta: qui notat nomen hic Ephraim, non esse proprium loci alicuius, aut regionis nomen, sed appellativum, quod augmentum significat, q.d. *Commissum est praelium in saltu Ephraim* id est in deserto augmenti. Objicies grauiorem hoc mouet questionem, minusque intelligo: quid significat salus augmenti? non capio. Respondet Caietan, quod etiam notat Lyran. ex sententia Hebraeorum: magnum accidisse miraculum. Ceteroquid mirum erat Absalonis exercitus: ut enim scriptura testatur: *Toto corde vniversus Israel sequitur Absalon*. Davidis autem paucis constabat militibus, atque in tres turmas distractus. In ipso autem feruore praelij in saltu Ephraim auctus est, creuitque exercitus David, millenis concurrentibus animalibus, leonibus, vris, serpentibus, quorum ibidem multus vtabatur numerus;

omnia vero se Davidis exercitus coniuxerunt, quibus multiplicatus est nimis: *Ex multiplicatio animalium nominata: videtur sylua illa: sylua Ephraim ab augmento* (inquit Caietan.) Hoc quoque nobis suggerit vis textus Hebraici, qui legit: *Et multiplicauit sylua ad vorandum populum pro iis, quos vorauit gladius in die illa* (id est.) *Sylua multiplicauit feras ad vorandum milites Absalon, vagantes per syluam.*

Hinc quoque lucem accipit, quod in textu additur: *Multo plures erant, quos salus consumpsit, de populo, quam hi quos vorauerat gladius*: qui namque seniori bello aggressi sunt Absalonem, eiusque exercitum, non hi fere Davidis milites, non eius duces, sed ferocia salus animalia: suadet etenim aequitas, ut illa omnia leges sequantur naturae, exurgant, crudoque bello & sanguinolento praelio filium aggrediantur, qui legem infringit adeo obligatoriam; nempe colendi patentes, & leones, tigrides, serpentes, viperae, ceteraque animalia suum in filium patri periturum furorem explicet, quem possunt atrocissimum. Si vulgatae nostrae lectionis emphasim intendamus, adere possumus, quod arbitrator euenisse: *Multo plures erant, quos salus consumpsit, de populo, quam hi quos vorauerat gladius*. Sic se res habet, quod se Davidis legionibus fere associantur deserti, quibus vehementer excresebat, aramen fuit & aliud quid maius, quod nedum feras salus, sed & ipse saltus in Absalonem surrexerit, *Salus*: q.d. quod ipse saltus in filium pertinacem surrexerit aduersarius, fortissimos emittens lapides, quorum non paruus ibidem erat cumulus, in exercitum, multesque Absalonis.

Præceperat Dens refractarium parentibus filium lapidibus obrui? *Lapidibus enim obruet populus emittatis*: ut ipsi duri lapides rebellem filij punirent pectoris durtitiam. Non est quisquam in deserto qui illos emittat, ipsum illos emittat desertum, & ipsi lapides in tantam insurgunt inobedientiam: hoc quippe conueniens est nato supplicium, qui rebelis in patrem insurgit, ut ipsi lapides in illum insurgant patris iniurias vindices, quod si hominum brachia deficiant, non desint Angelorum, aut ipsius naturae, ab ipso suo auctore permoeræ, ut ipsa sit, quae vices su pleat lapidantem. Hoc est: *Multo plures erant, quos salus consumpsit*. &c.

Tertium diuinum e perdit eloquium, quod Tertium casu illo contigit lamentabili quod infelix fugiens Absalon, in se etis ipse sub densa ingressu quercu, ramis arboris implexus suspensus

hæretet immobilis, ita vt mulus furij agita-
tus spatiose transiens ipse crinibus affixus tibias
motans, quercui suspensus inhzretet sic vt nec
sibi ipsi possit opulari, & cum ibidem tanto
hæretet tempore, vt mi es illum suspensum con-
tuitus, tempus habuerit eundi ad loab, eumque
eorum que fiebant reddendi certiorum, loab
quoque veniendi, tributique lanceis confodiendi,
nec vnus ex eius fuerit militibus, eum essent
innumeri, qui propius accedens crines impelcos
dissolueret, susperis inique liberaret, Ne dixeris

Psal. 7. 17. (inquit D. Chrysostr.) hæc casu contigisse, vel in-
curiæ deputandum humanæ: sed diuini iustitiæ
adscribendum consilio: *Non fuit humane in-
dustria, sed diuini iudicij.* Iustissimum fuit, vt ca-
pilli capitis filium suspenderent, qui cum velut
capillus esset qui de suo patre nascitur, sicut de
capite ipse illi capillus apprehendat: & arboris
ramus transiunt in triticum: quandoquidẽ filius,
qui est instar rami à patre prodians patrem bel-
lis intricare non erubescat: sitque medius inter
cælum terram que suspensus, velut homo, quem
nec cælum patitur, nec vult terra sustinere: nec
non cælum desit & terra omneque seruanda
vita remedium illi, qui rebellis in eum arma
monet, cui vitam acceptam referre debuisset.

Quartū.

Quartū ait, quod lanceis transfixum Absa-
lonem, eiusque corpus de quercu in terrâ pro-
iectum, in prægrandem demerferint foueam:
*Tulerunt Absalon, & proiecerunt eum in saltu in
foueam grandem, & comportauerunt super eum acer-
uum lapidem magnum nimis.* Paulò ante dixi-
mus, præcepisse Dominum contumacem paren-
tibus filium à populo lapidandum hæc egidẽ,
vt diximus plures ex militibus Absalonis lapidi-
bus obruti conuerint, ipso deserto lapides cui-
brante ipse tamen nequaquam: cum autẽ tunc
lapides nulli essent, qui pettinacem viuum præ-
focarent, in illum iam mortuum lapides intur-
gunt, idque tanto numero, vt in cadaver eius
glomeratim irruant, hæcque cumulus magnus
vehementer: *Aceruum lapidem magnum nimis, vt
recalcitrans non erit filius, quod si nullus sit,
qui viuentem lapidibus pro perfidia interimat,
in eum iam mortuum vindictæ insurgent mille-
ni de montibus lapides, tanto numero vt vires
illi sint defuturæ, quibus exurgens liberetur,
fouea sepultus infernali.*

Quintū.

Tandem expendit 5. pagina, quod viuens
Absalon statuam suam seu columnam etexit, in
perpetuam nominis sui memoriam, idque hoc
fecerit, eo quod filios non generasset, in quibus
nominis sui perpetua viveret memoria: *Porro*

Reg. ca.
8. 18.

*Absalon erexit sibi, cum adhuc viveret, statuam
qui est in valle Regis: dixerat enim: non habes fi-
lium, & hoc erit monumentum nominis mei.* Quod
textus scribit: *Erexit in titulum, scribunt alij: E-
rexit statuam.* Et conuenit illi quod uerbat lose-
phus: statuam hanc fuisse marmoream nominis
sui memoriale perenne. Quando quod genuit fi-
lios, aliis non indiget status: in illis personam
suam nomenque conseruat, vt ait Sapiens. At
sterilis filios non habens, in ipsis status sui cõ-
scribit monumentum. Hoc igitur egit Absalon.
Oritur hic difficultas: qua ratione dicere po-
tuit Absalon: *Non habeo filium:* Cum dixerat S.
Scriptura, eum genuisse tres filios, & vnica m. n.
ham? Dupliciter respondet Theodoret. Primò:
verum esse quod filios generat, sed patri exci-
derunt ipso superstitie, quia vero se filius luxu ce-
hatum, qui patris transiitorem ad posteros me-
moriam, statuam erexit. Et hoc nostro perplacet
Cardinali Caietano. Secundo: quod ipse sibi
perstulerit Absalon, atque intellexerit: quod filij
sui, vel modico uiuere tempore, iuuenesque
morentur, aut ad sui nominis & honoris non
sufficerent conseruationem, quinimo illi ipsi fu-
turi essent, qui patris eraderent dignitatem, de
hoc enim vix vllus dubitat, qui filius calcie-
sus, & in patrem iniurius, filios non sit habi-
turus mori veros parentes reuerentes: sed quod
in ipsum insurgent, patrem bello lacerent, no-
men extinguant, tamquam deingrabunt. Sicut
enim præmium datur obedienti filio, vt & ipse
tales progerneret, qui p. tris sint delicia, lumen
oculorum, baculusque senectutis: *Qui honorat
patrem suum iucundabitur in filijs,* ita meritum est
contumaci supplicium, vt & ipsi filij patri ser-
uiant carniuices, qui eum & excrucient & pe-
dant, & de hominum deleant memoria. En ti-
bi quàm stricta sit filiorum obligatio. Equidem
apte Saluator (inquit D. Chrysostr.) huius præ-
cepti declarat vinculum quandoquidem duas il-
las sententias diuine legis posterit, primam: *Qui
Deus dixit: honora patrem tuum & matrem.* Al-
teram: *Qui maledixerit patri, vel matri, morte
morietur.* Huius vim attende sententia: quid
leuius committere potest in parentes, filius,
quàm ex subita cholera verbo quodam paren-
tes aciori contristare? Mandat nihil homines
Deus, qui maledixerit patri vel matri lapidibus
eneetur. Si tam seuerò vult puniri suppetio,
eum qui vel verbo parentes irritari, quo peccor
multabitur, qui manuum suarum motibus of-
fenderit? Et qui parentibus operibus desueti-
necessaria non tribuens, hoc modo aliis adimen-

do vitam, ex regula D. Ambrosij: Si non panis, occidit? Ex ore quoque Spiritus S. Qui auferit in sudore panem, quasi quis occidit proximum suum.

§. 17. Vos dicit: munus, Sec. Illa Deo sunt accepta sacrificia, de quibus diuina sua lex deseruit, unde illorum Deo non erant accepta.

Non ea tantum de causa iniqua erat illa traditio, quod contra debitum parentibus honorem militares, sed & sacrilega, quia & diuino honori non mediocriter derogabat, cuius obsequium assumebant in sua pallium auaritia; studebant illi filiorum sibi conquirere facultates: quo titulo hoc facerent, ignorabant, nisi illo honoris Deo docentes ut illa in Dei dicarent obsequium, quae parentibus essent assignanda: sicque in eorum uergerent uisitate. Ita ut suam religionis pallio tegerent impietatem: quasi Dei haec esset uoluntas, hoc eius praeceptum, ut sibi filij, debita parentibus, alioque, consecrarent: aut ipse tam auarus esset opum, ut laetaretur parentibus deesse, modo ea sibi traderentur. Nulla uult Deus sacrificia, nulla obsequia, quae diuinae suae repugnant legi. Mysteriosa sunt illa Davidis uerba: Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia. De sanctis loquitur, quos Deus maxime facit, suosque in iudicio statuet assessores. Non omnes illi, quos sanctos appellas Deo sunt accepti, nec omnia opera, quae sancta proclamamus illi sunt grata, sed illa tantummodo, quae super sacrificium legem ordinant. Deique testamentum: Qui ordinant testamentum Dei super sacrificia. Quis per hoc inuenit: Intellege; super quae cadit ad solidem lex Dei que testamentum. Apertius, illi qui Deo seruiunt, eo quo ipse in lege sua, modo constituit: sacrificium etenim contra Dei statum sanctum non est, sed abominabile. Eleemosyna sacrificium est Deo pergratum. Sic enim testatur Apostolus: Repletus sum acceptis ab Epaphrodito is, quae missis odor suauitatis, hostia accepta, placentem Deo. Spectat hic illud Spiritus S. Quis facit misericordiam, offert sacrificium. Unde haec D. Cypri. fortiauit conclusionem: Quando quis miseretur pauperis, Deo faceret; & qui dat minimis, Deo donat, spiritaliterque Deo odorem suauitatis sacrificium. Actamen non est hoc acceptum Deo sacrificium, nisi sit secundum legem, quod si ad dandum

pauperibus eleemosynam, ab aliis predo furripas, non ut sacrificium acceptatur, sed ut sacrilegium reprobatur.

Ut opinor spectat propheta Rex id quod Ioseph ex Dei praecipio peregrinatus, adificauit hic erexique altare, ut in eo sacrificia Deo litarentur, at hoc statuit: Scripsit super lapides Deo eronomiam legis. Nulla etenim est hostia, nullum sacrificium, altare n. illum, nisi illud quod est iuxta legis institutum: Verò uerius ad istud alludit notissimum Regis Sacris factus, qui offerre praesumpserat contra Dei praecepta sacrificium: Cui cum iniunxisset, expresso mandato, ut interfectione dederet quidquid esset in Amalec, nulli parceret miseris, crassiora seruauit armenta, peperciuitque gregibus omnium melioribus, eo titulo, ut ex illis medullata Deo faceret ipse sacrificia. Cum autem ab illo Deus ore prophetico Samuelis facti atque inobedientiae exigeret rationem, cur Dei praeceptum inobediens non impleset, ipse quoque respondit, ut haberet, unde Deo pacificas offerret hostias, ait illi Samuel: Stulte egisti: Numquid uult Dominus holocausta & uictimas, & non potius ut obediat uos Dominus? Non ipse his indiget uictimis, non haec ambit sacrificia; Non ea uult Deus, quae diuinis eius repugnant institutis: haec enim magis sacrilegia reputat quam digna sacrificia.

Hoc ipsum Dominus declarare uoluit, teste D. Basilio baptizandos instruens, quid illis sit agendum, & illo posteri r D. Augustin. in baptismo eo quod Caino dixit, ex lectioe Septuaginta, quam ipse sequitur: Nonne si recte offeras, male autem diuidas, peccasti? Non sufficit recte offerre, hoc est, quod sacrificium in ueri Dei honorem nomenque consecratur: hoc enim est, (inquit) recte offerre, sed diligens de hoc fiat examen, ac discutatur, an proximi, offeras non repugnet charitati; sicut Cain fratri suo repugnabat, illum uehementer, auersatus, aut diuini alicuius praeccepti transgressione maculetur: hoc enim sanus dixerit esse seruire Deo, si aliquid ex una parte faciendo eius obsequium ex altera fiat quod est illi contrarium, aut diuinae suae legis dispositioni relictarium.

Disputat rex David de dispositione qua debite accedendum est ad altare, ad Deo uictimas offerendas ut diuinae gratiae sint maiestati: Dicit igitur Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare inu Domine. Altare circumdatur, ut hostiae Deo immoletur, & ut liquidum consistet, quod, ut a Deo sacrificium acceptetur, nec esse

Iosue c. 8.

1. Reg. 15.

1. Reg. 15.

54

Lib. 15.

Gen. 4. 7.

I. I.

33

33

33

IV. Debita praeparatio hominis immo-
lantis. **IV.** si immundis hoc nequaquam offeratur mani-
bus, inquam, immundis operibus quibus Dei
lex infringitur, idcirco ait, quod priusquam cir-
cumderna altare aut offerendum sacrificia, velit,
vt id sit cum puritatis manuum certitudine:
Lauabo inter innocentes manus meas. Quando ve-
ro de hac securus ero munditie, subiungit: Et
circumdabo altare tuum Domine. q. d. Tunc o
Domine, tunc circumdabo altare, tibi victimas
offeram, quae quo tibi sint acceptae, manibus
immundis ex operibus contra iustitiam, aut di-
uinae legi contrariis offerri seio posse neimi-
nem.
Spectare credo Dauidem illum Domini de
summi Pontificis vestimentis dispositione. Prae-
cepit Deus tunicas summo fieri Sacerdoti, cu-
ius munus est offerre sacrificia. Prima vestis
est, tunica lineae & fricta, ad formam indusij,
quae vsque ad pedes protendit: atui ex lino mu-
dissimo, nullis omnino sordibus inquinato. Et
quod S. textus addit: *Stringesque tunicam bysso.*
Legunt alij: *Oculabis id est oculis distingues.* Ita
legunt mali Rabbini, Salomon, Abraham &
Sacerdotis, plerique alij: vt aduertunt Vatablus & Lypo-
tunus: iuxta vero hanc sententiam, intelligo
tunicam hanc debuisse contexti ex lino mundis-
simo, eo modo quo mappae fiunt Damascenae
seu scutulatae quae picturis, diuersisque figuris
luxuriant: significat autem totam illam tunicam
plenam esse oculis figuris: *Oculabis.* Licet au-
tem dicat Ripera quod sibi ista non placeat tran-
slatio, cum nullum ex ea, sequatur inconue-
niens, non erit incongruum, si conformiter illi
translationi, locum illum ad rem nostram ex-
ponamus. Sacerdos, vt Domino Deo nostro sa-
crificium offerat, primo: ingrediatur oblaturus
tunica lineae, mundissimaeque indutus, quo sig-
netur, quod totus accedere debeat sanctitatis ve-
stis, virtute, mentisque puritate candidissimus:
absque illa namque caelo acceptum non est sa-
crificium, praeterea ipsi aequa sit: nihil enim in
ea non iustum est inuenti. Porro quod praeter
teris excelsit mysterium, hoc est. Sit tunica plena
oculis, quo declaratur, perfectam nullam esse
sanctitatem, nisi oculis distinctam ad sanctitatis
namque integritatem conseruationem, quae ad
sacrificij requiritur, oblationem, mille opus est
oculis, in videndo, audiendo, loquendo, cunctis
denique ac quibuslibet in actionibus milleni
aperiendi sunt oculi vt in illis omnibus rectitu-
do fulgeat, & diuinae legis obseruantia com-
mendetur, deinde perfecta sanctitas, Deum, pro-
ximum & seipsum respicit, nec vnum sine alte-

ro sufficere interitio enim perfecta dicitur esse
sanctitas, Deo dicare, & nec ad parentes at-
tendere, seu ad id quod tibi in ordine ad illos
praecipit, vt Deus acceptum tuum habeat fieri
sacrificium, ab omni tibi est parte contuendum, res-
picendus est Deus, tu ipse, proximus tuus, tem-
pus, occasio & caetera.

Secundum haec igitur, quando bonum pro-
ponis opus ad Dei peragere honorem, aliquid
illi consecrare sacrificium, accende primo, num-
diuino alicui non sit repugnans praecipito: illa
etenim legitima sunt obsequia, quae diuinae sunt
conformia voluntati, & institutioni. Ex his com-
mendatur supremum hoc sacrificium, a Christo
Domino oblatum, vt ipse declarat ore prophetae
Dauidis, ponderatque D. Paulus: *Sacrificium
& oblationem noluit, aures autem perfectis mihi.*
Praeclaris haec verba redundant mysteriis. Ve-
nit Redemptor noster cum perfectis aures,
hoc est perfectissimum ad Patrem in suum aeternum
clarus obedientia, ita vt eius sacrificia, eius ob-
sequia deberent ea esse, quae semper in capite
praereteret paterna legis obedientia. Hoc cla-
rius explicat alia lectio. *Aures autem perforasti
mihi.* Illam memorans ceremoniam a Deo statu-
tam, quam voluit obseruari in eo qui se ad
perpetuam obligat seruitutem, nempe vt illi
aures fibula perforarentur: *Tunc dixi, ecce vo-
luntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam
in medio cordis mei. Quis est ille liber: quod illud
libri caput? Multa congerunt sancti: verumta-
men apertam votis profero interpretationem.
Oblatorum assum tibi o Pater sacrificium diu-
inae tuae maiestatis oculis accepissimum. Ad hoc,
id quod primo loco, refero (In capite libri) tua
est lex diuina: quia quidquid acturus sum, illi
adeo in omnibus conueniet, vt nihil de corde
meo, nec voluntate meo sit proecessurum, nisi
quod tuae per omnia sit voluntati conforma-
tum: quantumlibet enim ex vna parte hominum
apparcat opus, si tamen ex altera in aliquo legi
tuae contradicat diuinae, tibi non est acceptabile
sacrificium, sed detestabile sacrilegium. Deo non
placet, quod salutis proximi curam suscipias,
mentiendo & multo minus periturando, & caetero
similiter tu Domina tuis vt intendas deuotioni-
bus, tuis deficiens quae viri tui sunt, curamque
deserens male deuota familia.*

§. 18 Execranda sunt illa, cum præiudicio ter-
ty sacrificia, & eorum qui ædificent Hieru-
salem in sanguine.

Hæc Deus expressè declaravit, senillum
acceptare sacrificium, cum præiudicio
tertij. Divinae sunt planè protestationes
quas exote sapientis intelligimus, & egregie pon-
derat D. Greg. Hæc Dei mens est, illis serua-
mus, & acceptas dedicemus oblationes. Vt autem
in hoc non à recto tramite deviemus, exponit
nobis quæ gratæ sint illi, quæ non gratæ quas
recipiat, qualique execretur. Primò supponit, ac-
cepto se habere sacrificia, viliq; que ea tibi offera-
mus; & toties repetitum in lege diuina producit
illud: Non apparebis ante cœspectum Domini vacuus.
Oblatio iusti impinguit altare, & odor suauitatis
est in conspectu Altissimi. Deinde subiungit, vt Deo
sit acceptum sacrificium, ex corde hoc o. p. p. se-
ctiq; requiritur procedat intentione, hanc etenim
Deus inuenit: Spiritus iumentum Deum queritur,
& in respectu eius benedicitur. Hæc die cinerum
latus explicamus. Addit insuper, vt Deo per-
fectè tui placeat oblationes: necesse est vt sis
in Dei gratia, nam *Dona iniquorum non probat
Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec
in multitudine sacrificiorum, eorum propitiabitur pec-
catis. Proinde, dum opus aliquod aggredieris: ex
se bonum de hoc prima sit sollicitudo, vt de pec-
catis excites contritionem, siq; in gratia &
amicitia. Quando consistere lubet testamentum,
palsque scribere legationes, vt ex integro diuina
placeant maiestati: peccata prius diligente con-
doleione expiare contemdero. Verumtamen in par-
ticulari claris exponit quæ detestanda sint sacrifi-
cia ea nempe omnia quæ cum dispendio tertij
Deo deferuntur: *Inmolans ex iniquo, oblatio est
maculata, & non sunt beneplacita subsannationes
inistorum. Qui sacrificium immolat ex facultati-
bus quas vltis iniquisque contractibus pauperi
surtipuit tœnerator: *Inmolans ex iniquo, nequa-
quam Deo placet, sed nec Subsannationes inistoro-
rum.* Hoc nomine comprehendit oblationes, quas
offerunt iniquis ex eo quod fur alijs sustulit: sicut
tu, vt derisum & famationem haberes, si quis tibi
in prandium pararet, offerretque ea quæ iniusto
tibi modo lato sustulisset.**

dam monasteriorum fabricis vtiliter suspendere-
tur: in quibus sincero corde colitur Deus: &
tam bono operi promouendo non modicum
censetur esse subsidium. Lubet ipsam audire
Pontificem: Ne ergo sub obtentu elemosiarum cum
peccato aliquid studamus accipere: aperte S.
Scriptura nos prohibet dicens: Hostie impiorum
abominabiles, quia offeruntur ex sceleris. Quis
quid enim in D. sacrificio ex scelere offertur,
omnipotenti Dei non placet iracundiam, sed irri-
tat. Huic rursus scriptum est. Honora Domi-
num de tuis iustis laboribus. Qui ergo male tol-
lit, vt quasi bene prebeat, constat sine dubio
quia Dominum non honorat. Ad cuius euidentionem
confirmacionem illam S. Spiritus sententiam c.
mclatius explicat. Qui offert sacrificium ex
substantia pauperum, quasi qui victimam fi-
lium in conspectu patris sui. Quanta autem do-
lor patris si, perpendamus, si in eius conspectu
filius victimatur, & hinc facile cognoscimus,
quam am apud Deum dolor exasperatur, quando
ei sacrificium ex rapina tribuitur. Perpende (pro-
sequitur D. Gregorius illa interpretatur verba)
quo susciperet, Rex animo minus, sibi ab alte-
ro delatum, capitis proprii filij. Si feroc quis
accurreret. Principem apprehenderet, corde san-
guinem venisque extraheret, quem regi patri
barbarus offerret, de quo ferret hoc rex ani-
mo? Pari igitur mente suscipit Deus, quod ad-
sis, & pauperis inuitis nimis exlugas sanguinem
eor illi vitamque adimas: hæc quippe illa est
exigua quæ vinit, fortuna; & inde postmodum
prægrandes exstus Ecclesias, sacella erigis opti-
lenta, bonorum operum fundaciones condas emi-
nentes.

Notat D. Anastasius Nicenus Episcopus cre-
disse D. Isidorum in tales hæc Dei iusticia fuit
se reticulamenta: *Va, qui ædificat Sion in san-
guinibus, & Hierusalem in iniquitate. Non queri-
tur Deus & xstructa lupanaria, non prophana, non
ludos, non theatra obsecris repræsentationibus, Biblio-
thecas, non circos gladiatoribus. Hæc enim pluribus antiq. p.
sunt damnata nominibus, sed ædes sacras, per patrum
Sion & Hierusalem indicatas: vt sciant qui eas sol. 46.
cum damno proximi, pauperumque sanguine &
dificiant, quod nedum Domino non gratæ futu-
ra sint & nullâ mercede digna reputabuntur, sed
& insuper illa execrabitur, & gauretiq; castiga-
bit. Addit præfatus D. Anastasi, Episcopum de
magnifico extracto reprehendit sacello: *Extrus
vt avari in Pelusio Ecclesiam, adificijs quidem, &
& molitionibus præclaram: malon autem stultis,
iniurijs, pauperumque oppressiõibus, & sumptu-
osis.**

D. ANAS.
NICKEN.
O O O O 11618

tibus quod nihil aliud est, quam adificare Sion in sanguinibus &c.

Epist. 37.

ad Euseb.

clarissimis,

Superad. de Spiritu S. Panis egentium

vita pauperum est, qui defraudat illum, homo fan-

Pelasius.

Quis auferit in sudore panem, quasi qui

occidit proximum suum. Quis effudit sanguinem,

Eccl. 34.

& qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Quae

offeruntur oblationes, ab eo qui non praestat id ad

quod tenetur operatio, nec restituit ablata pau-

peribus, non alicui soluit, quod illi debet ex

iustitia, petire permittit pauperulam vitam,

quae coram ipso deficit, morisque pupillum panis

frustro frustratum, Deo sunt execranda, sacri-

ficia sunt cum iactura proximi, & sanguine

pauperum. Cave tibi (praecauet Spiritus S.)

tales offerre hostias, cave ne talibus ad Deum

confugas sanguisuga sacrificijs: Noli offerre

munera praua, non enim suscipiet illa, & noli in-

spicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex

est. Optime vocat illa sacrificia iniusta: quia cum

proximi offeruntur detrimento. Nec vult Deus

illi quod offeras, iniurius proximo: Quoniam

Dominus iudex est.

Perpendit ad amicum D. Cyrillus Alexan-

dri-nus Dei singularem adeo curam de signandis au-

ribus vesci licitis qualeque munda, qualeque

abominabiles ad sacrificia conferentur, immun-

das nulla de causa comedere, reprobat igitur

quaedam immunda.

Cur aves quaedam immunda-

des.

12. 9. 102.

Ar. 6. ad 1.

D. Cyr.

Alex.

lib. 14. de

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

Adorat.

gat altare supremis litam's sacrificijs, nempe holocaustijs: iniungit quoque, ad latera altaris eius, in los componat, vt per illos vctes transmittantur, essetque altare, vclut locus vt ambabus manibus dextera & sinistra deserretur, ita vt manibus corresponsideret: Facies & vctes altaris de lignis setim duos, & indutus ppr circulos, erunt que ex utroque latere ad portandum. Idem de thymiamatis altari disposuit, vt ostendat, illa sibi perplacere sacrificia, in quibus ita sibi conueniant am r. Dei a dextris, vt non deficiat an. or proximi a sinistris, nec omittendum id quod ex debito faciendum est, nec proximo scienda iniuria, vt Deo fiat s. faciat.

Nec mihi ridiguum consideratione sancti regis Dauidis opus, & rationes quas dedit sibi propitias, & nobis reliquit ad imitationem. Praecipit illi angelus erigat alta e in area Ornam le. Cap. De bulat vii ditissimi in qua ipse quatuor affocatus tidi ca filijs triticum bonum terebat ad iustitiam. Accedit quidam Dauid, obsecrat, sibi veniat aream, vt in ea Do. gratio mino erigat altare offerendis sacrificijs, & hostijs reantio placationis. Cui Ornam, ad hoc, inquit: gra. lant. tis aream tibi concedo, & illam in locum, & Ornam lapides in altare, & boues in sacrificium, & plac. ledet. itra in ignis fomentum, triticum in oblationes omnia sic tribuo, vt nemo libentibus: Omnia li. bens praebeto. Replicat Dauid: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & sic offerre Domino holocausta gratuita. Aream igitur accepit iustum pro ea soluens pretium, Siclos aurii iustissimi ponderis sexcentos, licet se luere promississet in argento: Non enim tibi aucter debeo quae Deo consecrem, nec illa diuine sapientiae maiestati. Quod si ea quae graus Dauidi offerbantur poluit Deo holocaustum, dedicare, & quae hoc esse iudicet parum honestam, & quasi iniustam: quid erit, ex iniquo, alijsque debito, & eo quod contra eorum aucter voluntatem ipsi necessitatem patiendibus, dicare sacrificia? Noli iniustum sacrificium iniustum.

Hoc explicat liquet eo, quod Sapiens in sceleribus pendit nationis illius prauae Chanaanorum & Amorrhaeorum, quibus Dei vinctam sibi prouocauerat, ob quas suis periculis eliminavit seclibus terrisque profligauit: Illi antiquos inhabitatores terra sancta tua quos exhorruisti: quoniam odibilia opera tibi faciebant quae pre. or, erant opera illa, quae tam singulariter notat Salomon? Addit: Per sacrificia iniusta. Hostias offerbant iniustas. Quae tales? Dijs suorum sanguinem filiorum & corda con. secra-

sectabant; quia de causa illos occidebant nati-
da. Quis nō stupeat, non hoc ponderare Deum,
quod sacrificia ipsi harent demonijs non sine

III. Maxima Dei ipsius iniuria, tamque graui il-
lotum peccato, sed hoc quod offerrent sacrifi-
ca cum innocentis sanguinis dispendio, pue-
rum cum uolōs trucidantes i nocuos; ut ostendat, hoc il-
lum quam vehementissime molestare. Absit, ut
velit hoc Deus, tu, qui iudicem, agis, ita te
dos orationi, ut negligas videre, terminumque
improperet processibus pauperum mille angustijs
dolorum, sumptibus exhaustum in tempora
multa procrastinans: non admittit Deus, o Do-
mina, quod toto die templis insideas, mariti
tui tarda seruitijs, & obligationi minus intenta
familix. Non Deo nostro satisfacit multa furi-
dare mortuorū annueraria, si filias tuas interim
nulla collata matrimonij dote perdenda expo-
nas periculo castitatis. Non quod Ecclesijs im-
peteres, domus tuæ; & vicinorum obligationi in-
sufficiens: habes Spiritum S. hoc tibi protestan-
tem: *Sacrificium salutare est attendere mandata,*
& descendere ab omni iniquitate &c. Benepla. itum
est Domino recedere ab iniquitate. En tibi sacrifici-
um; quod à te flagitat Deus, sanctam suam
observare legem nec mali quidquam operari. At-
tendere mandata. Cuius aduertit rationem. Quid-
quid à te reposcit Deus, hoc eo sit intuitu, ut
eius obedias voluntati: hæc suis in legibus ex-
ponitur manifestè, præiude in tantum Deo pla-
cebis vehementius, in quantum eius seruaueris
præcepta diligentius. Hæc enim omnia (inquit)
propter mandatum Dei sunt. De quo D-Chrysolomus
tractatum edidit. Si cuncta quæ feceris in
Dei obsequio, destinanda sunt ad legis obser-
uantiam, tu uideris, qua ratione illi aridebunt
sacrificia, qui ipsa Dei mandata contumax præ-
uaricatis. Tu uideris, quo animo illi sedebunt
obligationes, quas illi filijs præscripserunt, ut offer-
rent, diuine legis de honorandis parentibus
transgressores? si non admittat cum damno
terci, tu uideas, qua fronte filiorum accepturus
sit hostias cum propriorum parentum alimenti,
vitæque detrimento. Hæc traditionum Pharisæ-
orum est merito repellenda peruersitas: Quæ-
re & vos transgredimini mandatum Dei, propter
traditionem uestram!

§. 19. Honora patrem &c. *Primus licet*
creditor sit Deus, uult nihilominus prius Cæ-
sari soluatur. & sicut Leo Valentinus primum
locum cedit: castello.

Hæc est Dei voluntas, ut illis primo satisfac-
cias, ad quæ vel ex iustitia vel ex charitate
vel tui status præscriptis obligaris: & his
peractis ex ijs quæ tibi supersunt, proximo iuxta
exigentia rei distribuas. Aliquoties substitui in illa
responsione, quæ Dominus Pharisæos retulidit,
quando associatis sibi Herodiam, ea mente ut
illum caperent in sermone percuterent, an li-
citurum esset tributum dare Cæsari, vel non; fuit
autem hæc responsio adeo diuina ut ipsos aduer-
sarios tetratos, eius emphasi summo perfunderet
rubore, nobis autè præclaram traderet instructio-
nem ipso uerborum suorum ordine. Date mihi,
inquit, umilima, q-o uedigal soluitur: *Cuius est*
imago hæc & superscriptio: Dicunt ei: Cæsari: Sit
hæc igitur firma conclusio: Reddite quæ sunt Cæ-
sari, Cæsari, & quæ sunt Deo, Deo. Attende Dñe
his, quæ dicit, uideris enim ordinem pervertere:
Uter prior est Deus aut Cæsar? An non strictiori
tenemus Deo quam Cæsari obligatione: Tu ipse
dixisti: hoc esse primum & maximum mandatū
Diliges Dominum Deum tuum: Secundum autem
amoreem includit proximi, qui post Deum & per
Deum amari præcipitur. Cur igitur cum de sol-
uendo agitur tributo, quod Cæsari Deoque sol-
uendum præscribitur, Cæsarem Deo delinīs præ-
ponendum? Hoc à te sperabatur concludendum:
Reddite ergo, quæ sunt Deo, & quæ sunt Cæsari
Cæsari. Voluit septimus ille Magister docere
nos, non solum hæc conclusione nobis esse sel-
uendum, quod Deo, quodque Cæsar debemus, sed
etiam eo ordine uerborum conclusionis, ordinem
quem in soluendo tributum seruaremus. Si primo
Deo, quæ Dei sunt reddamus, quid reddend-
um Cæsari supererit? Omnino nihil. Quia quid-
quid habemus, Dei est, potestque quilibet illud
Dauidis usurpare, qui cum inuitos thesauros
congregasset auti, argenti gemmarum, metal-
li, aris & ferri, construendo Dei templo illi om-
nia Deo oblaturus, hæc solemniter orditur pro-
testatione: Tua est Domine magnificentia, & po-
tenia, & gloria atque victoria, & tibi laus: cum-
sta enim quæ in celo sunt, & in terra, tuæ sunt
&c. tuæ diuitiæ, tuæ est gloria, tu dominaris om-
nium &c. tuæ sunt, Domine, omnia, & quæ de manu
tua accipimus, reddimus tibi.

I.
Ratio cur
primo
Caesari sit
soluendū
deinde
Deo.

Secundum hæc, si primò Deo redderentur, quæ Dei sunt, vñ Caesari. Divinam attende bonitatem: qui licet primus sit creditor, & cui potiori titulo, debemus quicquid habemus, primus esse tamen non vultim accipiendū quod sibi debetur: si namque hic ordo servaretur, nihil alijs superfluum esset, nec amor, nec cura, nec oculi, nec aures, nec facultates. Reddite (inquit Dominus) primum quod alijs debetis: creditoribus ex iustitia & quod supererit, illis solutis, reddite Deo quod iustum est, ad quod illi reddendum obligamini: Et licet Deus primus sit in actibus cordis, in quantum debet super omnia diligi, nec potest aliquid à te peragi, quo illi deus seu diuina eius mandata prætereas, quantum tamen exteriorum spectat solutionem debitorum; præsertim facultatum vult primò Caesari principi tuo, proximo tuo, patri tuo, tuo vicino, & cuiuslibet alteri soluas, quod illi de iure, seu præcisâ teneris obligatione: deinde muneris tui erit, Deo ex ijs quæ sepe sunt, soluere, & quæ liberæ tuæ sunt cōmissa dispositioni.

Ordo
charita-
tis.

Caesari .14.

III.
Duo in
charitate
confide-
randa.
D. BERN.
Ser. 50. in
Cant.

Eleganter hæc D. Bernard. prosequitur: doctrinam, sublimi ponderans Theologia, cœlestis illud de sponso sponsæ: *Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Sumpsisse videtur metaphoram ab eo quod Rex facit cum viro debitis grauissimis onerato, qui, vt ordinatè in debitorum solutione procedatur: facultates expendit, eamque trutinat quantitatē, nec non singulos debitores; quibus rite perpenis, præscribit: huic in hoc primò satisfiat, alteri primò in alio alteri tertio loco &c. Duo dicit charitatis hæc facultas complectitur. Primum cordis affectum, quem amor accendit: Secundum, exteriorum operum effectum, sine quibus friget charitas: *Operatur magna si est, si autem operari renuit, amor non est.* Ex hac amoris & charitate Deo debes & proximo sicut in affectu cordis, ita & in operum effectu. Vtrumque amate, vtrique adesse operibus obstringeris. Ad esse Deo religionis actibus, orationis, confessionis, communionis, Missarum, stationum &c. Proximo vero soluendo quod illi debes, ministro qui tibi seruiat, mercatori qui tibi confidit, parentibus, vxori, filijs, seruis &c. Ordinavit Rex ille cœlestis charitatem in affectu cordis, & exterioribus operibus, præcipiens vt enique satisfiat ordine licet inuerso: *Ordinavit in me charitatem. Quam putas harum vtriusque sed ordine opposito.* In effectu cordis primò satisfiat Deo, & omnia illi consignetur: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo,* ita vt alteri nulla detur eius pars nec

parua nec magna, eius tantum ratione seu intuitu, sed solus Dei: Nihil enim à nobis amandum præter Deum ipsum vel in ordine ad illum eiusque intuitu. Vides hic ordinem charitatis in effectu cordis: *Diliges Deum propter se, & proximum propter Deum &c.*

In operibus autem exterioribus ordo est seruandus oppositus: vt primò debita solvas proximo: prius tuis succurras opibus parenti inopi laboranti, vxori, filijs, famulis, ministris tuisque soluas æs alienum creditoribus, quam Deo constrictas Ecclesias, in illis festa constitutas &c. Primò necessitati seruas agrotantum, qui tunc committuntur h' litudini, quam vceas orationi, primo Xenodochia collapsa promoueas, quam sacrificiū. Et ratio desumitur: ex diuersis opituarum respectibus: non enim Deus exterioribus indiget facultibus, non pecunijs tuis, non palatio, non pane, domo, pro vt ipse per regium prophetam protestatur: *Si esuriens non dicam tibi &c. Neque manducabo carnes saurorum.* Quod autem à te flagito, cor tuum est: hic est nodus, hoc requiritur vt in te resideat, tua te impleat gratia, cuiusque traditione supremum Dei fatere dominium. Tuo non indigent corde homines, sed opcribus, mercede, elemosynis, inuocque subsidio. Vnde ipse Dominus charitatis respondens de affectu, & amore cordis, Deum præposuit Caesari, dicens: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde &c. Deinde proximum sicut te ipsum.* Cum istem de facultatibus diligerens, opcribus, bonisque exterioribus, præponit Deo Caesarem: *Reddite ergo qua sunt Caesari Caesari, & qua sunt Dei Deo.* Expellit hæc stygia suo mellituo Diuus. Bernatdus mirificis ad facram scripturam allusionibus, illi præsertim alludens: *Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.* Nec non illud expendens quod pater familias procuratori suo præcepit, quoad solvendam mercem ipsi qui in vinca laborassent, scilicet: *Redde illi mercedem incipiens à nouissimis.* Vt autem mellitudo illis verbis, egregio præstantem ingenio lectionem non defraudemus, eadem apponere non piguit: *Actualis charitas (est in operibus) inferiora præfert, affectualis (amor cordis) superiora.* Etiam in bene affecta mente, non dubium quin dilectio hominis, Dei dilectio præonatur, & in hominibus ipsis, perfectiores inferioribus: *Assamen in bene ordinata altione, sape aut etiam semper ordo oppositus inuenitur.* Nam & circa proximi curam, & plures occupamur, & infirmioribus fratribus diligenter sedulitate assistimus, & languoribus nostri corporis, postposita animi curâ, bene cōtinuo inservimus, &c.

si denique inferioribus membris abundantiorē honorem, iuxta sententiam Apostoli, circumdamus, quasi facientes verbum Domini: Erunt nobilissimi. *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

maror leonem inuasit masculum, vt omni cibo dei cept abstinent paulatim interierit, sicque omnes panter ceciderunt. Certa visaque profecto; quod autē prae ceteris admirabat hoc erat, quod quotidie, dum sua leoni carnis portio praeberetur, ab illa paululum secederet, locum catellō cedens, quō ille prior vesceretur, cumque sibi sufficientia comedisset, aderat leo, qui reliqua sibi surripiebat: Mirabilem mirare naturae insturctum. Opinor, hanc si iam totam sciebat esse leō portionem, suumque stomachum adeo voracem, vt si prior vesceretur, quicquid suum erat devoraret, nihilq; misero superesset melitaxo comedendum, proinde fame necessario interiret, quocirca locum illi cedebat & secedebat, vt prior catulus vesceretur, sumeretq; sibi necessarium, & reliquum sibi cederet in alimentum. Modus agendi certe stupendus, quo pectoris sui leo monstrabat nobilitatem.

60 *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*

Hoc explicare conserui in illo, quod Valentia contigit, dum ego in eodem celebri conuentu nostro FF. Praedicatorum moraret adhuc adolescentens: quod cum sit adeo contra omnem ordinem; de quo Plinius, Aelianus alijque seniores auctores multa scripserunt capita, non legi, quemquam eorum hoc suis scriptorum mandasse monumentis. Est autem ciuitas haec illustrissima, & quae cunctis adspulantibus cum mundi totius extare possit nominatoribus. Hoc autem ad suae nobilitatis praefert iactantiam, vt semper in regali Palatio (quod per amplum visitur). leones alantur, in quorum alimentum opes & census destinati sunt singulares. Eo tempore, leo nutriebatur famosi, comite leana, quae ibidem & concepit & peperit quartum seu quintum catulum si persisteret, qui omnes cum illis nutriebantur. Res auditi, visuque rarissima. Accidit vt die quodam illis catellum obijcerent deosandum, quales multos qui spectatum veniunt obijciunt discerpandos. Vt leo vidit caueculum attentius illum inuictur, & suo modo dicere possemus, quod coram eo gratiam inuenisset. Ex illo, nec leana, nec catuli melitaxum contingebant, quinimo tantā leo cum catello familiaritate versabatur, vt illi colluderet, & prostratus in terra ventrem eius mulceret os ori coniungeret, quasi cum sibi similli iocaretur. Per annum hoc integrum (quantum recordor) omnibus spectantibus rei quae nouitatem admirantibus, perdurauit. Quodam verō die cum leo aliquo discessisset, leana in illico catello vngue suo ipsum interemit. Aduolat leo furibundus adeo, vt altero quoque vngue iniecit leana, ipsam discepserit, quō visō, catuli singuli partes sibi naturales seu verenda decerunt, mortuūque corruunt, tantūque

En tibi in illo delineatam pectoris diuini nobilitatem. Si namque Deus prior vellent accedere, volens vt illi totum, quod sibi debetur, cederet, quid catello si perisset? Nihil dandum remaneret Regi, aut Principi, parentibus, fratribus, proximis, sed nec tibi ipsi: locum igitur cedit, vt prior comedit, viuatque melitaxo, illi que deturata portio, Melle fecunda gaudes? Primō distribue Ecclesiae, sacerdotibus primitias ad decimas, deinde solue debita, his peractis tuis prospice necessitatibus, filijs seruisque console, ijsque quibus obligaris: postremō Deo, sacrificijs, missis, muneribusque suam distribue portionem. Dignitate praefulges opibusque abundas? Prima sit cura, tuis satisfacere obligatoribus, dignitatem in iustitia saluam conserues: debitam solue mercedem seruis, ministris, creditoribus, & quibuscumque are alieno obstringeris, victui tuo, coniugis, filiorumque provide necessaria. Si quid prosperit, extrue sacella, templa, Dei sanctorumque eius obsequio: non enim hoc Deo placet, vt pauperibus fame languescantibus, conuerentibus officialibus, quō sibi sudor, sanguisque subtrahatur, templa construas, offeras sacrificia, munera largiaris. Sed nec vult holocausta ex ijs quae proximo debes, nec hoc sibi dedices, quo parentibus, fratribus, hospitalibus, indigentibusque teneris auxiliari. Hunc charitatis ordinem quem sua Dominus lege condiderat, perueria Pharisaeorum iniquitatis peruertere suis traditionibus, moribusque conabatur. *Transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram.*

§. 20. Hypocritæ bene &c. Illis est os bonum, cor malum, traditiones habent iniquas; Ecclesia sanctas.

61
7[0].29.13.

AD perpendicularum cadit, quod veritas contra illos subiungit: *Hypocritæ, bene prophetatus de vobis, Isaias, dicens: populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* O fictos hypocritas! quàm probe nouit vos qui vos descripsit, populus verbo bonus, corde malus. Quis illos videat suis in verbis, externis adeo cõpositis, vt Diuino honori consuleretur, idq; adeo strictè; vt filijs præciperent, prius parentibus, quàm Deo desissent, & Dei cultum eiusq; sacrificia parentum vitæ longius anteferrent: & in hoc ipso cor habebant Deo eiusque obsequio adeo cõtrarium, vt nihil eo minus cogitarent, nec Dei famulatum sed auarum suam illuderent, promouere cupiditatem: ac in verbis illis exterioribus impia sua conarentur confirmare sacrilegia, velut adultera, quæ nihil frequentius habet in ore, quàm maritum, nec est aliquid cui magis laboreti satisfacere, quàm proco suo gauderi, & quidquid ore dixerit ad mariti honorem, hoc eõ tendit, vt securus impuro suo consulat scortatori. Pharisæos vt tales graphicè descripsit David: *Dilexerunt enim in ore suo, & lingua sua mouisti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habuit sunt in testamento eius.* Hæc erat illis apprimè familiaris iniquitas, sub prætextu Dei deprecandi pauperes, suæ satisfacere cupiditati. Iam à temporibus vatis Malachæ querèbatur de illis Dominus: *Operibus lacrymis altare Domini, sicut & iniquis, ita vt non respiciam vltra ad sacrificia.* D. Hieron. D. Cyprian. & Theodoretus arbitrantur, Dominum hic lacrymas intelligere parentum, indigentium, laborantium, qui dum se lugent fame intoræse, quibus nec filij pro debito prospiciunt eo nomine, quod munerâ Deo consecrarent, inopes autem sibi lamentabantur auferri facultates titulo victimarum, qui ad altare cõfugiebant, vbi rala Deo litabantur sacrificia, talem deplorantes barbariem, quâ ab ipsis iniuste opprimebantur, ob iniquas illorum traditiones: idcirco dicit, quod operiebant altare lacrymis, ploratu, singultibus, eo quod parentes suos, pauperesque ad lacrymas plandusque compellerent: quia titulo oblationis in altari, illos fame languescere, & calamitatibus emori permittebant. His suppositis, videte (inquit) qua facie vestra suscipiam sacrificia dona que mihi

consecrata: *Non respiciam vltra ad sacrificia.* Verumtamen multo prius tempore illos descripsit David (vt notat D. Chrylost.) *Vt dicitur inimicum & vitorem.* Alij legunt (ita ipse) *Inimicum & defensorem.* Ad litteram loquitur de hac Pharisæorum Scribarumque coluic. Num hinc certus exercitum? Tuus inimicus, tuus non est defensor, sed persecutor. Illi ergo duo conuinctim simul habent, defensores sunt, & inimic; Dei, honoris eius defensores ore & verborentis, & eiusdem inimici, corde scilicet peruerso; & labijs, ostendentes hoc primum eorum & vltimum esse studium, vt Deus honoretur, at quod corde studiosius intendebant, hoc erat, quod in eius vergebat inuirtam, legisque præuicationem. Vnde, inquit, *Sine causa colunt me, docentis doctrinas & mandata hominum.* Cultus ille verius est dedecus, qui nititur traditionibus, moribus, doctrinis, mandatis, legibusque mortalium.

Auditis his verbis Lutherus, Caluinus, ceteraque fax nostri temporis hæreticorum, curatim profiliunt, vt quibus eorum iudicio, condemnata reijciuntur omnia summorum Pontificum prælatorum instituta, ceremoniæ Ecclesiæ, tum traditiones in illa confirmatæ, consuetudines ex illa dispositione Pontificum, Præfulumque stabilitæ. Omnia hæc (inquiunt) traditiones sunt, leges sunt, mandata sunt hominum, ab ipsis introducta, quorum nec vnum diuinâ lege præscriptum inuenias. Hoc vt impium, hæreticum & execrandum respondo. Vnde respondeo primo: verbis illis Saliator nolite leges nostrorum superiorum, nigro non damnat calculo quasque pontifices instituerunt optimo Ecclesiæ regimini conuenientes: quinimo, si penitus inspicias (teste D. Bernard.) eas Christus approbat, expresseque mandato nobis iniungit, illis humiliter vt obediatis: *Omnia quacumque dixerint vobis seruate & facite. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Nec non Apostolus hoc decreuerat: *Obedite præpositis vestris & subiacete eis.* Quocirca Christus superiorum promissum non damnat mandata, sed illa, tantum quæ Dei legibus aduersantur, quæ non sunt S. Ecclesiæ prælatorum instituta, quinimo illis maxime sunt conformia, eaque mente præscripta, vt leges diuinæ commodius obsecuentur. Vnde leges sunt instituendæ, ipsis, prælati ab superioribus præ oculis habentibus Dei leges, vt suæ illis conformes instituant. Sic Deus ordinauerat vt Rex solio præsidens regali, velut curiam congregans, & leges instituitis regno subordi-

I. Similitudo.

Ps. 77. 36.

Malach. 2. 2.

Mentio
61
II
Reijci
Pontificum
instituta
et
consuetudines
ex illa
dispositione
Pontificum
Præfulumque
stabilitæ
Omnia hæc
(inquiunt)
traditiones
sunt, leges
sunt, mandata
sunt hominum,
ab ipsis
introducta,
quorum nec
vnum diuinâ
lege præscriptum
inuenias.
Hoc vt impium,
hæreticum &
execrandum
respondo.
Vnde respondeo
primo: verbis
illis Saliator
nolite leges
nostrorum
superiorum,
nigro non
damnat calculo
quasque pontifices
instituerunt
optimo Ecclesiæ
regimini
conuenientes:
quinimo, si
penitus inspicias
(teste D.
Bernard.)
eas Christus
approbat,
expresseque
mandato nobis
iniungit,
illis humiliter
vt obediatis:
Omnia quacumque
dixerint vobis
seruate
& facite.
Qui vos audit,
me audit,
& qui vos
spernit,
me spernit.
Nec non
Apostolus
hoc
decreuerat:
Obedite
præpositis
vestris
& subiacete
eis.
Quocirca
Christus
superiorum
promissum
non
damnat
mandata,
sed illa,
tantum
quæ
Dei
legibus
aduersantur,
quæ non
sunt
S. Ecclesiæ
prælatorum
instituta,
quinimo
illis
maxime
sunt
conformia,
eaque
mente
præscripta,
vt
leges
diuinæ
commodius
obsecuentur.
Vnde
leges
sunt
instituendæ,
ipsis,
prælati
ab
superioribus
præ
oculis
habentibus
Dei
leges,
vt
suæ
illis
conformes
instituant.
Sic
Deus
ordinauerat
vt
Rex
solio
præsidens
regali,
velut
curiam
congregans,
&
leges
instituitis
regno
subordi-

rias, primo sibi Decalogum Dei que legem præ-
tuleret inspirandam: Postquam sceleris in solio
regni sui, & scriberet sibi Demeronomiam, &c.
ut quotquot conderet leges, statutaque firmaret,
sicut legi per omnia convenirent, ejulque iu-
ridicæ constitutionum. Hoc nobis impletum as-
firmat S. textus in Rege Ioas, quem adhuc pue-
rum septennem Jojada Sacerdos in regem po-
pulo proposuit: sic de eo legimus: Et imposue-
runt ei Iudæi, & testamentum, & dederuntque in
manu eius tenendam legem, &c.

Dico secundo: à Salvatore nostro non repre-
hendi traditiones, mores & instituta à patribus
antiquis introducta in Ecclesiam, de manu tra-
dita ad manum ad nostra usque tempora: quini-
mo potius vult illa innoxialiter observari, & ut
nobis ab eorum caueamus oppugnationibus. Ita
namque movet Apostolus: Denuntiamus autem
vobis, fratres, in nomine Domini nostri Iesu Chri-
sti, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante
in veritate, & non secundum traditionem, quam
acceperunt à nobis. De quibus fufius D. August.

Non reprobo de duobus sponsæ vberibus intello-
sum, quibus filias alit, quam tantopere sponsam
extollit, nimirum per illa S. intelligi scripturam
& non scriptas traditiones quibus S. Mater Ec-
clesia filios suos nutrit Catholicos. Mōdo nos
alio verbo Dei scripto, modo verbo per legitimas
expofito traditiones: ut ait D. Dionysius qual-
dam lanuarius obiecit D. Augustino quaestiones;
in quibus significat, se non leuiter per hoc in Ec-
clesia turbari, quod tot, tamque sibi discrepantes
notaret in Ecclesia consuetudines. Illi respondet
duabus epistolis D. Augustinus in centesima
decima octava, supponit Christum iugum impos-
uisse Ecclesie suavissimum, pauca scilicet sa-
cramenta, facilia, proficua, miranda, paucaque
leges charitatis. His addit Ecclesia, seu Apolto-
li, siue Concilia alia quedam instituta seruanda
fidelibus. His exceptis, in cæteris, quæ illis non
sunt contraria, nec se opponit Ecclesia, tenetur
(sic ipse) quis communem sequi consuetudinem.
Hoc exemplo probat, quod cum matre profectus
Mediolanum notavit ibi seruari ieiunium: Cœ-
pit perturbari, & fluctuare quid ageret, propter ip-
sam cõsulat beatissima memoria virum Ambrosium,
respondit. Se nihil docere me posse, nisi quod ipse
faceret, quia si melius nosset, id potius obseruaret.
Et adiunxit: cum Romanus venio, ieiunio Sabbato
cum hic sum, non ieiunio sic & tu, ad quamcumque
Ecclesiam forte veneris, eius mores serua, si cõspicere
vires non esse scandalo, nec quemquam ibi, Hoc cum
matris tenuissimè, libenter amplexa est. Ego vtrò

de hac sententiã etiam atque etiam cogitans, ita
semper habui, tanquam eam caelesti oraculo susce-
perim. Senti enim sãpe dolem & gemens multis in-
firmorum perturbaciones fieri per quorundam fra-
trum contentiosam obstinãtiam. & superstitiosam
timiditatem. Quia in rebus huiusmodi, quæ nec v-
niuersalis Ecclesie traditiõne, neque vna corrigenda
vilitate ad certum possunt terminum peruenire,
tantum quia subest qualiscumque ratiocinatio cogi-
tantis, aut quia in sua patria sic ipse consuevit tam
linguosa excitant quaestiones, ut nisi quod ipsi sa-
piunt, nihil recti existant. Prosequitur D. Au-
gustinus: Violam fame quietem, & pacem suam de
superflua quaestione vixando. Et aliter procedi-
tur. Ipsa quoque tractatio consuetudinis etiam qua-
dam vilitatem, nouitate perturbat. Admirabili-
s doctrina, quæ vim probat quæ traditiones, &
cuiusque Ecclesie pollent alluecudines, quæ non
contraducunt doctrinæ Christi, Apostolorum,
Conciliorum, & vniuersalis Ecclesie traditionis
quatenus intelligatur, quo quisque casu vinculo
seruare teneatur.

Hinc liquet omnibus, sanctas esse consuetu-
dines, leges, & statuta, quæ religionum funda-
tores condiderunt, quæ necdum contraria non
sunt diuinæ legi, atque Evangelicis consilijs, in-
super ad eorum maxime iuuant obseruantiam.
Ita ponderat D. Hieronymus quando siue vllis
ambagibus per prophetam Hieremiam Dominus
commendat filios Ionadab, eo quod in Israele tra-
ditiones & statua seruarent sibi à patre extrema
mortis hora præstituta, non vinum biberent, non
in domibus habitarent, non quid proprium pos-
sederent, &c. quæ omnia diuinæ adeo placere,
maiestati, ut in tanta obedientiæ & paternorum
obseruantia mandatorum compensatiõnem, præ-
mia illis promiserit præclarissima? Pro eo quod
obeditis præcepto Ionadab patris vestri, &c. Non
d. fietis vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in
conspectu meo cunctis diebus. His congruè per-
pendit D. August. cui titulus inscribitur. Psal. 18.
mus ipsi David filiorum Ionadab. Ionadab homo
fuit quidam commendatus nobis ex propheta Hie-
remia, qui suis præceperat, ut vinum non biberent,
neque in domibus resid. rent, &c. Præceptum autem
patris filij tenuerunt, & ex hoc benedicti à Domi-
no meruerunt.

D. Avri. cap. 4.

L. a. cõtra Ionania. V.

Maiorum instituta laudabiliter obseruantur.

Terre. c. 35.

D. Avri. Psal. 70.

In Ps. 70. Tom. 2.

§. 21. Doctrinas & traditiones hominum: Ecclesie ceremonie sancte sunt, tanquam necessariae, ut idcirco illas impugnant haeretici.

Dico tertio: non proscindit Christus ceremonias Ecclesie Sanctas, per ipsam eiusque praesules introductas: quales sunt aquae benedictae: lauatorium, luminaria, lampades in altaribus, ornatus, tapetes in templis, imagines, vestes benedictae, vasa sacra, ceremoniae consuetae fieri in administratione Sacramentorum, item illae, quas corporis exultemus genuflexionibus, prosternationibus, capitis apertionibus, humiliationibus &c. Etenim vult Deus, illi seruiamus, nedum animam sed & corpore, nedum actibus spiritualibus, sed corporalibus. Si quis tibi concederet, campum seu hortum ea obligatione, ut illi ex eo fructus referas, illi solos fructus offerre obligaris: si duos concesserit, non sufficit illi vnus horti fructus deferas, sed vtriusque, Angelis vnicum Deus tribuit hortum: sunt enim puri spiritus, vnde & ab illis actus tantum exigit spirituales: homini vero duos tribuit campos animam & corpus: quisque proprios & ab alio distinctos profert fructus, vtrique Deo sunt offerendi, actus & opera spiritus, & corporis, neutri negligendi. Congruè nos Deus Apostolus dicit domesticos

Ephes. c. 2. Dei: *Estis domestici Dei*, volens illi coniungamus illud Salomonis ex declaratione D. Augustini: *Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus*, *Prou. 31.* non timebit domus sua a frigidibus hiuis. Dei domestici illi sunt, qui in domo eius, id est Ecclesia commorantur; illi duplicibus vestiuntur.

II. Ab illo desumit metaphoram, qui hyemis tempore corpus contra frigoris asperiem vestiturus, duplicibus vitur, vno lineo interiori, seu carbato, ex quo textitur indusium, altero laneo exteriori. Vestitu illo duplici Dei vestit Ecclesia domesticos: *Quasi lana & linum*, & operata est consilio manuum suarum. Linum & Lana. Si solum lineum assumpseris indusium, frigore contabescet, si solum Laneum, laboribus, sordibusque commutesces. Haeretici sola subucula vestiuntur interiori, opera tantum admittunt cordis spiritualia, & frigore congelantur, extincto calore charitatis, Pharisei tunicam tantum praefulgent exteriori, ceremonijs exterioribus, vnde tantam contrahebant scelerum immunditiam, ut animam depauperentur. Eccle-

sa filij, domestici Dei, duplicibus vestiti: tunica interiori & exteriori, operibus spiritus & corporis, illa namque exteriora, calor interno conseruando, sine quibus refrigerij, auxiliantur.

Natura uedum fructus producere comena, quibus uelatis, insuper & folia, & corticem progenerat, licet vtriusque sis ablaturus, ut patet in pomis punicis, aureis, persicis, &c. his enim fructus in esse conseruantur. Arboris substantia in corde seu medulla later, illam nihilominus duro circumdat natura cortice: hoc enim detracto, medulla siccat interior, illicque contingit illud Ioelis: *Ficum meam decorticauit Goliath facti sunt rami eius*. Idcirco haec demonis astutia, quod sancta possit extringuere sacramenta, per haereticos durum huic conatur ceremoniarum exteriorum corticem, quibus vitur Ecclesia demoliri. De hoc canit psaltes regius: *Quonia malignatus est inimicus in sancto*; Huiusmodi contra Ecclesiam molitur diabolus. Quid agit: *Quasi in sylua lignorum securibus exciderunt iannas eius in idipsum: in securi & ascia decerunt eam*. Conati sunt emittere & infringere portas quasi qui pinus in pinatio securibus exscindit: *In securi & ascia*. Quis asciam attolit pinibus excidendis? An securis non sufficit, Ascia cortici detrahendo feruit, hac quippe lignarius vitur: securi truncus prosteruntur.

Intendit diabolus suis cum ministris truncos excindere sacramentorum; in eum suum primo fatagit arboris corticem detrahere, ceremonias videlicet exteriores sicisco toties illum tanto impugnat ardore: illis enim ablati, illico prosterunt arboris, & illud Ieremie licet illi effari, *Non est uia in in uicibus, & non sunt in eis in scilicet, solum defluxit: vitis ficusque decutit folia, & confectum omnis exarescet fructus*. Ea de causa natura folijs arbores ueluit, ut fructus seruetur incolomis: quid enim fructus ager ad huc tener, si contra folijs ardotes folijs reatus non defenderetur? Procul dubio omnino secatus, & exustus interior: huic igitur folia decerunt, illa disperge, & fructum perdidit. Exciderunt de uinea ficus; folia, ser sententiam, actum est de fructibus sancta in Ecclesia ceremonie folia sunt ad ornatum, ut illis factus testis; seruetur fructus, fides (inquam) Sacramentorum, & cultus diuinus, ordo psallerendi & orandi in Ecclesia ornamenta frontispicia altarium in quibus missa celebratur, ornatus elegantissimus, liquet haec omnia folia cenleri, sed ut fructus adhuc in fidelium pectore tener seruetur incolomis.

I. Similitudo.

II. Similitudo.

Prou. 31.

III. Similitudo.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

Age, folia discute, & omnium peribit fructus Sacramentorum: & prater hoc aliud nihil præ- tendunt hæretici: similiter ceremonie promo- vent spiritum exteriores.

Palterio, & Musicis Elifens, & David vte- bantur quo spiritum ferventius ad Deum exci- tant: *Aperiam in psalterio propositionem meam, dicebat posterior sed ornatu tamen seruumur.* Quid capillis minoris potest esse substantiæ? ni- hilominus illis caluata mulier indicabitur missa turpissima, quam tibi mentis ingereret missa pieræ, si illa sacerdos legeret oreis petaloque ad iret instructus, nullo adhibito lumine, nulla cruce, calice, factis vasis, eo modo quo sacrile- gas missas suas celebrant hæretici: quam frigidè te moueret eremite orationi telisintextu ara- ncatu altari nullo, nullis appensum imaginibus.

Hæc omnia breuiter hoc more D. Th. Totus ex- terior cultus Dei, ad hoc precipue ordinatur, vt ho- mines Deu in reuerentia habeant. Habet autè hoc humanus affectus, vt ea, que communia sunt, & nõ distincta ab alijs, minus reuerentur. Ea vero que habent aliquã excellentia discretionè ab alijs, magis admirantur & reuerentur. Et inde etiã hominũ consuetudo inoleuit, vt Reges & Principes, quos o- portet in reuerentia haberi subditis, & pretiosiori- bus vestibus ornentur, & etiã ampliores & pulch- riores habitationes possideant. Et propter hoc o- portet, vt aliqua specialia tempora, & spectata taber- nacula, & specialia vasa, & speciales ministri ad cultu Dei ordinentur, vt per hoc animi hominũ ad maiorem reuerentia adducerentur. Diuina certe doctrina, E contra, quantam in te deuotione ex- citat templum fumo redolens aromatico, stratu aulæis Babylonicis, musica demulcens animos, totum luminaribus illucefcens &c. singulariter autem etiam atque etiam ornatus conueniunt illi quod præ cæteris exetantur & perfidè ne- gant, venerabili scilicet sacramento. Quam aptè de sponsa sponsus diuinus diuina: Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus lilij. Venter locus est in quo cibus recõditur, & omnium corpo- ris partium disponitur alimentum. Panis Eccle- siæ aceruus est tritici; sanctissimum scilicet Eu- charistiæ Sacramentum, quod ex tritico comp- pinctur: *Adipe frumenti satiat te.* Aceruus tri- tici dicitur: in illo namque, velut in aceruo no- bis tribuitur quidquid Deus habet bonorum celestium, idque tanto cornucopia, vt numquã deficiat in Ecclesia. Verum non nudus par est vt sit aceruus hic, sed floribus circumdatus, li- ljis, auro, serico, gemmis, aulæis. Quam hoc de- cius, vt illis omnibus vestri pingantur lectuli.

Hieron, Baptiũ, de Laniãa Tom. 11.

vestrarum depositoria sordium, & in Ecclesijs non fulgeant, Dei domibus vbi sanctissimum nobiscum inhabitat Sacramentum?

Hinc est in propatolo testatur D. Augustin.) 65. *Quid veritas rejicere voluerit, non istas traditio- nes, vltus, & Ecclesiæ ceremonias, sed illas Pha- risæas, diuina legi repugnantes: Et enim ille, VI. quæ tales non sunt sed ad diuinæ legis condu- Christus erit obseruantiam, necesse est obseruentur. No- traditio- stin' quas Christus reprohet traditiones? Illas res repro- scilicet, que similes vestris sunt de monona- bat legi- chia, quibus hostem tuum persequens, sic vt sit adueta- vindicta delictio seuerior, vt tibi censeatur esse rias.*

satisfactum, & respondeant colapho verbera, verberibus spicula arundinea, spiculis arundi- neis homicidium. Quam aptè vobis dicere mihi licet: *Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?* O peruersam homi- num nequitiam vestre Dei legem infringunt traditiones. Virga Moyfi deuorare debet Ægyp- ti virgas maleficorum, non autem ex opposito de quibus egimus alibi. O quantam perfidiam, quod Dei mandata, ob volu ptatum, & appeti- tum desideria prætercatis, vt carni vestre, ve- traque placeatis auaritia. Dei leges præuicari- ri heu quantum scelus? Contra protoplaste Adã expostulatis, quod vt Eua placeret, Dei præcep- tum infregerit, nostræ seque miserijs dederit ori- ginem: *Quam multi loquentem audite Bernar- dum: Vsq; hodie factum Adam grauitur diuini- can, & tamen inhsipienter imitantur. Indignantur aduersus Adam, quod obediit vici uxoris suæ, plusquã Dei, & ipsi quotidiana Eua suã, carnẽ, vide- licet, audiunt plusquã Dei. Si modo presentem vi- deremus Adam, in eo articulo positũ, ascendentibus cogitationibus in cor eius, commitari inter precem v- xoris, & præceptum creatoris, nomine clannecimus ad- uersus illum, dicentes: Cauo tibi, miser, vide ne se- ceris: seducta est mulier, non acquiesca: ei: Vt quid ergo, quõtimes nos apprehendit tentatio similis non persuademus similiter nobismetipsis? Foras elimi- nentur iustigationes illæ; illæ contra Dei scita ordinationes, cessent istæ traditiones, eradice dæ namque sunt ipsa veritate teste: *Omnis plantatio Matt. 15. quæ non plantauit pater meus eradicabitur. Ta- 13. lis est illa, quam Saluator noster destruit, & funditus eradicat, quõ probat se vermen illum esse de quo cecinit Propheta regius: Ego sum Psal. 21. 7. vermis & non homo.**

Recordare (monet D. Augustin.) hæc explicans verba ad Deo gratias virum in plebe prima- rum, illius vermis, quem singulari Deus crea- uit prouidentia ex rore maturo, vt hederæ radicem

R p p p radicem

In Ps. 70. Cant. VI.

Tract. 5. num. 175.

D. BERN. In Festo omnium SS. Ser. 1.

Matt. 15.

Psal. 21. 7. Epist. 40.

ad Deo gratias.

VII.
Phari-
sæorum
traditio-
nes um-
bra sunt
hederæ.
Iona c. 4. 7

VIII.
Christus
vermis
hederam
rodens.
*Tract. 5.
m. cii.
Eccl. cap.
10. 19.*

radicem corroderet sub cuius umbra Ionas quiescebat. qui unico morsu illam perdidit, sic exauerit, sole super caput Ionæ aestuante: *Parauit Deus vermem, ascensu diuiculi in crassimum, & percussit hederam, & exaruit.* O quam umbrosæ Phariseorum traditiones! Illis se contegunt: & suas obumbrant avaritiâ, inuidiâ, proditiis. Vermis oritur diuinus, rore conceptus purissimæ virginis Mariæ sanguine compositus, opera caloris solis Spiritus S. Vide qualem radicem morsum dentemque insigat, ostendens illas diuinæ legi repugnare traditiones, quo Phariseorum Scintillarumque detecta fuit peruersitas. Hanc & illas adest eradicatorum traditiones, vt omnino exarescant, de quibus aliâ fufus. Et huic materiæ congrue illud Spiritus S. *Radices gentium superbarum arfecit Deus &c. semen hominum non erabitur, hoc quod timet Deum, semen autem hoc ex honorabitur, quod praterit mandata Domini.* Leges attende, traditiones, mores, consuetudines quæ seminantur, num Dei honorem spectent, num ad strictiorem diuinæ legis tendant obseruantiam: quia tales quæ procedunt velut de radice, ex humilitate & obedientia superiorum, securæ sunt obseruari: liberet te Deus ab illis, quas ambitiosa seminat superbia, cæca statuit avaritia: etenim illæ, velut plantæ quas Pater celestis mittit plantauit, cum suis funditus sunt eradicandæ conditoribus.

§. 22. Non quod intrat per os &c. *Ex corâ de egreditur quod inquinat, est enim propria peccati causa. sicut quo nec diabolus est, nec concupiscentia peccatum.*

66

His dictis Salua or non quiescit sed data occasione erudit nos, prælegitque primariam totius moralis Theologiæ questionem; vnde oritur peccatum, & quid sit peccatum, & quid non sit: quod dicatur opus bonum, quodue reprobum. Et agit charissimi (loquitur Christus turbæ præsentis:) *Quod intrat per os, hominem non conquinat: quod verò ore egreditur, hoc conquinat hominem.* Questio nodosa, Primò: videtur etenim contraria illi quod lege sua præceperat, quosdam licere carnes comedere, nec tamen his inquinari, quia mundæ censentur: alias vero nequaquam: quia immundæ habebantur. Vnde sic illum audio præcipientem: *Separata mundum ab immundo: hæc Imit. c. 11 inter immunda reputabitur, Charogrillus, lepus, sus, horum carnis non vescemur.* Hunc locum ad-

ducebant Manichæi (vt refert D. Augustinus) *Li. c. xviii. quo probarent, Deum veteris testamenti, non Adinæ esse eundem, qui noui testamenti: noui nam- tum, que nos docet: Non quod intrat per os, conquinat Manich, hominem: veteris autem omnino contrarium c. 17. adstruit.*

Secundò: nodum habet difficilem, si verba vt sonant intelligantur: & opinatur D. Augustinus *Li. c. xviii. esse fumenda. D. Petrus ceterique Apostoli ca. 11. 16. 109 ad sensum metaphoricum & parabolicum deriuarunt: censabant enim sic nudè sumpta dispositioni diuinæ fore contraria, quæ Deus cibis quosdam vt mundos alios vt immundos esse determinat. Vnde omnium nomine urgebat Petrus: *Domine, ediffere nobis parabolam istam.* Et hoc modo pariter intendebat Adimantus Hæreticus illa declarare, vt refert D. Aug. Atiamen aperit factis hoc Christus explicauit, quod non metaphorice, sed in proprio sensu loqueretur, cū pateat, quod Apostolos reprehensurus, quia illa non vt sonabant, intelligebant, illis dixerit: *Adhuc & vos sine intellectu estis?* Et illa in sensu proprio declarabat, dicens: *Non intelligitis, quia quod intrat per os, in ventrem vadit, & in secessum emittitur, &c.**

His concessis: & verbis proprio sensu sumptis Protagoræ sophisma videtur, quod à D. Augustinus eleganti stylo & ingenio soluitur. *O Domine caelorum, si hominem non conquinat, quod intrat per os, sed quod ex ore procedit, comedendo ergo quid immundum, immundus non ero, idem verò cruciando immundus esse censetur: etenim ille d intrat per os, & hoc de ore egreditur, imò contrarium esse debere sapiens dixerit. Si tantum illud quod per os egreditur, hominem conquinat, quando iterum de- glutio, quod de stomacho ad os proficiet, non habebor immundus eiciens vero, talis esse perhibebor? imò videbitur oppositum. Plura. Domine, sanctam euertere videris velle quadragesimam, & Ecclesia ieiunia, insuper & omnes de abstinentia constitutiones, sicut res ipsa his sibi præualeat hæretici, vt dicant naxias esse, ea obseruare, quæ nobis ab Ecclesia seruanda præcipiuntur, vt certis temporibus, aut diebus non vesci carnis, ouis, lacte, non nisi semel in die sumere refractionem. Nonne vides (inquit) nobis à prima veritate declarari, id quod intrat per os, non conquinat hominem?*

Licet ita sit, quod verba hæc nodum immoluunt Gordianum diuina tamen sunt, & sunt mæ totius continent Theologiæ moralis, &c. *Eccl. c. 11*

47

enim nobis luce meridiana clarius principium, & originem mali ac peccati, nimirum cor nostrum. Ad perpendicularum hic cadit illud D. Petri Chrysolegi: *Quod curiositas humana, quod sapientia mundana querens & aliu querens, non potuit inuenire, hoc scire & nescire, facile presertim lea diuina, unde malum, unde culpa vitiorum, vis unde, unde criminum furor &c.* Turbantur inquieti Manichæi; (teste D. August.) semper inquirentes: unde malum? quod eius principiu? Non illud inuenientes desiliunt de bone ad asinum, vt est proverbium, duos statunt Deos, bonum vnum, bonorum omnium principium, malum alterum, malorum causam omnium. Alij hæretici principium & malorum nostrum causam in ipsum Deum reijcebant, impia blasphemia, sicut & nostra tempestate quidam alij, quocirca necellarium fuit vt ipse D. Basilus hanc sibi causam attaberes, & tractatum ederet singularem, probans Deum non esse malorum originem. Num scie desideras, principium radicemque mali, & quid te coinquinet? *Quod procedit de ore, hoc coinquinat hominem.* Hoc est (interpretatur D. Augustino) non illud quod procedit de ore corporis, sed animæ, nempe de corde tuo, de tua voluntate. Ita vt malum tuum ex te ipso oriatur, dicit D. Petrus Chrysol. nec potest te quisquam, nisi tu ipse coinquinet, aut adferre nocementum. Sic subtiliter hoc probat D. Chrysolomus illo tractatu cui titulus præscribitur: *Nemo leditur nisi à seipso.* De teipso procedit, qui tibi nocet, de monte progreditur, qui montem ascendit; Hoc quoque intelligas oportet, nullum esse malum, quod tibi noceat, nisi illud quod de ipso tuo corde progreditur, nasciturque voluntate.

Hinc argumentum traxit Diuus Hieronymus argumentum Ruslini convincendi, viri suo tempore famosissimi, qui propriam peccati causam esse diabolum asserbat: & hæc hominum est communis imaginatio, qui vt se suis in peccatis excusent, illa diabolo adscribunt, illi maledicentes, quod ipso in peccatum impulerit. De litas d. Rufine replicat D. Hieronymus: etenim dilucide noster nobis demonstrat Magister, propriam peccati causam cor esse, dum ait: *De corde exeunt cogitationes mala, furta, adulteria, homicidia &c. hæc sunt, que coinquinant hominem.* Non enim diabolum nostrum principium peccatorum, sed cor nostrum: *Et rursum de Iuda in Evangelio legimus, post bucellam introiit in eum Satanas, quia ante bucellam sponte peccauerat, & nec humilitate, nec clementia Saluatoris flexus est*

ad penitentiam. Attamen quid verbis illis innuit Evangelista: *Introiit*: quod intus satanas non esset in corde Iudæ, sed liberum habebat ille cor, ille enim fuit, qui malum voluit, licet postmodum videatur diabolus amplius fumpfisse dominium, sicut iam vicinior instabat, movebaturque vehementius. Porro significat, quod qui primum Iudam sollicitauit ad Christi venditionem, ipse non fuit diabolus, sed propria sua & spontanea auaritia, qua portam aperuit diabolo, qua libere subintraret illum ad tam graue delictum in Saluatorem ardentius instigatus.

Et hoc ita verum esse credimus, quod nisi cor tuum concurret, liberum præbens consentium, nullum erit, in eo quod agis, delictum, quantumcumque malum esse videatur, & tantum in illo peccatu erit, quantum cordis tui consentus accesserit. Hoc tibi aperte satis exposuit (inquit) sapiens ille peccator Publicanus, qui coram Deo peccata sua, non dæmoni attribuit sed suo ipsius cordi, quocirca & illud pugno tundeat: *Percutiebat pectus suam, quasi rebusum cogitationum pestiferaum & conscientia delictorum non audebat atollere.* Primo: principium iudicabat malorum suorum, nempe proprium cor, unde pectus feriens, pugnisque lacerans, cor impugnabat, vt eorum propriam scelerum radicem, ideoque tanto perfundebarur rubore, vt nec oculos in caelum atollere præsumeret: *Non audebat oculos ad caelum leuare.*

Secundo: hac percipiendi actione iudicat quod quia clare cognoscebat, quod ille ipse erat qui deliquerat, idcirco verecundaretur, quasi qui in seipso humiliter tantorum causam criminum esse fatebatur. Notat D. Basil. de Pharaonis interitu, quod de eodem agens Apostolus dicat: *Sustinuit in multa patientia, vasa ira apta in interitum.* Quis interitus Pharaonis occasio, causaque damnationis? Deus? Nequaquam (inquit D. Basil.) Nam de eo dicit Apostolus: *vasa ira apta in perditionem, ostendit facturam, eius mala non fuisse, sed ubicumque audieris vasa, intellige, quod nostrum quilibet in aliquem factus est osium.* Omnes nos vasa composuit gloria capacia quomodo igitur quis damnatur? quia seipsum vas ira perrexit. Vas fecit Deus, iram qua se preparat, vel quod se ira reddit dignum non hoc fecit Deus. Ipse se vas iræ composuit: etenim peccatum Deus execratur, peccatum autem ipse fecit: *ira est, qui omne in se diaboli operationem quasi vasa quoddam suscepit.* Ille se vas aptu reddit in perditione: quia in illo ipso velut in propria radice

II. Non diabolus sed Iudas causa peccati.

68 III. Publicanus sibi crimini cui præ adscribebat.

DIUUS HIER.

Luc. 18. 13.

Ho. cit.

Rom. 9. 22.

11. 17.

12. 13.

13. 14.

14. 15.

15. 16.

16. 17.

17. 18.

18. 19.

19. 20.

20. 21.

21. 22.

22. 23.

23. 24.

24. 25.

25. 26.

26. 27.

27. 28.

28. 29.

29. 30.

30. 31.

31. 32.

32. 33.

33. 34.

34. 35.

35. 36.

36. 37.

37. 38.

38. 39.

39. 40.

40. 41.

41. 42.

42. 43.

43. 44.

44. 45.

45. 46.

46. 47.

47. 48.

48. 49.

49. 50.

50. 51.

51. 52.

52. 53.

53. 54.

54. 55.

55. 56.

56. 57.

57. 58.

58. 59.

59. 60.

60. 61.

61. 62.

62. 63.

63. 64.

64. 65.

65. 66.

66. 67.

67. 68.

68. 69.

69. 70.

70. 71.

71. 72.

72. 73.

73. 74.

74. 75.

75. 76.

76. 77.

77. 78.

78. 79.

79. 80.

80. 81.

81. 82.

82. 83.

83. 84.

84. 85.

85. 86.

86. 87.

87. 88.

88. 89.

89. 90.

90. 91.

91. 92.

92. 93.

93. 94.

94. 95.

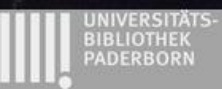
95. 96.

96. 97.

97. 98.

98. 99.

99. 100.

31 toto erat omnium suorum causa peccatorum,
32 quibus se vas reddidit aptum irae in perditionem. Eiusdem occasione alia quoque perpendit
D. Basilius S. loca Scripturae.

De eadem materia quaestionem integram cum quatuor articulis proponit Doctor noster Angelicus in qua illa omnia profunda S. Theologiae comprehendit mysteria, quae in hac materia tractanda occurrunt, doctrinam atque sententias expendens D. Dionysij, D. Hieron. D. Augustini, D. Greg. D. Isidori & c. Probat autem, quae ratio e si cor tuum sit in bono constans, nec velis consentire peccato, nullum in te sit peccatum, omnis in te licet insurgat potentia diaboli. Dignus ille fuit calamo D. August. tractatus quo hoc declarat ex eisdem illa Davidis verba: *Non enim qui operantur iniquitatem in vijs eius ambulauerunt.* Non leuis sunt haec verba negotij (ait Augustinus) vt autem haec tibi pateat, cum Apostolo colloquamur: *Dix nobis, & au-*

te beatissime utrum deambulaueris in vijs Domini, cum in carne hac viueres? Respondet nobis quod sit: *Quandiu sumus in corpore, &c. per fidem ambulamus.* Vides hic, quod per fidem ambulando, per Dei vias ambularet: *Non certior via Domini quam fides, &c.* Vterius, alio loco dicit: *Qua retro sunt obliuiscens, &c. sequor ad brauium supernae uocationis.* Vide nunc Dei vias ambularet, qui per illas currebat, ea enim de causa dicebat: *Bonum certamen certavi, cursum consummaui.* Per vias ergo Domini ambulabat. Ipsum igitur in terro gamus an tum iniquitatem seu malitiam operaretur & nobis respondet quod sic, aperte namque protestatur: *Non quod volo bonum, nec facio, sed quod nolo malum, hoc ago.* Subsiste Dei Apostole, quomodo vias Dñi perambulasti, si malum operaberis, cum vates asserat regius: *Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.* Audite (ait) responsum, quod ipsdem verbis comprehendit: *Quod nolo malum hoc ago:*

2. Cor. c. 5.
D. Avg.
In p. 118.
Con. 2.
9. Tom. 8.
Philip. c. 3.
13.

IV.
Motus inordinati sine consensu non sunt peccati.

quod verum est nec disiteor, multis agitur motibus incompotis: in honestate me turbant cogitationes & imaginationibus molestor inordinatis: at tamen illas rejicio, illisque non consentio. Quotiesca, nec ego illas facio, sed ipsas mala suscitatur concupiscentia, quae est in carne mea, quae ideitico peccatum esse nominatur: eo quod incitet moueatque ad peccatum: *Tam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Ego malum hoc ago, in quantum ex parte carnis, ego ille sum, qui tales habeo cogitationes, motusque lasciuos furentes, iracundos & perditionis imaginationes: at ego illas non operor, in quantum, ex

Rom. c. 7.
19.

parte qua libera fruor cordis voluntate motus reprimo cogitationes repello, scelus abdominis, taderque me talibus molestari: *Quod nolo malum.* Et si cor minime consentiat, nullum est peccatum, nulla timenda culpa, nulla poena, quinimo corona praemiumque sperandum, eo gloriosus, quo cordis voluntas inordinatis hinc motibus relinquitur animosus.

Hoc notabis (inquit Diuus Cyrillus) voluisse Deum monere, illo, quod agendum disposuit si Lib. 1. quando bos corrupta, aut laederet, occideretur ademptum. Num Domine, bouis Dominus est tu. culpa reus! Examinetur negotium, inquit Dominus, si ipse consentiret, aut voluerit vt bos egredere, vel nullam eius, dum egredere curam gesserit, vel si quantum potuerit, obstitit ne egredere. Si bouis egressus consentiret, nec ea qua tenebatur, cura adhiberet, vt eum detineret, noxae subiaceret, & omne, damnum quod taurus corrupta intulerit, in integrum restitueret. Veruntamen quod si toto cor aut tenuis fuerit, nec ultra quid facere poterit, vt bouis egressum impediret, & ille nihilominus existerit, nulli subiaceret poena, cum nulli culpa obnoxius esse censetur. Quando in te taurus exierit corrupta, peruersus quidam iracundia, vindicta, cupiditas, lasciuiaeque motus, retende, num cor tuum consentiret, quod Dominus est, cui competit illum refractate liganturque coercere. Si nullus accedat voluntatis consensus, sed toto resistas conamine, te poenitet, quod egrediatur illum detinere laboras reuincis, discis: Inis poenitentis, estque voluntas constans stabilis, & in bono confirmata, nihil timendum, cum nulla sit culpa: quia eius principium non est cor liberaeque voluntatis arbitrium. Ex hac sententia declarat Doctor Angelicus: illud Spiritus S. adeo pluribus obscurum: *Dum male dicit impius diabolum, maledicit animam suam, &c.*

Quando peccato commisso, maledictis exceptis Erro. 1. diabolum tibi persuadeat, quod eadem ratione, & in te tuam possis animam ditis deuocere, si namque diabolum maledicis, eo quod illum vt tui peccati causam insimules, at tamen tu ipse, anima- que tua potiori iure causa esse perhibetur cum omnis esse peccati in te ex eo procedat, quod tu ipse illud velis, illique consentias. Hinc oritur est, quod malignus ille Spiritus, cum D. Antonio sermonem habens, de hominibus quereretur, quod illum maledicerent ob a se commissa peccata, cum ipsi causa sint magis propria, quam ipse, peccatorum; quod si ipse ad nefarium opus non libere consentiret, ipse non esset

Exad. 2.
Ead. 2.
Ead. 2.
Ead. 2.

homines

homines ad hoc cogere non valerent, de quibus alibi.

§. 23. Quod ex ore exit. Quod editur non conquinat, quia per os intrat, bene quidem quod per illud egreditur.

de ore? Vi intelligas non de ore corporis cum dixisset, sed de ore cordis, ait enim: de corde enim exeunt cogitationes mala fornicationes, homicidia &c. Nola ergo, fratres mei, quomodo exeunt de ore, nisi quia exeunt de corde, sicut ipse Dominus dicit: non enim quando illa loquimur, tunc nos maculam; ne quis dicat: cum loquimur de ore nostro exeunt, quia verba & voces de ore nostro exeunt, & quando mala loquimur, immundi efficiamur. Quid si aliquis non loquatur, & tamen cogitet mala? mundus est, quia de ore ipsius corporis nihil processit, sed de ore cordis iam Deus audiuit. Ecce, fratres mei, attendite, que dico. Nomino furtum, modo nominavi fur unum, namquid quia nominavi furtum, conatus sum me furtum? Attendite que dico: ecce de ore meo exiit, & non me fecit immundum. Ery autem surgit in nocte, & nil dicit ore, & faciendo fit immundus. Non solum autem non dicit, sed & premit facinus toto silentio, & vixit adeo vocem suam tunc audiri, ut nec vestigia sua vellet sonare. Numquid ergo, quia ita silet, mundus est? Plus autem dico fratres mei: Ecce adhuc in stratu suo iacet, nondum surrexit, ut furtum faciat, vigilat, & expectat, ut homines dormiant. Iam Deo clamat, iam fur est, iam immundus est, iam facinus de ore interiori processit. Quando enim facinus ex ore procedit, quando voluntas facienda decernitur. Decernisti facere? Dixisti: dixisti, fecisti. Si furtum non feceris foris, illo non mirum perdere, cui disponebas auferre, & ille nihil perdidit, & tu de furto damnaberis. Decernisti occidere hominem dixisti in corde finit de ore tuo interiore homicidium. Adhuc vivit homo, & tu homicida puniris: quid sit enim apud Deum queritur, non quid nolum, apparetur apud homines. Hæc huc vsque D. Augustin. verba, quibus exponit nostri verba Redemptoris & Cuius. c. 10. alias explicat eadem stylo doctissimo, subtilem & lib. 14. proponens questionem. c. 13.

Arbor à Deo in medio situata paradisi, vel bona erat, vel mala: si mala cur illam Dominus creavit? Et si omnia, quæ Deus creavit, omnipotens bona erant: Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, Gen. 1. 31. & erant valde bona. Quomodo arbor illa, mala fuit? si bona fuit, quæ ratione fructus eius gula Arboris nostram nobis intulit perditionem, malum conscientia: quæ vniuersum? Arbor bona erat (respondit D. Augustin.) unde fructus eius malus esse non poterat, est regula Saluatoris: Non potest arbor bona Matt. 7. 18. malos fructus facere. Quomodo ergo conquinavit Adamum? non illum inquinavit, ex hoc quod fructus ille per os eius ingrederetur, & in stomachum demergeretur, sed ex eo quod egressum est de corde eius, ac voluntate: prout quæ.

pppp

70
Hoc idem declarat D. Augustinus & ad clariorem eius intellectum, aduertit, quod in hac Christi sententia, os eodem modo non sit accipiendum. in prima parte, ac in secunda: quia in prima, loquitur de ore corporis, atque ad quod intrat per os, absolute, & coram Deo hominem non conquinat, ob rationem à Christo assignatam, defecit enim ad stomachum, sicut hinc peragitur cursum ex naturæ dispositione. In secunda vero de ore loquitur animæ. Sciendum enim tibi est: ut tuum corpus habeat os, quo comedit, & quo loquitur, ita & anima, quale est hoc? cor. Manifestum enim est, inquit, animam quoque loqui, comedere, sapere. Que precor, loquitur corde loquitur. Ita Salomon: Locutus sum in corde meo. Eiusque pater cum Deo locutus sic ait: Tui dixi cor meum. Nemo autem dubitat, quin sicut datur locutio, sermo, verbaque corporis, ita pariter datur animæ locutio, verbaque spiritus. Hinc præterit illud exponit D. Augustin.: Tunc reple im ei gaudium os nostrum. Gaudium non est in ore, sed in corde: quia igitur dicit ratione. Repletum est gaudium os nostrum? Quia de ore loquitur animæ nempe corde, ut anima est gaudium, sicut in ore corporali, gaudium corporis. Nolle desideras immunditiam peccati que principium, unde procedat illud, quo homo coram Deo sordidus esse reputetur? Verbis sane admirandis hoc explicat D. Augustin. quæ cum sint tam præclara, par est, ut veris illa proponamus: Si non facit immundum, nisi quod exit de ore, & hoc cum audimus in Evangelio non intellegimus, nisi os corporis, absurdum est. & nimis stultum ut tunc putemus, non fieri immundum hominem, cum manducat, tunc autem putemus immundum fieri, si vomat: ait enim Dominus: Non quod intrat in os sed quod exit, conquinat. Quando ergo manducas, non sis immundus, & quando vomis, efficiens immundus: quando bibis non es immundus, & quando spiritus, immundus est quando spiritus enim de ore tuo exit aliquid, quando bibis, in os intrat aliquid. Quid voluit Dominus dicere: non quod intrat & secutus eodem loco secundum alium Evangelistam dixit: quæ sunt quæ procedunt

quam etenim fructum ederet, suoque iniiceret ori, de corde eius egrediebatur actus, quo deterninate voluit Dei preceptum prauaricari: qui non fructus inobedientiae, quocirca non illum fructus secundum id quod in os eius ingrediebatur, sed immundum reddidit, sed secundum id quod inobedientiae sociatus qui de corde procedebat, quod perspicuum est: si nullum enim ad fuisse Dei preceptum, contra quod peccaret Adam, minime inquinare, ut, at immundus fuit, quia de corde eius egressa est voluntas agendi contra Dei mandatum: quod

Prov. 16. 18. Eccli. 10. 14.
D. Ang. illa confirmat Spiritus S. sententia: *Anie riuam exaltatur cor:* Et illa: *Initium superbia hominis, apostatare à Deo quoniam ab illo qui fecit illum, recessit cor eius.* Ea de causa dicitur: *Initium omni peccati superbia.* Latius expono.

Quadragesimam celebramus: vir quidem optima valetudinis pericem comedit adeo bene assatam, tantisque condimentis preparatam, ut suauissimè redoleat. Venit alius & lancem comedit: congrorum alijs, cepisque farinatam, quae ad septem vsque parietes graueolat. Vter inquinatus? si id quod per os intrat, attenderis puritatem illum esse dixeris, pericem comestorè ratamen, absque verum est hunc peccato mortali esse fortidiorè, alterum autem mundum, ex eo quod de corde procedebat. Ex pericem enim comestoris corde actus egressus est superbia, mandatis Ecclesiasticis inobedientiae, quo grauis delicto maculauit, ex altero verò actus egressus est obedientiae seruandi ieiunium ex Ecclesiae instituto, mansitque mundissimus.

Non fuit Adam protoplastes immundus, ob fructum in os eius ingressum: erat quippe mundus, sed ob inobedientiam culpam, quae de corde procedebat, fructum illum concupiscendo. Hinc collige, ad operum tuorum examen, requiri cor utrum quale sit consideres, illudque studiosius

Prov. 4. 23. Ser. 11. in ps. Qui habitat. In illud ps. 70. Qui fecisti magalia. Ser. 34 de verbis Domini. Et I. 2. contra aduersar. legis c. 14.
oblerues: *Omni custodia serua cor tuum: quoniam ex ipso vita procedit.* Monet te Salomon & elegantè exponit. D. Bern. si tibi, vir amplissime, diligenter canes ab inimicis: quia tibi possunt adire nocementum, à corde tuo tibi caue: ipsum enim est, quod solum te perdere potest efficaciter: etenim sine illo, seruo tibi nocere posse tibi nocere posse neminem. Et quid miraris (quærit D. Aug.) quod te persequatur, velutque in ruinam tradere diabolus mundus, cuiusque ferociores inimici si proprium cor feruentiores in te & impetus iustè pernitiosiores? Iustè quidem Abilait expostulabat, quod Seruici terra: filius inimicus David, in illum conu-

melius insurgeret & imbre lapidum iniustus vellicaret: cui David: quid hoc noui, quod mea domus infimus me persequatur, aduersus, si qui de meis progenitus est visceribus adeo feroci me bello lacellat obliuatus: *Filius terti D. Bern. mei persequitur me: & indignabor conuictanti frustulo?* Hoc de proprio meo (dicit Bernardus) corde profero. Non mirum quod me persecutionibus turbet diabolus peregrinus scurra vilissimus, si me cor proprium molester acerbius inuadit: quæ cum ita sint: hæc prima sit & vltima sollicitudo: *Omni custodia serua cor tuum.* Ne consentiat, fic nos iniice. Si quid egeris nolens & inuitus corde reluctante, ne timueris, si motum habueris impudicum, si cogitationem vindictæ contra tuam ipsius voluntatem, nullus hic est scrupulus faciendus: cum enim ex corde non proveniat, illi consentiendo non à malo est. *Non ego operor illud* (ait D. Paulus) *sed quod habet in me peccatum.* Concupiscencia, malaque naturæ mea est, ex qua procedit, non de libero mei cordis arbitrio. Coniicio spectare Apostolum verba illa Domini ad Cain, quæ, quia per illa nostri dilucidè probatur libertas arbitrii, conantur heretici non solum ad sensus alienos sed & detorqueat peruersos: at tamen legitimam eorum dant interpretationem. D. Ambr. a. (D. Aug. b.) D. Chryl. c. Incidebat Cain capite demisso, tristis, morosus, odio ac furore nimio in fratrem Abel exarscens. O Cain (inquit Dominus) quid isto incedis modo? *Peccasti: quiesce. Sed subter te, erit aperitus iuus.* Hoc verum: *Peccasti?* licet realiter esset in Cain peccatum completum, & odij rancoris in fratrem consummatum, proprie tamen lominus motus declarat concupiscencia, quam D. Paulus peccatum nominat, non quia tale sit in se, sed quia ex primo profuatur peccato, ac præcipi quia peccatum trahit & inclinat ut exponit S. Concilium Tridentinum: eadem sibi verba assumens Doctoris Angeli, illa sic interpretantis: q. d. vae tibi Cain fratri: id est namque video motibus agitari peruersis: mala quos in te concupiscencia suscitât eadem fratrem machinata: comprime illam, illam refræne, ne illi voluntate consentias: *Quiesce.* Noueris, te velut Dominum posse refræneare concupiscencia, eiusque motus comprimere male compositos, & appetitum detinere sensualem, hoc quod si feceris, nihil tibi nocent. Hinc conformiter ex positioni legit Tragus Hierosolymitanum: *In manu tradidi potestatem concupiscencia tua, in dominare ei, sine ad bonum sua ad malum.*

Hoc

Hoc ipsem expendit, quod D. August. confiderauerat: quod idem verbum ex ore Saulis procellerat, dum à Samuele obtransgressum Dei mandatum, argueretur quod ex ore Dauidis, dum etiam precepta Nathan ob commissum accusaret adulterium: *Pecatus Dominus*. Vni nullam, alteri maximam attulit vitium, ob cordis vitiosaque differentiam. Eodem modo notat D. August. eadem confessione. veritatem à demonibus & D. Petro Christum fuisse collaudatum: *Tu es Christus filius Dei* vincti demones autem reprehensi, coactique vt sicerent: *Inereptans non sinebat ea loqui*. D. autem Petrus celebratus & ad supremam euectus Ecclesie dignitatem, cui sic Saluatori: *Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis etc.* Cor enim Dominus inspiciebat, eius affectus, quodque de illo promanabat: Hoc namque Dominus intueretur, iuxta veredictum illud Spiritus S. *Deus creauit de terra hominem*, & secundam imaginem suam fecit illum etc. *peius oculum super corda eorum etc.* Deus & diabolus sibi opponitur, & ambo super cor tuum ponunt oculos, sibi illud ambedo: qui enim tuum possidet cor te habet suum. Quid non agit diabolus, vt tuum sibi cor acquirat? quot blanditiæ quot promissæ quot offert vltroque delicias? Refert Plinius, a. ex quo sumptus D. Isidor. b. lapidem inuenit pretiosum nomine Draconiam, seu Dracontium graeci dicunt Encardiam seu Cardiam, ex graeco nomine *xxv dicitur*, quod cor significat: quia qua parte illum insperetis cordis praefert figuram Lapis est, quem fronte seu cerebro imatum gerit Draco, qui necessario cruentus est antequam moriatur: illo namque mortuo, dissoluitur & euanescit, qui illum sibi capiunt acquirunt, dracones cibos offerunt odoriferos, quibus sagittatus obdormit, quo uanescuntur illum percutiendi opportunitatem, ita vt sensibus perturbatis, extrahi neque lapidem. Haec demonis astutia: tuum sibi cor, dum uiuis, appetit, quod merendi, vel demerendi tempus nouit esse praestitutum: in eum finem tibi cibos, quibus obdormias, & in focordiam labaris, offert, delicias, voluptates, esum potum. His prodigijs lucratus est cor, quimmo & ipse David. Prospice, tibi serua cor tuum: hoc namque maximi tibi est momenti.

His toties repetita mirabiles in nostrum comodum inuenit instructiones. Prima: quam die cinerum expendimus, praeter ceteris Deo placeat, cordis affectum, si per quod desigit principare, liter oculos, ex D. Gregorij sententia: *Non pensat*

Deus censuram, sed affectum, & non quantum sed ex quanto. Prout aperte constat ex duobus illis minutis, à vidua p. superculla Dei templo consecratis. Secunda: quam Theologorum Doctor proponit D. Tho. obedientiam ceteris virtutibus moralibus palmam eripere dignitatis: per illam etenim cor hominis ac voluntas Deo resignantur, quo nihil ipse habet optatius. Ad obedientiam confirmationem sententiam adducit D. Gregor. in hac verba: *Obedientia iure victimis tibus proponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Unde etiam quacumque alia virtutum opera, ex hoc merito sunt apud Deum, quod sunt, vt obedientiam voluntati dominis*. Et hoc inuita propheta Samuel in obedienti Regi Sauli, dum ait: *Melior est obedientia quam victima*. Nullum inter vetera sacrificia sic caput extollit, vt illud Abraham. Cur Dominus: Abraham, sacrificium à te reposco mihi consecres, aliudque iustum, quam dilectum tibi, vt iustumque filium Isaac, quem tu immolabis, tu occides, tu super altare dedicabis in holocaustum, in cineremque consumes: *Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Isaac, &c.* Hic etiam emphasim verborum plures expendunt SS. Patres: at meo iudicio, nullus propius scopum attingit, quam D. Ephrem (de quo alijs dicendum) vbi licet inueni, possibile non fuisse, vt grauioribus maiorisque ponderis verbis loqueretur Deus Abraham, nec huic. esse comparanda sacrificia quaelibet magna nobis à S. Spiritu descripta, ne quidem illud Salomonis, quod die consecrationis templi collocata in eo arca Domini, obedienti Domino consecratur: viginti duo milium bouum & centum viginti milium ouium, quod nisi Dei ipsius ore promeretur, omnibus haberetur incredibile. Abraham vt verus obediens, actutum opus aggreditur, filium tollit, triduanum profequitur iter, gladium quo caput discindat, femore suspendit, ignem quo filium exurat, gestat manibus: attende, precor quibus cor eius modibus in diuersa raperetur. Ascendit montis fastigium, altare aedificat struem lignorum disponit, ligat filium, ne motus edat sacrificio contrarios, enssem stringit, brachium istius attollit. Adest Deus Abraham Abraham. Quis me vocat? Ego Dominus: sufficit, sufficit, mitte gladium in vaginam, iam enim, quod intendebam, peractum accipio. Domine, nonne patri filium Isaac, immolandum praecipisti? Nequaquam; sed cor suum, suamque voluntatem, quo peracto sacrificio, placet oblato, iam suum mihi cor iugulauit, suam reddidit, immolauitque voluntatem. Vbi

D. Chry.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. CHR.
Ho. 47. in
Gen. To. 1
Ps. 50. 16.

D. Chrylſtoſom. *Consummata hoſtia ex mente Pa-
triarchi: Deoque gratiſſima: Hoc ſacrificij ge-
nitiſſimum Deo ſpſuſ contribulans. Hoc ipſum eſt, quod laudibus ex-
tollit mirificis, quod tantis remunerat benefi-
cijs, ut euidenter oſtendit dum ait: Per memet-
ipſum iuravi, quia ſi eſti hanc rem: q. d. inquit D.
Chrylſtoſom. Ego uoluntatem coronare ſeſeo, &
propter mentem premia praſto &c. Hanc magni-
facio uoluntatem, cor aſtimo, cor requiro, cor
exopto. De his omnibus fuſe alijs tractauimus
uarijs adductis doctrinis, S. Scripturæ locis, Pa-*

Tract. 2.
n. 38. 6.

trum ſententijs, nec non hiſtorijs: ſed illa maxi-
me quam enarrat D. Gregor. de S. Epſcopo Li. 1. diſt.
Fortunato pleniffimam admiratione. Omni iſti-
tur cultodia, tota diligentiâ cuſtodi cor tuum,
ipſum eſſe attendas tuæ radicem perditionis:
cauſamque damnationis: preces tuas cum Da-
uide, ad Deum dinge, poſtula: *Cor mundum creaſt
in me Deus: illud ſi mundum fuerit, munda e-
runt & manus tuæ, & opera, mundaque facies
utraque in hoc mundo per gratiam, quibus glo-
riam conſequatur æternam. Amen.*

S V M M A R I V M

HOIMILIÆ VIGESIMÆ QVARTÆ SEQVENTIS.

a §. 1.

b §. 2, 3, 4.

c §. 5.

d §. 7, 8.

e §. 9.

f §. 10, 11.

g §. 12, 13.

h §. 14, 15.

i §. 16, 17.

k §. 18.

l §. 19, 20.

m §. 21.

n §. 22, 23.

o §. 24.

ROPNITVR nobis in Euangelio Saluator noſter, ut ſons ſalutis, do-
mum ingrediens Petri, eius ſocrum, alioſque plurimos infirmos pri-
ſtina reſtituens ualitudini. *a. Sex articuli diſtinguitur. Primus: circa
Petri perſonam, qui primo in ſtatu uixit coniugali, & deum coeli-
batus. In hoc docuit, tales eſſe debere ſacerdotes Euangelicos. b. In il-
lo uero ſanctos eſſe poſſe coniugatos. c. Secundus: domum loquitur Petri, quam de-
ſertâ Synagogâ, Chriſtus ingred tur. d. Tertius: ſocrum narrat in domo Petri febrici-
tantem, nulla namque domus in mundo gaudet à morbis libera. e. Quartus: infir-
mitatis deſcribit qualitatem, qua ſocrum detinebat: Tenebatur. f. Erantque febres ar-
dentiffimæ: proprium, infirmitatum animæ ſymbolum. g. Quintus: Redemptorem
habet, curantem infirmam, precibus amicorum eius adductum, h. & aliorum diſci-
pulorum (eſt enim efficax ſanctorum oratio. i. maxime uerò totius communitatis). k.
quam manibus apprehendens ſanauit. l. Sextus: concludit alios quoque curatos à
morbis infirmos, impoſitis ſingulis manibus Saluatoris. m.*

- §. 1. Diſcurrit Chriſtus, ut ſons hortorum, de quo ſponſa, ſalutis illos rigans ſuentis.
- §. 2. Socrus Simonis. Enerit licet D. Petrus uxoratus, noſtris tamen ſacerdotibus, ob ſacrificij, quod offerunt, puritatem, uxoratos eſſe non permittitur.
- §. 3. Niſtris conuenit ſacerdotibus eſſe continentes, ut ſignatur in uiruo Iacob, qui emarcent, & undis Iordanus, qua curſum ſuum ſuſpenderunt.
- §. 4. Oportet ſacerdotes eſſe continentes, ut ſe totos Deo cenſerent. ut Hieremias & Ezechiel, nec non Egyptiorum ſacerdotes,

- & ſacerdotiſſe.
- §. 5. Sacerdotes non alios filios habeant, quam pauperes, qui in illis nidificent, ut cecinit Dauid.
- §. 6. Inter Apoſtolos, ſolus Petrus uxorem habuit, ac illam dimiſit, ſicut alij poſtmodum, quorum uxores dicebantur Epſcopæ & presbyteræ.
- §. 7. Status matrimonij ſanctus eſt poſtque matrimonio iunctus ſanctus euadere: ut Enoch, Noë Abraham, Moyses &c.
- §. 8. Agat coniugatus id quod præcepit Apoſtulus, uideat que quid egerit Noë.

§ 9. E.